

Koostanud
Alo Heinsalu,
Arne Koitmäe,
Mihkel Pilving,
Priit Vinkel

Toimetanud
Gerli Eero

Kujundanud
Margit Plink

Kaane kujundanud
Andrus Igalaan

ISBN 978-9949-413-30-0

Autoriõigus
Vabariigi Valimiskomisjon 2011,
Eesti Rahvusraamatukogu 2011

Sisukord

Saatesõna	5
1. Valimiste ja rahvahääletuste üldstatistika 1992–2011	6
1.1. Valimised ja rahvahääletused	6
1.2. Riigikogu valimised	11
1.3. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised	13
2. Rahvahääletused	14
2.1. Selgitused	14
2.2. Statistiline ülevaade 1992 ja 2003	19
2.3. Hääletamistulemus	20
2.3.1. Rahvahääletus 1992. a	20
2.3.2. Rahvahääletus 2003. a	22
3. Riigikogu valimised	24
3.1. Selgitused	24
3.2. Statistiline ülevaade 1992–2011	33
3.3. Hääletamis- ja valimistulemus	34
3.3.1. Riigikogu valimised 1992. a	34
3.3.2. Riigikogu valimised 1995. a	41
3.3.3. Riigikogu valimised 1999. a	47
3.3.4. Riigikogu valimised 2003. a	53
3.3.5. Riigikogu valimised 2007. a	59
3.3.6. Riigikogu valimised 2011. a	66
4. Vabariigi Presidendi valimised	74
4.1. Vabariigi Presidendi valimine 1992. a	75
4.2. Vabariigi Presidendi valimine 1996. a	76
4.3. Vabariigi Presidendi valimine 2001. a	77
4.4. Vabariigi Presidendi valimine 2006. a	78
4.5. Vabariigi Presidendi valimine 2011. a	79

Sisukord

5. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised	80
5.1. Selgitused	80
5.2. Statistiline ülevaade 1993–2009	92
5.3. Hääletamis- ja valimistulemus	93
5.3.1. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1993. a	93
5.3.2. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1996. a	95
5.3.3. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1999. a	98
5.3.4. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2002. a	102
5.3.5. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2005. a	104
5.3.6. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2009. a	106
6. Euroopa Parlamendi valimised	108
6.1. Selgitused	108
6.2. Statistiline ülevaade 2004 ja 2009	110
6.3. Hääletamis- ja valimistulemus	111
6.3.1. Euroopa Parlamendi valimised 2004. a	111
6.3.2. Euroopa Parlamendi valimised 2009. a	115

Saatesõna

2012. aastaks on taasiseseisvunud Eestis valimisi ja rahvahääletusi korraldatud kahekümmend aastat. Alates 1992. aastast on Vabariigi Valimiskomisjon avaldanud spetsiaalsed statistikakogumikud kõikide valimiste ja rahvahääletuste andmetega. Nendega on võimalik tutvuda ka Vabariigi Valimiskomisjoni veebilehel aadressil www.vvk.ee.

Käesoleva väljaande eesmärgiks on koondada Eestis aastatel 1992–2011 toimunud valimiste ja rahvahääletuste andmed ühtsesse kogumikku, mis näitaks ka üldisemaid muutusi läbi kahe aastakümne. Vajadusel on erinevate valimiste statistilisi andmeid omavahelise võrreldavuse huvides ühtlustatud. Kogumiku koostamise käigus tuli eriti varasemate valimiste puhul läbi töötada algandmeid, mille üldistused on osaliselt avaldatud esmakordselt.

Kogumiku alguses on ära toodud valimiste ja rahvahääletuste üldstatistika tabelite ja joonistena. Järgnevad rahvahääletusi ja eri liiki valimisi kajastavad osad, milles on esitatud selgitused, eraldi tabelitena üldstatistika ning hääletamis- ja valimistulemused vastava valimisliigi kohta aastate lõikes.

Tabelites ja joonistel on kasutatud lühendeid: RH – rahvahääletus, RK – Riigikogu valimised, KOV – kohaliku omavalitsuse volikogu valimised ja EP – Euroopa Parlamendi valimised.

Maakondade tabelites on eraldi välja toodud andmed Tallinna ja Tartu linna kohta, sest ka valimiskorralduslikult käsitletakse Tallinna ja Tartu linna maakondadest eraldi seisvatena.

Head lugemist!

Heiki Sibul
Vabariigi Valimiskomisjoni esimees

1. Valimiste ja rahvahääletuste üldstatistika 1992–2011

1.1. Valimised ja rahvahääletused

	RK 1992	KOV 1993	RK 1995	KOV 1996	RK 1999	KOV 1999
Valijaid	689 319	880 296	791 957	879 034	857 270	1 052 404
sh Eesti kodanikke	689 319	709 611	791 957	807 919	857 270	856 030
EL kodanikke	-	-	-	-	-	-
välismaalasi	-	170 685	-	71 115	-	196 374
Hääletanuid	467 628	463 443	545 770	461 653	492 356	524 453
Hääletamisest osavõtt (%)	67,8	52,6	68,9	52,5	57,4	49,8
Valimisringkondi	12	322	11	273	11	264
Erakondi valimistel	9	12	9	19	12	14
Kandidaate	628	8 971	1 256	11 128	1 885	12 801

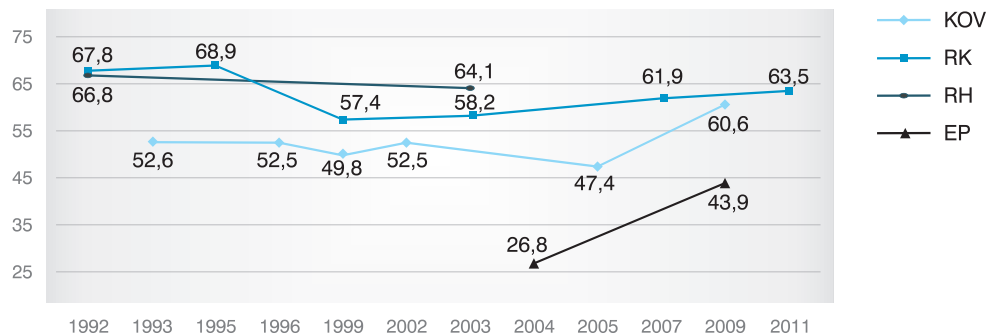
¹ Arvestatud vaid Euroopa Parlamendi valimisteks registreerunud valijaid

Valimisjaoskondade arv, hääletamiskohti välisriikides							
Maakond/linn	RH 1992	RK 1992	KOV 1993	RK 1995	KOV 1996	RK 1999	KOV 1999
Harjumaa	54	54	56	52	54	54	57
Hiiumaa	8	8	8	8	8	8	8
Ida-Virumaa	46	49	69	58	63	63	65
Jõgevamaa	31	31	31	31	29	29	29
Järvamaa	35	35	34	34	32	33	32
Läänemaa	26	26	25	24	22	22	22
Lääne-Virumaa	39	39	40	39	34	34	36
Põlvamaa	22	22	22	22	22	22	20
Pärnumaa	69	64	65	64	64	62	60
Raplamaa	36	36	38	38	37	36	36
Saaremaa	31	31	32	32	32	32	32
Tartumaa	34	34	34	34	33	32	32
Valgamaa	25	25	23	23	23	23	23
Viljandimaa	41	41	41	41	38	37	36
Võrumaa	28	28	29	28	28	28	27
Tallinn	130	98	138	115	138	130	132
Tartu linn	23	21	21	21	21	21	21
KOKKU	678	642	706	664	678	666	668
Välisriikides	16	13	-	24	-	32	-
KOKKU	694	655	706	688	678	698	668

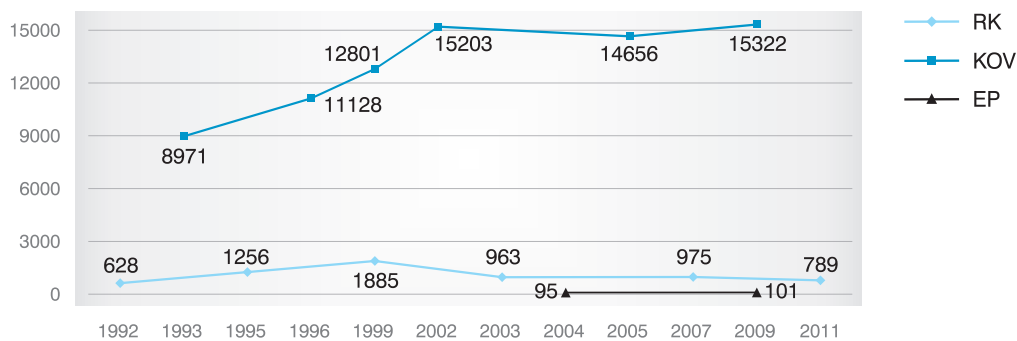
KOV 2002	RK 2003	EP 2004	KOV 2005	RK 2007	EP 2009	KOV 2009	RK 2011
1 021 439	859 714	873 809	1 059 292	897 243	909 628	1 094 317	913 346
856 845	859 714	873 188	886 741	897 243	908 673	909 003	913 346
-	-	621 ¹	4 704	-	955 ¹	9 786	-
164 594	-	-	167 847	-	-	175 528	-
536 044	500 686	234 485	502 504	555 463	399 181	662 813	580 264
52,5	58,2	26,8	47,4	61,9	43,9	60,6	63,5
251	12	1	240	12	1	234	12
13	11	10	11	11	11	8	9
15 203	963	95	14 656	975	101	15 322	789

KOV 2002	RK 2003	RH 2003	EP 2004	KOV 2005	RK 2007	EP 2009	KOV 2009	RK 2011
56	57	60	60	59	59	53	55	55
7	7	7	7	7	7	6	6	6
64	60	60	60	62	60	58	62	57
29	29	29	29	29	26	24	27	27
30	28	28	28	26	29	26	24	22
22	22	22	22	22	21	20	20	20
36	36	38	38	44	46	39	39	39
19	19	19	20	20	20	19	19	19
59	57	57	57	59	56	56	56	57
35	34	34	34	34	35	34	34	34
32	31	31	31	31	31	28	28	28
32	32	32	32	32	33	32	32	32
22	22	22	22	22	22	21	21	21
35	35	36	36	35	33	33	33	33
26	26	26	26	26	26	25	25	25
132	131	131	132	132	133	133	133	132
20	20	20	20	20	20	20	18	18
656	646	652	654	660	657	627	632	625
-	35	35	35	-	37	39	-	41
656	681	687	689	660	694	666	632	666

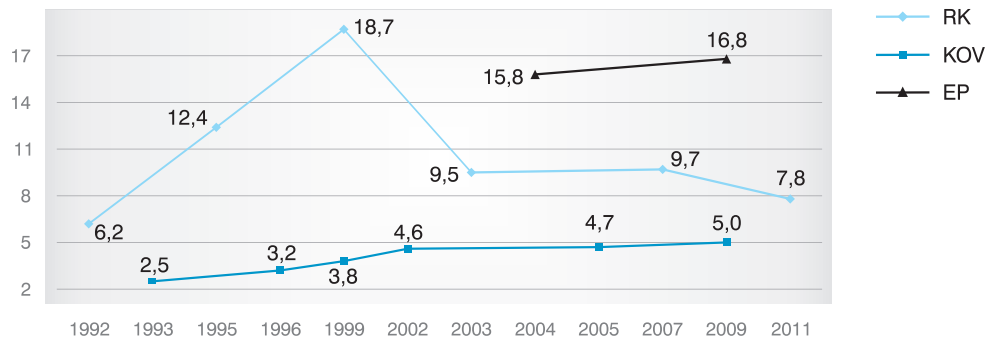
Joonis 1.1.1. Hääletamisest osavõtt (%)

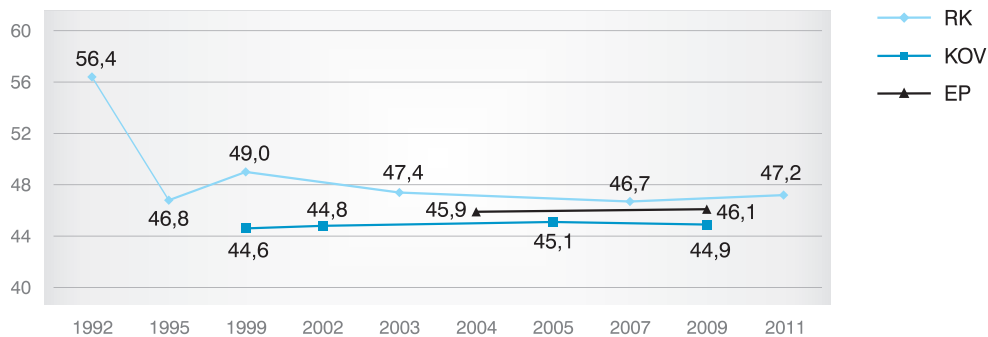
Joonis 1.1.2. Kandidaatide arv

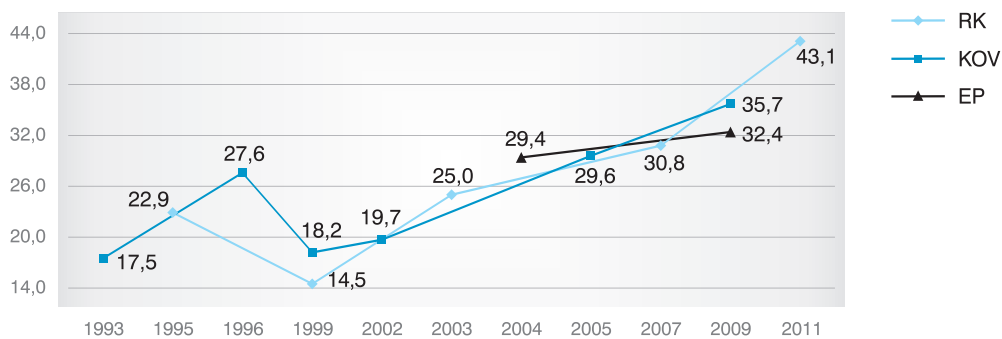
Joonis 1.1.3. Kandidaate mandaadi kohta

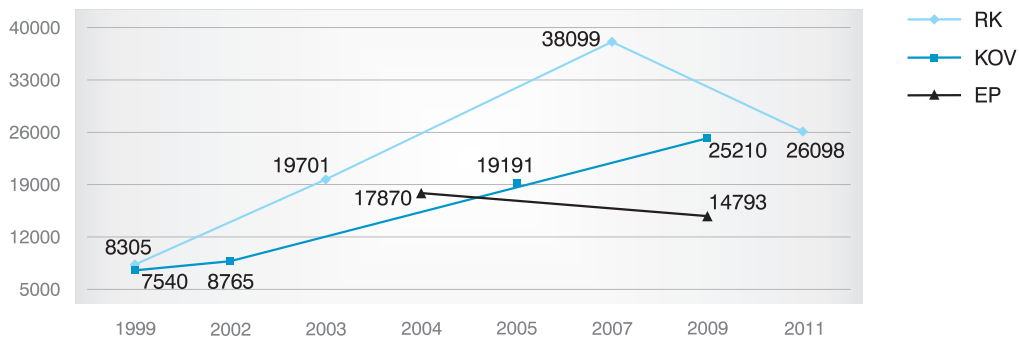
Joonis 1.1.4. Kandidaatide keskmine vanus

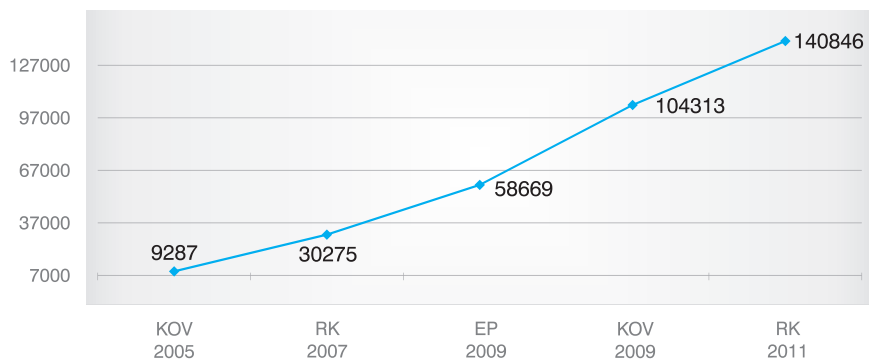
Joonis 1.1.5. Eelhääletanute osakaal hääletanutest (%)

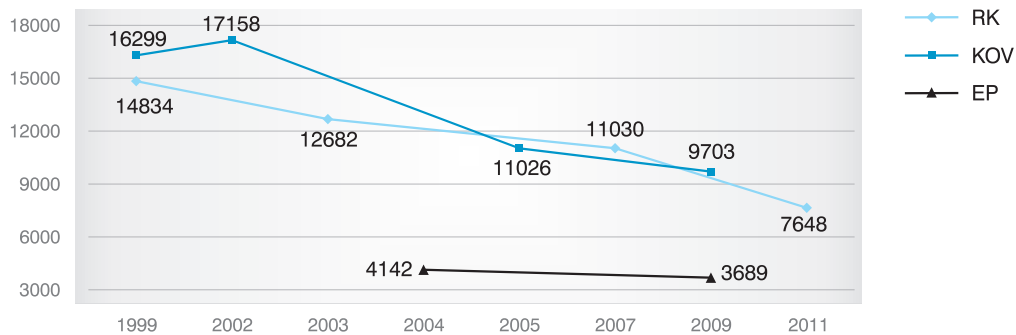
Joonis 1.1.6. Väljaspool elukohta hääletanute arv

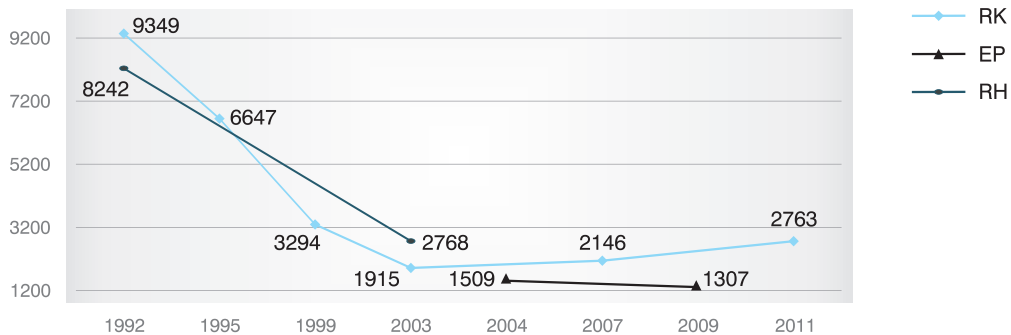
Joonis 1.1.7. Elektrooniliselt hääletanute arv

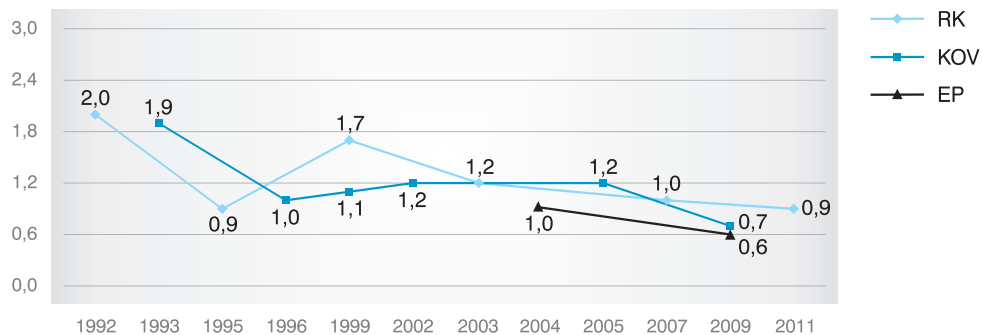
Joonis 1.1.8. Kodus hääletanute arv

Joonis 1.1.9. Alaliselt välisriigis elavate hääletanute arv

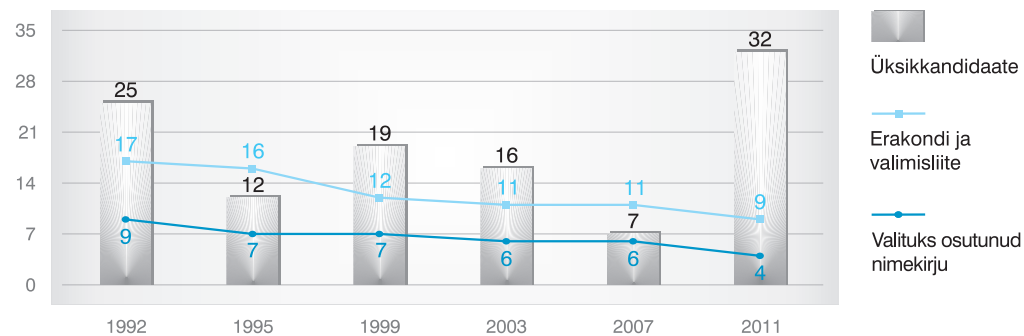

Joonis 1.1.10. Kehtetute hääletamisedeliste osakaal (%)

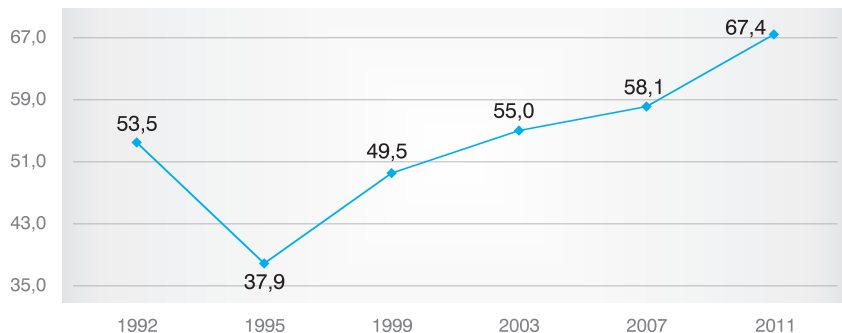

1.2. Riigikogu valimised

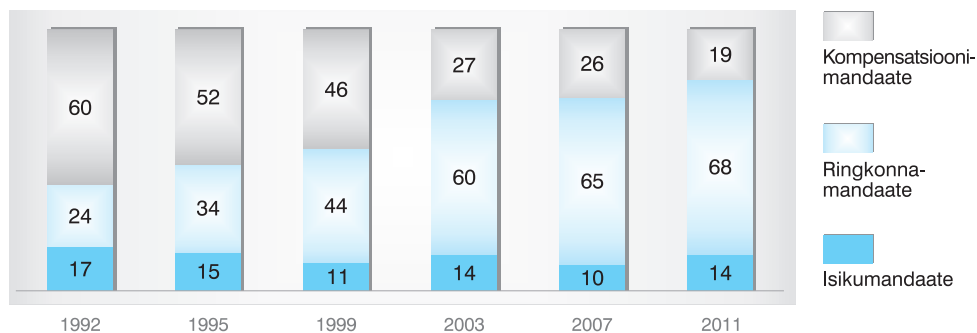
Joonis 1.2.1. Riigikogu valimistel osalenud erakonnad ja üksikkandidaadid

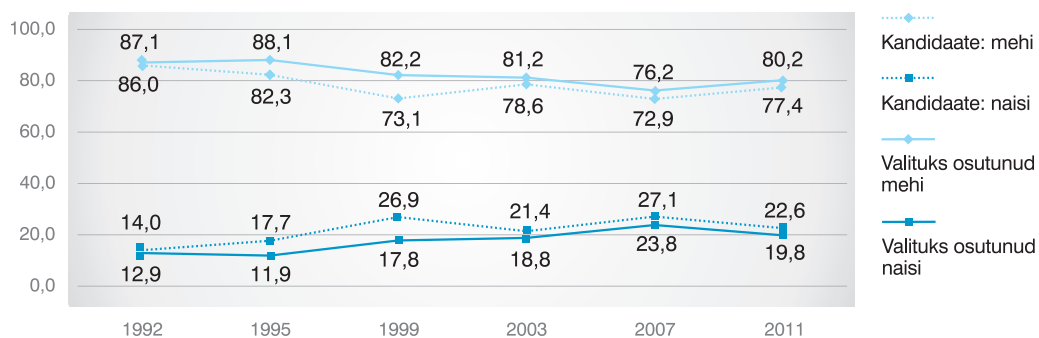
Joonis 1.2.2. Kautsjoni osakaal keskmisest brutopalgast Riigikogu valimistel (%)

Joonis 1.2.3. Mandaatide omandamise viis Riigikogu valimistel (kokku 101 mandaati)

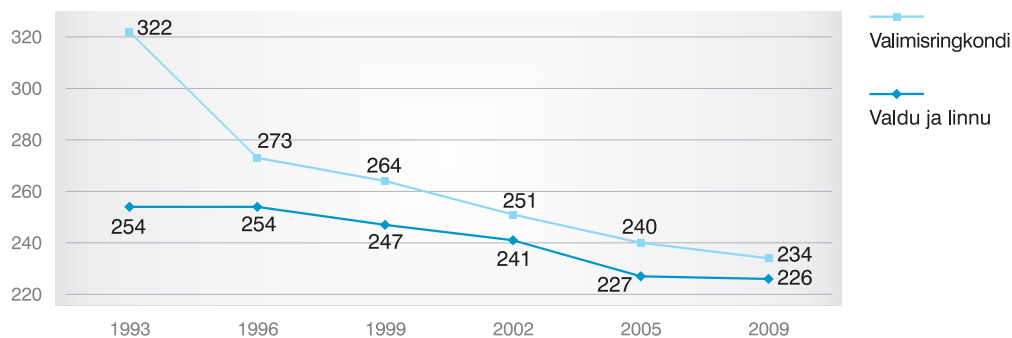

Joonis 1.2.4. Kandidaatide ja valituks osutunute sooline kuuluvus Riigikogu valimistel (%)

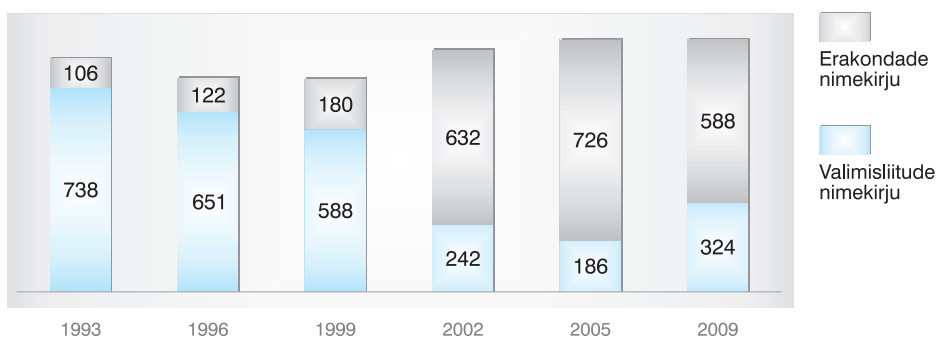

1.3. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised

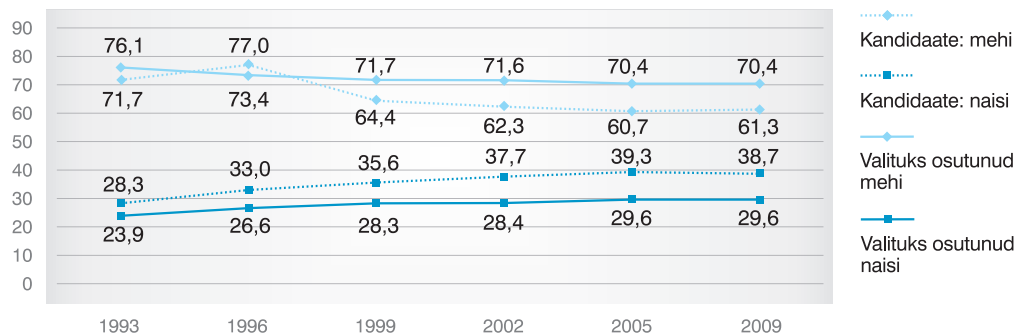
Joonis 1.3.1. Kohalike omavalitsuste arv valimiste ajal

Joonis 1.3.2. Nimekirjade arv kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel

Joonis 1.3.3. Kandidaatide ja valituks osutunute sooline kuuluvus (%)

2. Rahvahääletused

2.1. Selgitused

Rahvahääletus 28. juunil 1992. a

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võttis **19. märtsil 1992. a** vastu otsuse „Põhiseaduse eelnõu ja põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu rahvahääletusele esitamise kohta”¹. Otsuse kohaselt pidas Ülemnõukogu vajalikuks viia rahvahääletus läbi 1992. a maikuus, kuid luges Põhiseaduse Assamblee poolt Ülemnõukogule esitatud põhiseaduse eelnõu „veel vähe tuginevaks Eesti rahva ja poliitiliste jõudude üksmeelele, et seda sellisel kujul rahvahääletusele panna” ning tegi assambleele ülesandeks tööd jätkata.

Küll aga alustati koheselt ettevalmistusi rahvahääletuse korraldamiseks. **16. aprillil 1992. a** võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu otsuse „Eesti põhiseaduse eelnõu rahvahääletuse ettevalmistamise kohta”², mis nägi ette Vabariigi Valimiskomisjoni ning territoriaalkomisjonide moodustamise, samuti sätestas, kes on rahvahääletusel hääleõiguslikud. Otsus nägi ette, et ettevalmistamisel juhindutakse 6. aprillil 1992. a vastu võetud Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseadusest.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võttis **20. mail 1992. a** vastu otsuse „Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu, põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu ja nendega kaasneva lisaküsimuse rahvahääletuse korraldamise kohta”³. Rahvahääletuse päevaks määrati 28. juuni 1992. a.

Otsuse punkti 3 kohaselt pandi rahvahääletusele järgmised küsimused järgmiste vastusevariantidega:

Küsimus: „Kas Teie olete rahvahääletusele esitatud Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu ja põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu poolt?”

Vastus: „Jah” või „Ei”.

Küsimus: „Kas Teie olete selle poolt, et põhiseaduse rakendamise seadusse lisatakse säte:

„Lubada pärast põhiseaduse jõustumist toimuval esimesel Riigikogu ja Vabariigi Presidendi valimisel osaleda ka Eesti kodakondsuse taotlejatel, kes on taotluse esitanud 1992. aasta 5. juuniks?”

Vastus: „Jah” või „Ei”.

¹ RT 1992, 11, 169

² RT 1992, 14, 232

³ RT 1992, 21, 301

Ülemnõukogu 16. aprilli 1992. a otsuse kohaselt võisid rahvahääletusest osa võtta kõik Eesti Vabariigi kodanikud, kes rahvahääletuse toimumise päeval on vähemalt 18-aastased. Hääleõigus tuli tagada ka välisriigis elavatele ja seal viibivatele kodanikele Eesti Vabariigi välisesinduste kaudu. Hääletajate nimekirjade koostamine tehti ülesandeks jaoskonnakomisjonidele. Hääletajate nimekirjade koostamine oli seejuures ühitatud rahareformi ettevalmistamise käigus koostatavate Eesti elanike rahavahetusnimekirjade loomisega. Rahavahetusnimekirja kandmisel oli võimalik täita rahvastiku arvestuse kaart, mille alusel määratleti kodakondsus. Nende kaartide alusel koostati rahvahääletuse hääletajate nimekirjad. Ka rahvahääletuse käigus oli hääletajal võimalik määratleda kodakondsus ning osaleda hääletamisel. Rahvahääletuse jooksul lisati nimekirjadesse 42 971 hääletajat.⁴

Ülemnõukogu 20. mai 1992. a otsus nägi ette rahvahääletuse korraldamiseks maakondade ja vabariiklike linnade esindajatest kuni 30-liikmelise Vabariigi Valimiskomisjoni moodustamise. Samuti pidid maakondade ja vabariiklike linnade volikogud moodustama maakondade ja linnade valimiste territoriaalkomisjonid. Territoriaalkomisjonid omakorda moodustasid valimiste jaoskonnakomisjonid.

Rahvahääletus viidi läbi samades valimisjaoskondades, mis olid moodustatud Eesti Vabariigi Ülemnõukogu valimisteks, kuid lubatud oli teha muudatusi.

Ülemnõukogu 20. mai 1992. a otsuse kohaselt oli igal rahvahääletusest osavõtjal 2 häält, millest ühe pidi ta andma põhiseaduse eelnõu ja põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu poolt (või vastu) ja teise esitatud lisaküsimuse poolt (või vastu). Otsus sätestas, et rahvahääletusest osavõtjad hääletavad isiklikult ja vahetult, hääletamine on salajane ja vabatahtlik ning osavõtuõiguse ja vaba tahteavalduse teostamise takistamine on keelatud.

Otsuse kohaselt algas eelhääletamine kõigis valimisjaoskondades 15. juunil. Hääletamine toimus elukohajärgses valimisjaoskonnas. Vabariigi Valimiskomisjonil oli õigus avada ajutisi valimisjaoskondi ka ravi-, puhke- ja eelvangistuskohdades. Eelhääletas 162 291 hääletajat (36,3%).⁵ Eelhääletamise populaarsust mõjutas asjaolu, et 20. juunil toimus rahareform, mistõttu inimesed, kes läksid raha vahetama, kasutasid samaaegselt ka võimalust eelhääletada.⁶

Võimalik oli hääletada Eesti Vabariigi välisesindustes, samuti oli lubatud valimisjaoskondi välisriigis avada väljaspool välisesindust. Välisriikides oli 16 valimisjaoskonda, jaoskonnad kuulusid territoriaalselt Lõuna-Tallinna alla (tabelis „lisajaoskonnad”).

Hääletamist oli lubatud korraldada ka laevadel, mis on rahvahääletuse päeval sõidus. Seejuures oli laevade jaoskonnakomisjonidel õigus ise valmistada Vabariigi Valimiskomisjoni poolt kinnitatud näidise kohaseid hääletamissedeleid juhul, kui neid laevale toimetada ei olnud võimalik.

Otsus nägi ette, et vajalikule hulgale hääletamissedelitele võis lisada ka vene- või muukeelse teksti.

Ülemnõukogu 20. mai 1992. a otsuse punkti 17 kohaselt loetakse Eesti Vabariigi põhiseadus ja põhiseaduse rakendamise seadus vastuvõetuks rahvahääletuse tulemuste väljakuulutamise päeval juhul, kui rahvahääletusest võtab osa üle poole rahvahääletuse nimekirjadesse

⁴ Tiina Raitviir. Põhiseadusreferendum 28.06.1992: tulemuste analüüs, ankeetküsitluste ülevaade, andmetabelid. Tallinn, 1993 (käsikirjas), lk 48.

⁵ Samas, lk 48.

⁶ Samas, lk 49.

kantud hääleõiguslikest kodanikest ja kui seaduste poolt antud häälte arv ületab vastuhäälte arvu. Lisaküsimuses sätestatu loetakse rahvahääletuse toimumise päeval põhiseaduse rakendamise seadusesse lisatuks juhul, kui rahvahääletusest võtab osa üle poole rahvahääletuse nimekirjadesse kantud hääleõiguslikest kodanikest ja kui lisaküsimuses sätestatu poolt antud häälte arv ületab vastuhäälte arvu.

Hääletustulemused kinnitas Vabariigi Valimiskomisjon otsusega⁷:

EESTI VABARIIGI VALIMISKOMISJONI OTSUS

1992. aasta 28. juunil toimunud rahvahääletuse tulemuste ja rahvahääletusel vastuvõetud Eesti Vabariigi põhiseaduse ning Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse kohta

Eesti Vabariigi Valimiskomisjon tegi kindlaks:

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1992. aasta 20. mai otsuse „Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu, põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu ja nendega kaasneva lisaküsimuse rahvahääletuse korraldamise kohta” alusel rahvahääletusele pandud Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu ning Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu rahvahääletuse hääleõiguslike kodanike nimekirjadesse oli kantud 669 080 kodanikku. Neist võttis rahvahääletusest osa 446 708, kellest põhiseaduse ja rakenduseseaduse eelnõude poolt hääletas 407 867, vastu 36 147 kodanikku. Kehtetuks tunnistati 2694 hääletussedelit.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1992. aasta 20. mai otsuse „Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu, põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu ja nendega kaasneva lisaküsimuse rahvahääletuse korraldamise kohta” p. 17 lg 1 ning p. 18 alusel Eesti Vabariigi Valimiskomisjon otsustas:

1. Lugeda Eesti Vabariigi põhiseadus ja Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seadus rahvahääletusel vastuvõetuks.
2. Kuulutada Eesti Vabariigi põhiseadus ja Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seadus jõustunuks 1992. aasta 3. juulist.

Esimees E.-J. Truuväli

Sekretär T. Torgo

Tallinnas, 2. juulil 1992.

Ka rahvahääletusele pandud lisaküsimuse hääletustulemuste kohta võttis Vabariigi Valimiskomisjon vastu otsuse:

⁷ RT 1992, 26, 348

EESTI VABARIIGI VALIMISKOMISJONI OTSUS

Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu, põhiseaduse rakendamise eelnõu ja nendega kaasneva lisaküsimuse 1992. a 28. juuni rahvahääletuse tulemuste kohta

Eesti Vabariigi Valimiskomisjon tegi kindlaks:

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1992. a 20. mai otsuse „Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu, põhiseaduse rakendamise seaduse eelnõu ja nendega kaasneva lisaküsimuse rahvahääletuse korraldamise kohta” p. 3 fikseeritud lisaküsimuse rahvahääletuse hääleõiguslike kodanike nimekirjadesse oli kantud 669 080 kodanikku. Neist võttis rahvahääletusest osa 446 478, kellest vastas lisaküsimusele jaatavalt 205 980 ja eitavalt 236 819 kodanikku. Kehtetuks tunnistati 3679 hääletussedelit.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1992. a 20. mai otsuse „Eesti Vabariigi põhiseaduse eelnõu, põhiseaduse rakendamise eelnõu ja nendega kaasneva lisaküsimuse rahvahääletuse korraldamise kohta” p. 17 lg. 2 ning p. 18 alusel Vabariigi Valimiskomisjon otsustas:

Lugeda lisaküsimuses sätestatu („Lubada pärast põhiseaduse jõustumist toimuval esimesel Riigikogu ja Vabariigi Presidendi valimisel osaleda ka Eesti kodakondsuse taotlejatel, kes on taotluse esitanud 1992. aasta 5. juuniks”) rahvahääletusel mitte vastu võetuks.

Esimees E.-J. Truuväli

Sekretär T. Torgo

Tallinnas, 2. juulil 1992.

Rahvahääletus 14. septembril 2003. a

Järgmine rahvahääletus toimus alles 11 aastat hiljem. Riigikogu võttis 1994. a rahvahääletuse seaduse⁸ küll vastu, kuid ühtegi hääletust selle alusel ei korraldatud. Uue rahvahääletuse seaduse⁹ võttis Riigikogu vastu **13. märtsil 2002. a.**

18. detsembril 2002. a otsustas Riigikogu korraldada 14. septembril 2003. a rahvahääletuse Euroopa Liiduga ühinemise ja Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise küsimuses.¹⁰ Otsusega pandi rahvahääletusele järgmine seaduseelnõu:

„Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise seadus

Eesti rahvas võttis 2003. aasta 14. septembril rahvahääletusel põhiseaduse § 162 alusel Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamiseks vastu järgmise seaduse:

§ 1. Eesti võib kuuluda Euroopa Liitu, lähtudes Eesti Vabariigi põhiseaduse aluspõhimõtetest.

§ 2. Eesti kuulumisel Euroopa Liitu kohaldatakse Eesti Vabariigi põhiseadust, arvestades liitumislepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi.

§ 3. Käesolevat seadust saab muuta ainult rahvahääletusega.

§ 4. Käesolev seadus jõustub kolm kuud pärast väljakuulutamist.”

⁸ RT I 1994, 41, 659; 1998, 98/99, 1577

⁹ RT I 2002, 30, 176; 2009, 29, 175

¹⁰ RT I 2002, 107, 637; rahvahääletuse seaduse § 9 lõike 2 kohaselt avaldati teistkordselt RT I 2003, 60

Hääletamissedelile kanti eelnõu tekst ning küsimus:

„Kas Teie olete Euroopa Liiduga ühinemise ja Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise seaduse vastuvõtmise poolt?“

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 57 ja rahvahääletuse seaduse kohaselt on rahvahääletusel hääleõiguslikud Eesti kodanikud, kes on saanud 18 aastat vanaks.

Eelhääletamine toimus 8.-10. septembrini. Eelhääletamisel osales 33,1% hääletanutest. Võrreldes sama aasta kevadel toimunud Riigikogu valimistega (eelhääletamisel osales 25,0% hääletanutest) kasvas eelhääletamise populaarsus märgatavalt.

Kokku võttis hääletamisest osa 555 835 hääletajat, see on 64,1% hääleõiguslikest kodanikest. Neist 66,8% vastas hääletamissedelile kantud küsimusele jaatavalt ning 33,2% eitavalt. Kõige kõrgem oli osalusprotsent Harjumaal (68,0%), kõige madalam Ida-Virumaal (55,9%). Kasepää vallas, Mustvee linnas, Mustjala vallas, Kallaste linnas, Piirissaare vallas ja Peipsiääre vallas andsid valijad rohkem vastu- kui poolthääli. Kogu Eestis anti vastuhääli rohkem kui poolthääli 26 jaoskonnas.

Rahvahääletusest osavõtt oli valimistega võrreldes väga kõrge. Viimati oli osavõtt nii kõrge 1995. a Riigikogu valimistel (68,9% hääleõiguslikest kodanikest).

Hääletamise korraldamisel sisulisi probleeme ei tekkinud. Siiski esitati pärast rahvahääletuse päeva mitu kaebust, milles nõuti rahvahääletuse tulemuste kehtetuks tunnistamist. Riigikohus menetles rahvahääletusega seotud kaebusi kokku üheteistkümnel korral.

Mitmed Riigikohtuni jõudnud kaebused olid seotud rahvahääletusele pandud küsimuse põhiseaduspärasusega. Riigikohus leidis, et kuna rahvahääletusele pandud ning hääletamissedelile kantud seaduseelnõu ja küsimuse sõnastuse otsustas Riigikogu, siis selle sõnastuse vaidlustamisel ei vaidlustata sisuliselt mitte Vabariigi Valimiskomisjoni, vaid Riigikogu otsust¹¹. Riigikogu otsust aga ei saa vaidlustada rahvahääletuse seaduses ettenähtud kaebemenetluse korras.

Rahvahääletuse tulemused kinnitas Vabariigi Valimiskomisjon 3. oktoobril 2003. a otsusega nr 90¹²:

Rahvahääletuse tulemuste kinnitamine

Vabariigi Valimiskomisjoni 3. oktoobri 2003. a otsus nr 90

Riigikogu 2002. aasta 18. detsembri otsuse „Rahvahääletuse korraldamine Euroopa Liiduga ühinemise ja Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise küsimuses“ (RT I 2002, 107, 637) alusel rahvahääletusele pandud Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise seaduse eelnõu rahvahääletusel oli hääletajate nimekirjadesse kantud 867 714 hääleõiguslikku isikut. Hääletamissedeli sai 556 915 ja rahvahääletusest võttis osa 555 835 hääletajat. Hääletamissedelile kantud küsimusele vastas jaatavalt 369 657 ning eitavalt 183 454 hääletajat. Kehtetuid sedeleid oli 2724.

¹¹ Vt Riigikohtu 24.09.2003. a lahendit kohtuasjas nr 3-4-1-11-03 ja 29.09.2003. a lahendit kohtuasjas nr 3-4-1-12-03

¹² RT I 2003, 63, 426

Rahvahääletuse seaduse (RT I 2002, 30, 176; 57, 355; 90, 517) § 62 lõike 1 alusel Vabariigi Valimiskomisjon kinnitab, et Eesti rahvas võttis rahvahääletusel 2003. aasta 14. septembril hääletamisest osavõtnute häälteenamusega vastu Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise seaduse.

Vabariigi Valimiskomisjoni esimees Heiki Sibul

Rahvahääletuse seaduse kohaselt loetakse tulemused väljakuulutatuks päeval, mis järgneb Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse avaldamisele Riigi Teatajas. Otsus avaldati Riigi Teatajas 4. oktoobril 2003. a, seega loeti tulemused väljakuulutatuks 5. oktoobril 2003. a. Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise seadus¹³ jõustus selle § 4 kohaselt kolm kuud pärast väljakuulutamist, seega 6. jaanuaril 2004. a.

Eesti ühines Euroopa Liiduga 1. mail 2004. a.

2.2. Statistiline ülevaade 1992 ja 2003

	1992 põhiküsimus	1992 lisaküsimus	2003
Hääletajaid	669 080	669 080	867 714
Hääletanuid	446 708	446 478	555 835
Hääletamisest osavõtt (%)	66,8	66,8	64,1
Kehtivaid sedeleid	444 014	442 799	553 111
Kehtetuid sedeleid	2 694	3 679	2 724
Kehtetute sedelite osakaal (%)	0,6	0,8	0,5
Eelhääletanuid	162 291	162 291	183 867
Eelhääletanute osakaal hääletanutest (%)	36,3	36,4	33,1
Kodus hääletanuid	statistika puudub	statistika puudub	6 803
Kodus hääletanute osakaal hääletanutest (%)	-	-	1,2

¹³ RT I 2003, 64, 429, avaldatud teistkordselt RT I 2007, 43, 313

2.3. Hääletamistulemus

2.3.1. Rahvahääletus 1992. a

Hääletamisest osavõtt							
Maakond/linn/ linnaosa	Hääletajaid	Hääletanuid ¹	%	Põhiküsimus		Lisaküsimus	
				Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid
Harjumaa	45 502	32 502	71,4	32 314	188	32 252	229
Hiiumaa	7 668	5 511	71,9	5 473	38	5 449	60
Ida-Virumaa	15 562	11 699	75,2	11 631	68	11 607	79
Jõgevamaa	25 945	15 491	59,7	15 410	81	15 328	141
Järvamaa	27 374	19 139	69,9	19 035	104	18 996	137
Läänemaa	17 259	11 662	67,6	11 556	106	11 489	157
Lääne-Virumaa	40 978	26 497	64,7	26 311	186	26 213	269
Põlvamaa	21 218	12 028	56,7	11 971	57	11 958	73
Pärnumaa	27 613	18 030	65,3	17 935	95	17 894	118
Raplamaa	22 768	15 838	69,6	15 757	81	15 715	113
Saaremaa	25 334	17 061	67,3	16 908	153	16 878	194
Tartumaa	27 616	17 964	65,1	17 872	92	17 865	99
Valgamaa	22 705	15 313	67,4	15 239	74	15 177	135
Viljandimaa	42 892	30 104	70,2	29 955	149	29 908	175
Võrumaa	26 295	16 875	64,2	16 751	124	16 703	158
Kohtla-Järve linn	13 800	8 140	59,0	8 090	50	8 060	78
Narva linn	6 096	4 146	68,0	4 061	85	4 081	65
Pärnu linn	29 678	19 775	66,6	19 588	187	19 512	227
Sillamäe linn	446	381	85,4	381	0	377	4
Tartu linn	54 259	31 384	57,8	31 099	285	31 044	339
Tallinn: Ida-Tallinn (sh Maardu)	42 242	27 424	64,9	27 312	112	27 240	178
Tallinn: Lõuna-Tallinn (sh Saue)	41 147	28 901	70,2	28 773	128	28 697	230
Tallinn: Lääne-Tallinn	46 410	32 208	69,4	32 099	109	31 961	204
Tallinn: Põhja-Tallinn	29 959	20 393	68,1	20 277	116	20 208	178
Lisajaoskonnad ²	8 314	8 242	99,1	8 216	26	8 187	39
KOKKU	669 080	446 708	66,8	444 014	2694	442 799	3679

¹ Põhiküsimusele vastanute arvu alusel² Hääletamine välisriigis

Hääletamistulemus										
Maakond/linn/ linnaosa	Põhiküsimus					Lisaküsimus				
	Jah- hääli	%	Ei- hääli	%	Kokku	Jah- hääli	%	Ei- hääli	%	Kokku
Harjumaa	29 957	92,7	2 357	7,3	32 314	14 954	46,4	17 298	53,6	32 252
Hiiumaa	5 088	93,0	385	7,0	5 473	2 382	43,7	3 067	56,3	5 449
Ida-Virumaa	10 835	93,2	796	6,8	11 631	6 087	52,4	5 520	47,6	11 607
Jõgevamaa	14 015	90,9	1 395	9,1	15 410	8 046	52,5	7 282	47,5	15 328
Järvamaa	17 069	89,7	1 966	10,3	19 035	9 984	52,6	9 012	47,4	18 996
Läänemaa	10 753	93,1	803	6,9	11 556	5 045	43,9	6 444	56,1	11 489
Lääne-Virumaa	24 743	94,0	1 568	6,0	26 311	12 047	46,0	14 166	54,0	26 213
Põlvamaa	10 779	90,0	1 192	10,0	11 971	5 978	50,0	5 980	50,0	11 958
Pärnumaa	14 202	79,2	3 733	20,8	17 935	10 368	57,9	7 526	42,1	17 894
Raplamaa	13 857	87,9	1 900	12,1	15 757	7 006	44,6	8 709	55,4	15 715
Saaremaa	15 668	92,7	1 240	7,3	16 908	7 703	45,6	9 175	54,4	16 878
Tartumaa	16 161	90,4	1 711	9,6	17 872	8 903	49,8	8 962	50,2	17 865
Valgamaa	14 129	92,7	1 110	7,3	15 239	8 227	54,2	6 950	45,8	15 177
Viljandimaa	27 830	92,9	2 125	7,1	29 955	18 766	62,7	11 142	37,3	29 908
Võrumaa	15 649	93,4	1 102	6,6	16 751	7 555	45,2	9 148	54,8	16 703
Kohtla-Järve linn	7 657	94,6	433	5,4	8 090	4 445	55,1	3 615	44,9	8 060
Narva linn	3 604	88,7	457	11,3	4 061	3 467	85,0	614	15,0	4 081
Pärnu linn	17 528	89,5	2 060	10,5	19 588	8 295	42,5	11 217	57,5	19 512
Sillamäe linn	352	92,4	29	7,6	381	316	83,8	61	16,2	377
Tartu linn	28 655	92,1	2 444	7,9	31 099	11 903	38,3	19 141	61,7	31 044
Tallinn: Ida-Tallinn (sh Maardu)	25 659	93,9	1 653	6,1	27 312	10 700	39,3	16 540	60,7	27 240
Tallinn: Lõuna- Tallinn (sh Saue)	26 568	92,3	2 205	7,7	28 773	11 816	41,2	16 881	58,8	28 697
Tallinn: Lääne-Tallinn	30 090	93,7	2 009	6,3	32 099	12 286	38,4	19 675	61,6	31 961
Tallinn: Põhja-Tallinn	19 009	93,7	1 268	6,3	20 277	8 028	39,7	12 180	60,3	20 208
Lisajaoskonnad ¹	8 010	97,5	206	2,5	8 216	1 673	20,4	6 514	79,6	8 187
KOKKU	407 867	91,9	36 147	8,1	444 014	205 980	46,5	236 819	53,5	442 799

¹ Hääletamine välisriigis

2.3.2. Rahvahääletus 2003. a

Hääletamisest osavõtt							
Maakond/linn	Hääletajaid	Hääletanuid	%	Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eel- hääletanuid	Kodus hääletanuid
Harjumaa	79 598	54 123	68,0	53 921	202	18 005	364
Hiiumaa	8 524	5 613	65,9	5 587	26	2075	125
Ida-Virumaa	65 049	36 370	55,9	36 199	171	8874	519
Jõgevamaa	28 879	17 316	60,0	17 216	100	5394	266
Järvamaa	29 980	18 901	63,1	18 836	65	6357	269
Läänemaa	21 022	13 287	63,2	13 236	51	3908	163
Lääne-Virumaa	48 350	29 406	60,8	29 245	161	8934	433
Põlvamaa	25 471	14 701	57,7	14 608	93	4679	299
Pärnumaa	67 328	42 982	63,8	42 810	172	10 597	552
Raplamaa	28 256	18 066	63,9	17 994	72	4569	328
Saaremaa	28 869	17 825	61,7	17 760	65	6187	363
Tartumaa	36 319	22 033	60,7	21 924	109	5823	655
Valgamaa	25 008	15 028	60,1	14 952	76	4694	354
Viljandimaa	44 264	27 268	61,6	27 134	134	8572	255
Võrumaa	30 813	18 888	61,3	18 799	89	5186	442
Tallinn	227 361	156 779	69,0	156 225	554	62 838	1085
sh välisriigid	2 768	2 768	100,0	2 757	11	-	-
Tartu linn	72 623	47 249	65,1	46 665	584	17 175	331
KOKKU	867 714	555 835	64,1	553 111	2724	183 867	6803

Hääletamistulemus					
Maakond/linn	Jah-hääli	%	Ei-hääli	%	Kokku
Harjumaa	37 670	69,9	16 251	30,1	53 921
Hiiumaa	3 793	67,9	1 794	32,1	5 587
Ida-Virumaa	20 634	57,0	15 565	43,0	36 199
Jõgevamaa	11 309	65,7	5907	34,3	17 216
Järvamaa	12 886	68,4	5950	31,6	18 836
Läänemaa	8 759	66,2	4477	33,8	13 236
Lääne-Virumaa	19 315	66,1	9930	34,0	29 245
Pölvamaa	9 043	61,9	5565	38,1	14 608
Pärnumaa	28 573	66,7	14 237	33,3	42 810
Raplamaa	11 597	64,5	6397	35,5	17 994
Saaremaa	11 084	62,4	6676	37,6	17 760
Tartumaa	14 967	68,3	6957	31,7	21 924
Valgamaa	9 314	62,3	5638	37,7	14 952
Viljandimaa	18 494	68,2	8640	31,8	27 134
Võrumaa	10 955	58,3	7844	41,7	18 799
Tallinn	107 405	68,8	48 820	31,2	156 225
sh välisriigid	2 583	93,7	174	6,3	2 757
Tartu linn	33 859	72,6	12 806	27,4	46 665
KOKKU	369 657	66,8	183 454	33,2	553 111

3. Riigikogu valimised

3.1. Selgitused

Eestis rakendatud valimissüsteemidest

Eesti Vabariigi algusaastail kasutati Riigikogu valimistel ülemaalse proportsionaalsuse reeglit nii nimekirjavalimiste (1919) kui ka isikuvalimiste puhul; seejuures toimusid valimised ilma künniseta 1920–1922 ja mõõduka kohtade künnisega 1926–1932. 1933. a põhiseaduse muudatustega kehtestati isikuvalimised valijaühenduste ja valimisliitude abil tagatavas proportsionaalses süsteemis (muudetud põhiseaduse alusel valimisi ei toimunud). 1938. a põhiseaduse järgi valiti Riigivolikogu isikuvalimise teel majoritaarses süsteemis.

Nõukogude okupatsiooni ajal toimusid valikuta valimised. Eesti Kongressi valimistel (1990) kasutati piiratud hääle meetodit ja Ülemnõukogu valimistel (1990) üksiku ülekantava hääle meetodit. Alates 1992. a kasutatakse üleriigilist proportsionaalsuse reeglit, nimekirjade võrdlusarvude leidmiseks kasutatakse seejuures modifitseeritud d'Hondti meetodit.

Riigikogu valimise üldreeglid on sätestatud põhiseaduse §-s 60:

„/.../ Riigikogu liikmed valitakse vabadel valimistel proportsionaalsuse põhimõtte alusel. Valimised on üldised, ühetaolised ja otsesed. Hääletamine on salajane.

Riigikogusse võib kandideerida iga vähemalt kahekümne ühe aastane hääleõiguslik Eesti kodanik. /.../”

Riigikogu valimised 20. septembril 1992. a

Riigikogu VII koosseis valiti **6. aprillil 1992. a** vastu võetud Eesti Vabariigi Riigikogu valimisseaduse¹ alusel, mida täiendati 18. juunil 1992. a.

Valimiskomisjonide süsteem oli kolmeastmeline:

- 1) Eesti Vabariigi Valimiskomisjon;
- 2) territoriaalkomisjonid;
- 3) jaoskonnakomisjonid.

Vabariigi Valimiskomisjoni moodustas maakondade ja vabariiklike linnade volikogude ettepanekutel Riigikogu. Esmane moodustamise printsiip oli representatiivsus: esindatud pidid olema kõik maakonnad ja suuremad linnad.

¹ RT 1992, 13, 201, tunnistatud kehtetuks RT I 1994, 47, 784

Valimised toimusid kaheteistkümnes viie- kuni kolmeteistkümne mandaadilises ringkonnas. Valija sai hääletada ühe kandidaadi poolt, andes samas hääle ka nimekirjale, milles kandidaat kandideeris. Valimisedelile kanti kõik valimisringkonnas üles seatud nimekirjad koos nimekirja nimetuse ja kõigi nimekirjas olevate kandidaatide registreerimisnumbrite ning ees- ja perekonnanimedega, samuti üksikkandidaadid.

Kandideerida võisid erakonnad, valimisliidud, ühendused, organisatsioonid ja üksikkandidaadid. Näiteks moodustasid Rahvarinde valimisliidu Eestimaa Rahvarinne, Eesti Rahva-Keskerakond, Eesti Naisliit ja Eestimaa Rahvuste Ühendus. Roheliste valimisliidu moodustasid Eesti Roheline Liikumine, erakond Eesti Rohelised, keskkonnakaitse- ja noorteühendus „Euroopa Noorte Metsaaktsioon Eestis“, ühendused „Roheline Maardu“ ja „Roheline Rügement“. Valimisliitu Eesti Kodanik kuulusid Eesti Vabariigi Partei ja Noarootsi Tervisliku Eluviisi Selts. Kandidaadid Harri Kingo ja Ilmar Pappel ühinesid valimisenimekirjaks „Halastus“. Oma nimekirjadega võtsid valimistest osa ka Eesti Pensionäride Liit ja Eesti Invaühingute Liit.

Hääletada sai valimispäeval. Seaduses määratud tingimustel oli lubatud ka välismaal hääletamine. Seadus nägi ette valija asukohas hääletamise, hääle deponeerimise võimaluse jaoskonnakomisjonis viieteistkümne päeva jooksul enne valimispäeva ja kirja teel hääletamise välismaal, kuid need ei leidnud rakendamist.

Valimistest võttis osa 67,8% valijatest, mis oli samaväärne tulemus võrreldes osalusprotsendiga põhiseaduse rahvahääletusel 28. juunil 1992. a (66,8%) ja Riigikogu valimistega samal ajal toimunud Vabariigi Presidendi valimise I voorus 20. septembril 1992. a (68,0%).

Hääletamistulemuste kindlakstegemine toimus kolmes etapis:

- 1) isikumandaat – iga valimisringkonna kohta arvutati lihtkvoot, mis saadi valimisringkonnas antud kehtivate häälte arvu jagamisel mandaatide arvuga. Valituks osutus kandidaat, kellele antud häälte arv ületas lihtkvoodi või oli sellega võrdne;
- 2) ringkonnamandaat – nimekirjades reastati kandidaadid saadud häälte arvu järgi. Ühes nimekirjas kandideerinud kandidaatidele antud hääled liideti. Nimekiri sai nii mitu mandaati, kui mitu korda ületas valimisringkonnas saadud häälte arv lihtkvoodi. Valituks osutsid nimekirjas eespool olevad kandidaadid;
- 3) üleriigiline (kompensatsiooni) mandaat – valimisringkondades jaotamata jäänud mandaadid jaotati nende nimekirjade vahel, mis kogusid üleriigiliselt vähemalt 5% häältest või milles kandideerinud isikutest vähemalt 3 osutus juba valituks. Kompensatsioonimandaatide jaotamisel kasutati modifitseeritud d'Hondti jagajate meetodit jagajate jadaga 1, 2^{0,9}, 3^{0,9}, 4^{0,9} jne. Igas nimekirjas said mandaadi kandidaadid, kes olid paigutatud nimekirjas ettepoole.

Ülekaalukalt kõige rohkem hääli kogus valimisliidu Eesti Kodanik kandidaat Jüri Toomepuu (16 904) – 53,6% valimisliidule Eesti Kodanik antud häältest. See andis valimisliidule kolm ringkonnamandaati ning aitas erakonnal ületada 5% künnise. Tänu sellele osutusid valituks mitu valimisliidu kandidaati, kes ise said vähe hääli.

Nähtust, kus palju hääli saanud kandidaadi tõttu osutuvad valituks ka väga vähe hääli saanud kandidaadid, on hakatud nimetama „Toomepuu efektiks“.

Hääletamisest võttis osa 67,8% valijatest. Ühele kohale Riigikogus kandideeris 6,2 inimest. 1992. a valimiste ajal oli registreeritud 19 erakonda, oma nime all kandideeris 9 erakonda ja valimisühendust. Kokku esitati 17 erakondade ja valimisliitude nimekirja. Üksikkandidaate oli 25.

Kõige rohkem hääli sai valimisliidu Eesti Kodanik nimekirjas kandideerinud Jüri Toomepuu (16 904). Kokku sai isikumandaadi 17 kandidaati, jaotati 24 ringkonnamandaati ning 60 kompensatsioonimandaati. Kõige väiksema häälte arvuga osutus valituks Toivo Uustalo (52 häält). Tegu on siiani väikseima häälte arvuga, millega Riigikokku on pääsetud.

Riigikogu valimised 5. märtsil 1995. a

Riigikogu VIII koosseis valiti **7. juunil 1994. a** vastu võetud Riigikogu valimise seaduse² alusel. Valimisseadus sai juurde mitu uut osa:

- 1) valijate arvestuse peatüki;
- 2) avalduste ja kaebuste esitamise ja läbivaatamise normid;
- 3) täpsemad valimisseaduse rikkumise eest vastutust ettenägevad normid.

Valijate arvestus muudeti Eesti hääleõiguslike kodanike registri põhiseks. Sellesse registrisse kanti kõik valimistele eelnenud aasta 1. detsembril vastavas vallas või linnas elanud Eesti kodanikud. Kõigile registris olijatele saadeti valijakaart. Registri alusel koostas valla- või linnavalitsus valijate nimekirja.

Valimiskomisjonidele anti õigus peatada seadust rikkunud madalama astme valimiskomisjoni liikme volitused ja teha valimiskomisjoni liikme nimetanud organile ettepanek seadust rikkunud isiku valimiskomisjoni liikme kohustustest vabastamiseks.

Valimissüsteem püsis üldjoontes muutumatuna. Tehti siiski järgmisi muudatusi:

- 1) Tallinnas moodustati 4 valimisringkonna asemel 3 ringkonda. Lääne- ja Ida-Virumaa ühendati üheks ringkonnaks (enne Järvamaa ja Lääne-Virumaa; Ida-Virumaa oli neist eraldi); Järvamaa liideti üheks ringkonnaks Viljandimaaga, Jõgevamaa Tartumaaga (enne moodustasid ühe ringkonna Jõgeva- ja Viljandimaa, teise Tartumaa ja Tartu linn). Tartu linn moodustas omaette ringkonna. Ringkondade arv vähenes kaheteistkümnelt üheteistkümnelle. Nii saavutati varasemast ühtlasem mandaatide jaotus, 8–11 mandaati ringkonna kohta;
- 2) kehtestati, et valimisliite võivad moodustada vaid erakonnad. Seega said kandideerida erakonnad, erakondade valimisliidud ja üksikkandidaadid. Kodanike valimisliidud ja muud ühendused ning organisatsioonid kaotasid õiguse kandidaate esitada;
- 3) valimistulemuste kindlakstegemise korras tehti üks oluline muudatus. Ringkonnamandaadi võis saada vaid juhul, kui kandidaat kogus ringkonnas isiklikult hääli vähemalt 10% lihtkvoodist. See täiendus tehti, vältimaks „Toomepuu efekti” kordumist.

² RT I 1994, 47, 784, tunnistatud kehtetuks RT I 2002, 57, 355

Lisaks täpsustas Riigikogu valimiskomisjonide moodustamise korda. Vabariigi Valimiskomisjoni suuruseks määrati 18 liiget ja see moodustati Riigikogu poolt maavanemate ning Tallinna ja Tartu linnapeade ettepanekute alusel.

Muudeti ka Riigikogu liikme kandidaatide registreerimise korda. Alates 1995. a Riigikogu valimistest võisid Riigikogu valimistel osaleda ainult erakonnad, erakondade valimisliidud ja üksikkandidaadid. Iga kandidaat pidi täitma mitu dokumenti, kuid Riigikogu kehtestatud uue dokumentide esitamise korra kohaselt ei olnud viimasel kandidaatide registreerimiseks esitamise päeval enam lubatud dokumentides vigu parandada ning vigade korral kandidaatide andmetes jäeti need kandidaadid registreerimata.

Seetõttu jäeti kandideerimisdokumentide puuduste tõttu registreerimata 79 kandidaati, sh 34 kandidaati nimekirjast „Sõltumatu Kuningriiklaste ja Roheliste Nimekiri Vaimu Võiduks Võimu Rumaluse, Demagoogia ja Saamahimu Üle” ning 33 kandidaati nimekirjast „Parem Eesti/Eesti Kodanik”. Kaasa tõi see aga kohtuvaidlused. Viimane vaidlus lõppes alles 20. septembril 1996. a, kui Riigikohus jättis Kalle Kulboki kaebuse rahuldamata³.

Seadusemuudatusega kehtestati võimalus eelhääletada kolmel valimispäevale vahetult eelneval päeval, kusjuures iga jaoskonnakomisjon võis nendel päevadel määrata eelhääletamiseks sobiva ajavahemiku.

Kadus valimisedeli deponeerimise võimalus. Selgelt fikseeriti kodus hääletamise võimalus valimispäeval ja sellele eelneval päeval. Valija kodus hääletamise taotlus ei pidanud olema kirjalik. Seaduses sätestati hääletamine haiglas, vanadekodus ja kinnipidamiskohas.

Kandideerijatele seati kohustus esitada Vabariigi Valimiskomisjonile aruanded valimiskampaaniaks tehtud kulutuste kohta.

Seadusemuudatustega reguleeriti veel asendusliikmete registreerimise, valimiskomisjonide moodustamise ja välismaal hääletamise korda.

Hääletamisest võttis osa 68,9% valijatest. Ühele kohale Riigikogus kandideeris 12,4 inimest. 1995. a oli registreeritud 30 erakonda, valimistel osales 16 erakonda ja erakondade valimisliitu ning 12 üksikkandidaati.

Kõige rohkem hääli sai valimisliidu Koonderakond ja Maarahva Ühendus nimekirjas kandideerinud Arnold Rüütel (17 189 häält). Kokku sai isikumandaadi 15 kandidaati. Võrreldes eelmiste valimistega suurenes ringkonnamandaatide osakaal: 1992. a valimistel oli neid 24, 1995. a 34. Kompensatsioonimandaate jaotati 52. Kõige väiksema häälte arvuga osutus valituks Koonderakonna ja Maarahva Ühenduse nimekirjas kandideerinud Tõnu-Reid Kukk (98 häält).

³ Vt Riigikohtu lahendit kohtuasjas nr 3-3-1-20-96, www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-3-1-20-96

Riigikogu valimised 7. märtsil 1999. a

Ettevalmistused Riigikogu IX koosseisu valimisteks algasid juba **16. aprillil 1996. a** uute muudatuste tegemisega Riigikogu valimise seaduses, mida pärast veel viiel korral muudeti. Sellel perioodil iseloomustas valimisseaduste muudatuste menetlemist iga küsimuse lahendamine eraldi eelnõu raames.

1996. a jõuti järeldusele, et senine valimiskomisjonide moodustamise representatiivsuse põhimõte tuleb asendada professionaalsuse põhimõttega. Otsustati, et Vabariigi Valimiskomisjon moodustatakse seitsmeliikmelisena seitsme institutsiooni esindajatest vastava institutsiooni juhi nimetamisel. Vabariigi Valimiskomisjoni liikmeks nimetatakse:

- 1) esimese astme kohtunik;
- 2) teise astme kohtunik;
- 3) õiguskantsleri nõunik;
- 4) Riigikontrolli ametnik;
- 5) riigiprokurör;
- 6) Riigikogu Kantslelei ametnik;
- 7) Riigikantslelei ametnik.

Komisjon valib endale esimehe ja aseesimehe esimesel koosolekul. Valimiskomisjoni liikmed täidavad oma ülesandeid põhitöö kõrvalt. Territoriaalkomisjoni esimeheks sai ametikoha järgi maasekretär ja territoriaalkomisjonid nimetati ümber maakonna valimiskomisjonideks.

1998. a alustati mitme tehnilist laadi küsimuse täpsustamisega. Näiteks anti Vabariigi Valimiskomisjonile järelevalve õigus valimiskomisjonide üle.

Eelhääletamine algas kuuendal päeval ning lõppes neljandal päeval enne valimispäeva. Kehtestati mitu uut hääletamisviisi, mis tulenesid muu maailma kogemusest ja vajadusest teha hääletamine valijale võimalikult kättesaadavaks. Uued hääletamisviisid:

- 1) väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletamine – kuna eelhääletamine kestis ainult kolm päeva, oli palju selliseid valijaid, kes sel ajal ja ka valimispäeval ei viibinud kodukohas ega saanud seepärast hääletamisest osa võtta. Sellega lihtsustus hääletamise korraldamine vanglates, hooldekodudes, sõjaväeosades jne. Väljaspool elukohta hääletanu hääl liikus ümbrikus, valimiskomisjonide süsteemi kaudu valija kodujaoskonda;
- 2) välisriigis elava valija hääletamine Eestis;
- 3) välisriigis kirja teel või Eesti välisesinduses hääletamine. Kirja teel saadetud hääletamisedel pidi välisesindusele laekuma mitte hiljem kui valimispäevale eelneval 15. päeval ning välisesinduses hääletamist pidi välisesindus võimaldama vähemalt kahel päeval ajavahe- mikus 15-10 päeva enne valimispäeva;
- 4) rahvusvahelistes või välisriigi vetes asuval Eesti riigilippu kandval laeval hääletamine.

Et valimispäeva õhtul avalikkust kiiremini valimistulemustest teavitada, kehtestati eelhääletamisel antud hääle varasema lugemise võimalus. Nii sai Vabariigi Valimiskomisjon kohe pärast jaoskondade sulgemist eelhääletamise tulemused teatavaks teha. Vabariigi Valimiskomisjon võttis hääletamis- ja valimistulemuste kindlakstegemiseks esimest korda kasutusele Valimiste Infosüsteemi.

Eraldi seadusemuudatusega kehtestati **17. novembril 1998. a** valimisliitude moodustamise keeld. Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu tekitas Riigikogus elava arutelu. Valimisliitude keelamise pooldajad leidsid, et sellega arendatakse Eesti erakonnamaastikku ja muudetakse valimissüsteem selgemaks. Kandidateerida said nüüd erakonnad ja üksik-kandidaadid.

Lisaks kehtestati eraldi muudatusega eesti keele valdamise nõuded Riigikogu liikmetele ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikmetele. Nüüd oli seadusega kehtestatud, et Riigikogu liikme suuline ja kirjalik eesti keele oskus peab tal võimaldama osa võtta Riigikogu tööst, mis tähendas näiteks võimet mõista õigusaktide sisu, teha ettekandeid, suhelda valijatega. Kuigi eesti keele oskuse nõue oli valimisseaduses olemas alates 1992. aastast, oli nõutav keeleoskuse tase määratletud keeleseadusega ja selle alusel antud Vabariigi Valitsuse määrusega. Valimistsensuste kehtestamine Riigikogu koosseisu häälteenamusega vastu võetava valimisseaduse asemel nn lihtseaduses ja tsensuse täpsustamine valitsuse määrukses oli Riigikohtu otsuse järgi põhiseadusega vastuolus.

Hääletamisest võttis osa 57,4% valijaist. Ühele Riigikogu kohale kandideeris 18,7 inimest. 1999. a oli registreeritud 18 erakonda, valimistel osales neist 12. Üksik-kandidaate oli 19.

Kõige rohkem hääli sai Eesti Keskerakonna nimekirjas kandideerinud Edgar Savi-saar (14 320). Esimest korda jaotati rohkem kui pooled mandaadid ringkondades: isikumandaadi said 11 kandidaati ning ringkonnamandaadi 44 kandidaati. Kompensatsioonimandaadi said 46 kandidaati. Riigikogu liikmetest sai kõige vähem hääli Eestimaa Ühendatud Rahvapartei nimekirjas kandideerinud Valentina Vössotskaja (64 häält).

Riigikogu valimised 2. märtsil 2003. a

Riigikogu X koosseis valiti **12. juunil 2002. a** vastu võetud uue valimisseaduse⁴ alusel.

Valimisringkondade arvu suurendati üheteistkümnelt kaheteistkümmele, lahutades Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa iseseisvateks ringkondadeks. Ühisringkonnas oli 13 mandaati, nüüd jäi mandaate vastavalt 7 ja 6.

Muudeti jaoskonnakomisjonide moodustamise põhimõtteid: poole komisjoni liikmetest nimetas valla- või linnavolikogu erakondade esindajate seast.

Esitada võis piiratud arvu kandidaate (nimekirja pikkus võis ületada kahe võrra mandaatide arvu ringkonnas, s.o üleriigiliselt kõige rohkem 125 kandidaati erakonna kohta). Keelati n-õ varjatud valimisliidud: ühe erakonna liikmed ei võinud kandideerida teise erakonna nimekirjas.

⁴ RT I 2002, 57, 355; RT I, 10.12.2010, 1

Riigikogu valimised

Uue hääletamisviisina kehtestati elektrooniline hääletamine, mis tähendas nn kaughääletamist mis tahes arvuti kaudu interneti vahendusel. Kuna tehnilist lahendust ei olnud seaduse vastuvõtmise ajaks välja töötatud, sätestati rakendusnorm, et e-hääletamist ei rakendata enne 2005. a.

Et suurendada valimisringkondades jaotatavate mandaatide arvu, samuti välistada Riigikogu koosseisust väga väikese häälte arvuga liikmed, tehti valimistulemuste kindlakstege mise korras kaks muudatust:

- 1) ringkonnamandaadi said ka need erakonnad, kelle häälte jääk moodustas vähemalt 75% lihtkvoodist. Nii jaotati varasemast rohkem mandaate ringkonna tasemel ja vähenes üle riigiliselt jaotatavate kompensatsioonimandaatide osakaal;
- 2) kompensatsioonimandaadi võis saada kandidaat, kelle isiklikult kogutud häälte arv oli vähemalt 5% oma ringkonna lihtkvoodist – nii välistati väikese häälte arvuga kandidaatide Riigikokku pääsemine.

Muudetud kord suurendas märkimisväärselt ringkondades jaotatud mandaatide arvu: 14 kandidaati osutusid valituks isikumandaadi ja 60 kandidaati ringkonnamandaadi alusel. Kompensatsioonimandaate oli 27.

Esimest korda kehtestati kandideerijatele täpne valimiskampaania rahastamise aruannete esitamise kord. Aruandes tuli üksikasjalikult näidata kampaaniaks kasutatud vahendid ja kulud. Anonüümsed annetused olid keelatud.

Lisaks muutus valijate arvestusega seonduv, kuna oli jõustunud rahvastikuregistri seadus. Sätestati, et valija kantakse selle valimisjaoskonna valijate nimekirja, mille territooriumil asub tema registrisse kantud püsiv elukoht 30. päeval enne valimispäeva. Nähti ette võimalus valimistele eelneval perioodil registri ning valijate nimekirja andmeid parandada ja muuta. Seadus nägi ette, et kui valijal on pretensioone valijate arvestusega seonduva kohta, on tal võimalik esitada kaebus valla- või linnasekretärile, kes koostöös pädevate asutustega selle lahendab.

Muudeti ka hääletamisedelite kehtetuks tunnistamise põhimõtteid. Seni kehtis põhimõte, et parandatud sedel tunnistati kehtetuks siis, kui parandus ei olnud üheselt mõistetav. Uues seaduses nähti ette, et ilma reservatsioonideta tunnistatakse kehtetuks hääletamisedelid, millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber on parandatud.

Üle vaadati ka valimiskaebuste lahendamise süsteem. Kehtestati kolmeastmeline kaebuste läbivaatamise kord, kus jaoskonnakomisjoni toimingute peale sai esitada kaebuse maakonna valimiskomisjonile, maakonna valimiskomisjoni otsuse või toimingute peale Vabariigi Valimiskomisjonile ning Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse võis vaidlustada otse Riigikohtus põhiseaduslikkuse järelevalve korras.

Riigikohtu poole sai pöörduda vaid juhul, kui eelmenetlus valimiskomisjonides oli läbitud. Selle muudatuse eesmärk oli kiirendada valimiskaebuste läbivaatamist nii, et lõplik kohtulahend saadakse enne valimistulemuste väljakuulutamist. Kaebuste lõplikku lahendamist tagav kord pikendas uue Riigikogu kokkukutsumiseni kuluvat aega. Kui 1995. a kogunes Riigikogu esimesele istungile kuusteist ja 1999. a üksteist päeva pärast valimisi, siis 2003. aastal alles kakskümmend üheksa päeva pärast valimisi.

Hääletamisest võttis osa 58,2% valijaist. Ühele Riigikogu liikme kohale kandideeris 9,5 inimest. 2003. a oli registreeritud 19 erakonda, valimistel osales neist 11. Üksik-kandidaate oli 16.

Kõige rohkem hääli kogus Eesti Keskerakonna nimekirjas kandideerinud Edgar Savisaar (12 960), kõige vähem Riigikogu liikmetest aga sama erakonna nimekirjas kandideerinud Evelyn Sepp (292).

Riigikogu valimised 4. märtsil 2007. a

Riigikogu XI koosseis valiti 2002. a vastu võetud Riigikogu valimise seaduse alusel, mida pärast eelmisi Riigikogu valimisi muudeti kuuel korral.

Enne valimiste toimumist viidi sisse järgmised muudatused:

- 1) 2003. a lõpul anti erakondade rahastamise aruannete kogumine ja avalikustamine, mis seni oli olnud Vabariigi Valimiskomisjoni ülesanne, üle Riigikogu korrupsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjonile;
- 2) 2004. a alguses lisati uus eelhääletamisperiood, mis sätestas eelhääletamise korraldamise 13.-9. päevani enne valimispäeva, maakonnakeskustes asuvates valimisjaoskondades;
- 3) pärast Euroopa Parlamendi valimisi 2004. a sätestati, et kandidaatide nimekirjade omavahelist järjekorda ei määra enam kandideerimisdokumentide esitamise järjekord, vaid liisuheitmine;
- 4) 2005. a muudeti oluliselt senikehtinud ja vähereguleeritud poliitilise agitatsiooni korda, sätestati poliitilise välireklaami keeld aktiivse valimisagitatsiooni perioodil;
- 5) 2006. a täpsustati ja täiendati valimisseadustes seni üldise põhimõttena sätestatud elektroonilise hääletamise regulatsiooni.

Hääletamisest võttis osa 61,9% valijaist. Ühele Riigikogu liikme kohale kandideeris 9,7 inimest. 2007. a oli registreeritud 16 erakonda, valimistel osales neist 11. Üksik-kandidaate oli 7.

Jätkus kompensatsioonimandaatide arvu vähenemine, jagamisele läks 10 isiku-mandaati, 65 ringkonnamandaati ja 26 kompensatsioonimandaati.

Esmakordselt oli võimalik hääletada Riigikogu valimistel ka elektrooniliselt. Seda võimalust kasutas 30 275 valijat.

Kõige rohkem hääli kogus Eesti Reformierakonna nimekirjas kandideerinud Andrus Ansip (22 540 häält), kõige vähem Riigikogu liikmetest aga Erakonna Eestimaa Rohelised liige Maret Merisaar (443 häält).

Riigikogu valimised 6. märtsil 2011. a

Riigikogu XII koosseis valiti endiselt 2002. a vastu võetud Riigikogu valimise seaduse alusel, mida pärast 2007. a muudeti 8 korral.

Olulisemad muudatused olid:

- 1) elektroonilise hääletamise aega pikendati 10.-4. päevani enne valimispäeva, samas loobuti eelhääletamise korraldamisest maakonnakeskustes 13-9 päeva enne valimispäeva;
- 2) esmakordselt sai elektroonilisel hääletamisel kasutada valija isiku tuvastamiseks mobiil-ID-d;
- 3) alates 2007. a kehtestati kaadrikaitseväelastele kõigil valimistel kandideerimise keeld;
- 4) erakondade ja üksikkandidaatide valimiskampaania kulude aruannete esitamise kord sätestati erakonnaseaduses ning Riigikogu valimise seaduse vastavad sätted tunnistati kehtetuks. Samuti moodustati 1. aprillil 2011. a jõustunud erakonnaseaduse muudatuse alusel erakondade rahastamise järelevalve komisjon.

Riigikohus menetles valimiskaebusi kaheksal korral, jättes kolm neist läbi vaatamata. Ülejäänud kaebused jäid rahuldamata. Läbivaadatud kaebustest kolm vaidlustasid elektroonilise hääletamise korraldust, üks kaebus käsitles vangide kandideerimisõigust ning üks kaebus jaoskonnakomisjoni toiminguid hääletamistulemuste kindlakstegemisel.

Hääletamisest võttis osa 63,5% valijaist. Ühele Riigikogu liikme kohale kandideeris 7,8 inimest. 2011. a oli registreeritud 12 erakonda, valimistel osales neist 9. Üksikkandidaate oli 32.

Endiselt vähenes kompensatsioonimandaatide arv, jagamisele läks 14 isikumandaati, 68 ringkonnamandaati ja 19 kompensatsioonimandaati.

Populaarseks oli muutunud elektrooniline hääletamine. Seda võimalust kasutas 140 846 valijat.

Kõige rohkem hääli kogus Eesti Keskerakonna nimekirjas kandideerinud Edgar Saviisaar (23 000 häält), kõige vähem Riigikogu liikmetest aga sama erakonna nimekirjas kandideerinud Kalev Kallo (308 häält).

3.2. Statistiline ülevaade 1992–2011

	1992	1995	1999	2003	2007	2011
Elanikke (1. jaan.)	1 554 878	1 448 075	1 379 237	1 356 045	1 342 409	1 340 194
Valijaid	689 319	791 957	857 270	859 714	897 243	913 346
Hääletanuid	467 628	545 770	492 356	500 686	555 463	580 264
sh välisriigis	9 349	6 647	3 294	1 915	2 146	2 763
Hääletamisest osavõtt (%)	67,8	68,9	57,4	58,2	61,9	63,5
Kehtivaid sedeleid	458 247	540 699	484 239	494 888	550 213	575 133
Kehtetuid sedeleid	9 381	5 142	8 117	5 798	5 250	5 131
Kehtetute sedelite osakaal (%)	2,0	0,9	1,6	1,2	0,9	0,9
Eelhääletanuid	statistika puudub	125 101	71 455	125 389	171 518	250 043
sh elukohas	-	-	63 150	105 688	103 144	83 099
väljaspool elukohta	-	-	8 305	19 701	38 099	26 098
elektroniliselt	-	-	-	-	30 275	140 846
Eelhääletanute osakaal hääletanutest (%)	-	22,9	14,5	25,0	30,8	43,1
Kodus hääletanuid	statistika puudub	statistika puudub	14 834	12 682	11 030	7 648
Kodus hääletanute osakaal hääletanutest (%)	-	-	3,0	2,5	1,9	1,3
Valimisringkondi	12	11	11	12	12	12
Valimisjaoskondi	642	664	666	646	657	625
Hääletamiskohti välisriikides	13	24	32	35	37	41
Valimistel osalenud						
erakondi	9	9	12	11	11	9
valimisliite	8	7	-	-	-	-
üksikkandidaate	25	12	19	16	7	32
Kandidaate kokku	628	1256	1885	963	975	789
Kandidaate mandaadi kohta	6,2	12,4	18,7	9,5	9,7	7,8
Mandaatide liigid:						
isikumandaate	17	15	11	14	10	14
ringkonnamandaate	24	34	44	60	65	68
kompensatsioonimandaate	60	52	46	27	26	19
Valituks osutunud nimekirju	9	7	7	6	6	4
Kandidaatide keskmine vanus	56,4	46,8	49,0	47,4	46,7	47,2
Kandidaatidest (%)						
mehi	86,0	82,3	73,1	78,6	72,9	77,4
naisi	14,0	17,7	26,9	21,4	27,1	22,6
Valituks osutunute keskmine vanus	56,3	52,3	50,9	47,4	46,5	45,8
Valituks osutunutest (%)						
mehi	87,1	88,1	82,2	81,2	76,2	80,2
naisi	12,9	11,9	17,8	18,8	23,8	19,8

3.3. Hääletamis- ja valimistulemus

3.3.1. Riigikogu valimised 1992. a

Mandaatide jaotus					
Ring-kond	Maakond/linn/linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv ¹	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku
1	Tallinn: Lõuna-Tallinn	41 215	6,297	6	6
2	Tallinn: Põhja-Tallinn	30 025	4,587	4+1	5
3	Tallinn: Lääne-Tallinn	46 477	7,101	7	7
4	Tallinn: Ida-Tallinn	42 310	6,464	6	6
5	Harjumaa	45 526			
	Raplamaa	22 780			
	KOKKU	68 306	10,436	10	10
6	Hiiumaa	7 670			
	Läänemaa	17 263			
	Saaremaa	25 335			
	KOKKU	50 268	7,680	7+1	8
7	Ida-Virumaa	15 570			
	Narva linn	6 096			
	Sillamäe linn	446			
	Kohtla-Järve linn	13 802			
	KOKKU	35 914	5,487	5	5
8	Järvamaa	27 378			
	Lääne-Virumaa	40 993			
	KOKKU	68 371	10,446	10	10
9	Jõgevamaa	25 971			
	Viljandimaa	42 909			
	KOKKU	68 880	10,524	10+1	11
10	Tartumaa	81 741	12,489	12+1	13
11	Võrumaa	26 309			
	Valgamaa	22 719			
	Põlvamaa	21 235			
	KOKKU	70 263	10,735	10+1	11
12	Pärnumaa	57 304	8,755	8+1	9
	KOKKU	661 074		95+6	101

¹ Mandaatide jaotuse aluseks võeti 28. juunil 1992. a toimunud rahvahääletuse nimekirjadesse kantud valijate arv

Osalejad		
Nimekiri		
Valimisliidud	Valimisliidu moodustajad	Kandidaatide arv
1 VL Demokraadid	Eesti Demokraatlik Liit kodanike ühendus „Gratia” Revali Karskete Rammumeeste Selts sõltumatu kogudus „Sõprade Kirik” sõltumatu missioonifond „Logos” sõltumatu rühmitus „Põlevik”	9
2 VL Eesti Kodanik (EKodan)	Eesti Vabariigi Partei Noarootsi Tervisliku Eluviisi Selts	26
3 VL Isamaa (Isamaa)	Eesti Konservatiivne Rahvaerakond Eesti Kristlik-Demokraatlik Erakond Eesti Kristlik-Demokraatlik Liit Eesti Liberaaldemokraatlik Partei Vabariiklaste Koonderakond	101
4 VL Kindel Kodu (KindKo)	Eesti Demokraatlik Õigusliit Eesti Koonderakond Eesti Maaliit	73
5 VL Mõõdukad (Mõõduk)	Eesti Maa-Keskerakond Eesti Sotsiaaldemokraatlik Partei	49
6 VL Rahvarinne (RahvaR)	Eesti Naisliit Eesti Rahva-Keskerakond Eestimaa Rahvarinne Eestimaa Rahvuste Ühendus	103
7 VL Rohelised (Rohel)	Eesti Roheline Liikumine Eesti Rohelised keskkonnakaitse- ja noorteühendus „Euroopa Noorte Metsaaktsioon Eestis” Roheline Rügement ühendus „Roheline Maardu”	14
8 VL Sõltumatud Kuningriiklased (SõIKun)	Eesti Rojalistlik Partei rojalistlik ühendus „Vaba Toome”	30
Erakonnad ja valimisühendused		
1 Eesti Ettevõtjate Erakond (EETevE)	-	14
2 Eesti Invaühingute Liit	-	5
3 Eesti Pensionäride Liit	-	14
4 Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei (ERSP)	-	97
5 Halastus	-	2
6 Loodusseaduse Partei	-	3
7 Õigusvastaselt Represseeritute Rahvuslik Erakond	-	24
8 Põllumeeste Kogu	-	25
9 Vasakvõimalus	-	14

Riigikogu valimised 1992. a

Osalejad	
Üksikkandidaadid	Kandidaatide arv
1 Lembit Aulas	1
2 Vello-Taivo Denks	1
3 Heino Hansen	1
4 Lembit Kask	1
5 Arnold-Aare Kivisikk	1
6 Eino Korjus	1
7 Aarne Maripuu	1
8 Enn Oja	1
9 Gunnar Piho	1
10 Aldur Pääro	1
11 Jüri Reinson	1
12 Harri Roop	1
13 Leonhard Saluveer	1
14 Ülo Siinmaa	1
15 Lembit Sulbi	1
16 Ago Sütt	1
17 Aleksei Zöbin	1
18 Heikki Tann	1
19 Sirje Terep	1
20 Heino Tohver	1
21 Peeter Ugand	1
22 Ülo Uluots	1
23 Väino Viilup	1
24 Armin Voimann	1
25 Eduard Vääri	1
KOKKU	628

Hääletamistulemus				
Ring-kond	Maakond/linn/linnaosa	Valijaid	Hääletanuid	%
1	Tallinn: Lõuna-Tallinn	42 053	30 666	72,9
2	Tallinn: Põhja-Tallinn	31 467	22 549	71,7
3	Tallinn: Lääne-Tallinn	48 378	35 168	72,7
4	Tallinn: Ida-Tallinn	44 006	30 770	69,9
5	Harjumaa	46 851	31 862	68,0
	Raplamaa	23 249	14 948	64,3
6	Hiiumaa	7 715	5 170	67,0
	Läänemaa	17 697	11 460	64,8
	Saaremaa	25 855	16 619	64,3
7	Ida-Virumaa	15 795	11 436	72,4
	Narva linn	7 003	4 739	67,7
	Sillamäe linn	555	463	83,4
	Kohtla-Järve linn	14 311	10 060	70,3
8	Järvamaa	27 787	18 017	64,8
	Lääne-Virumaa	41 741	26 171	62,7
9	Jõgevamaa	26 318	16 183	61,5
	Viljandimaa	43 157	27 401	63,5
10	Tartumaa	28 886	19 294	66,8
	Tartu linn	56 402	37 084	65,7
11	Põlvamaa	21 991	13 760	62,6
	Valgamaa	22 949	15 741	68,6
	Võrumaa	27 328	18 532	67,8
12	Pärnumaa	28 161	19 408	68,9
	Pärnu linn	30 116	20 778	69,0
	Välisjaoskonnad	9 548	9 349	97,9
	KOKKU	689 319	467 628	67,8

Riigikogu valimised 1992. a

Valimistulemus			
Nimekiri/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandaate
VL Isamaa	100 828	22,0	29
VL Kindel Kodu	62 329	13,6	17
VL Rahvarinne	56 124	12,3	15
VL Mõõdukad	44 577	9,7	12
Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei	40 260	8,8	10
VL Sõltumatud Kuningriiklased	32 638	7,1	8
VL Eesti Kodanik	31 553	6,9	8
VL Rohelised	12 009	2,6	1
Eesti Ettevõtjate Erakond	10 946	2,4	1
Eesti Pensionäride Liit	17 011	3,7	0
Põllumeeste Kogu	13 356	2,9	0
Vasakvõimalus	7 374	1,6	0
Õigusvastaselt Represseeritute Rahvuslik Erakond	4 263	0,9	0
Eesti Invaühingute Liit	2 262	0,5	0
Halastus	1 852	0,4	0
VL Demokraadid	744	0,2	0
Loodusseaduse Partei	368	0,1	0
Üksikkandidaadid	19 753	4,3	0
KOKKU	458 247	100,0	101

Mandaatide jaotamine ja omandamise viis						
Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud isikumandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ringkond	Nimekiri	Hääli	Registreerimisnumber	Kandidaat
1	3,897	11	EKodan	16 904	697	Jüri Toomepuu
2	2,449	9	Isamaa	9618	225	Matti Päts
3	2,118	8	KindKo	9341	426	Juhan Aare
4	2,108	10	Isamaa	9195	236	Enn Tarto
5	1,806	3	Mõõduk	9051	124	Valve Kirsipuu
6	1,641	5	Isamaa	7631	192	Mart Laar
7	1,507	6	SõlKun	6314	716	Kirill Teiter
8	1,372	12	Isamaa	6137	260	Trivimi Velliste
9	1,231	11	ERSP	5341	658	Jaanus Raidal
10	1,222	1	Isamaa	6427	168	Tiit Käbin
11	1,196	10	Rohel	5220	574	Rein Järlik
12	1,088	12	KindKo	4868	452	Toomas Alatalu
13	1,075	9	SõlKun	4221	721	Priit Aimla
14	1,063	3	Isamaa	5330	179	Ülo Nugis
15	1,061	8	RahvaR	4678	509	Edgar Savisaar
16	1,061	8	EEttevE	4678	112	Tiit Made
17	1,034	4	Isamaa	5290	186	Paul-Eerik Rummo

Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud ringkonnamandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
18	0,947	8	Isamaa	4178	215	Illar Hallaste
19	0,893	5	SõlKun	4153	714	Vambola Pöder
20	0,844	8	KindKo	3725	427	Ants Käärma
21	0,800	10	Isamaa	3490	237	Lauri Vahtre
22	0,723	11	Isamaa	3139	249	Kaido Kama
23	0,710	5	KindKo	3305	406	Lembit Arro
24	0,699	9	KindKo	2747	437	Ilmar Mändmets
25	0,671	5	Mööduk	3122	131	Andres Tarand
26	0,639	2	Isamaa	2896	174	Arvo Vallikivi
27	0,513	9	RahvaR	2017	519	Jüri Rätsep
28	0,481	9	KindKo	1891	433	Kalev Raave
29	0,389	12	RahvaR	1740	554	Arvo Junti
30	0,373	12	Isamaa	1670	261	Sulev Alajõe
31	0,356	7	RahvaR	1883	503	Olli Toomik
32	0,356	9	Isamaa	1399	232	Tõnu Juul
33	0,318	6	Isamaa	1335	202	Heiki Kranich
34	0,293	11	ERSP	1271	661	Epp Haabsaar
35	0,224	9	Isamaa	880	226	Heiki Raudla
36	0,217	10	ERSP	947	652	K. Jaak Roosaare
37	0,179	10	Isamaa	784	241	Tiit Sinissaar
38	0,112	5	Isamaa	524	193	Jaanus Betlem
39	0,042	8	KindKo	188	431	Kuno Raude
40	0,035	11	EKodan	154	698	Paul-Olev Mõtsküla
41	0,011	11	EKodan	51	699	Toivo Uustalo

Võrdlusarvu alusel jaotatud kompensatsioonimandaadid						
Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat	
42	16 584,474	Mööduk	1780	158	Marju Lauristin	
43	13 184,862	RahvaR	670	495	Krista Kilvet	
44	12 801,381	Mööduk	1883	130	Ivar Raig	
45	11 561,648	ERSP	833	657	Jüri Adams	
46	11 189,546	RahvaR	814	485	Olav Anton	
47	10 472,197	Mööduk	2672	152	Liia Hänni	
48	9 740,031	RahvaR	270	466	Ants-Enno Lõhmus	
49	9 592,000	KindKo	1640	394	Riivo Sinijärv	
50	9 458,031	ERSP	886	646	Viktor Niitsoo	
51	9 372,804	SõlKun	878	727	Kalle Kulbok	
52	9 061,219	EKodan	458	683	Tiina Benno	
53	8 887,399	Mööduk	2985	117	Jaan Kross	
54	8 637,093	RahvaR	1298	530	Mati Hint	
55	8 627,240	KindKo	1414	407	Ülo Vooglaid	

Riigikogu valimised 1992. a

Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
56	8026,711	ERSP	642	585	Ants Erm
57	7846,756	KindKo	1627	389	Heido Vitsur
58	7768,378	RahvaR	1317	531	Jaan Kaplinski
59	7736,109	Mööduk	455	125	Vello Saatpalu
60	7667,442	SõIKun	2300	719	Ralf Parve
61	7478,868	Isamaa	2293	180	Jüri Luik
62	7412,550	EKodan	1826	695	Mart-Olav Niklus
63	7201,728	KindKo	2120	415	Rein Hanson
64	7123,655	Isamaa	543	227	Mart Nutt
65	7065,593	RahvaR	1737	458	Liina Tõnisson
66	6986,916	ERSP	2350	578	Tunne Kelam
67	6860,090	Mööduk	1252	137	Vambo Kaal
68	6802,274	Isamaa	1509	169	Indrek Kannik
69	6659,276	KindKo	1063	435	Raoul Üksvärav
70	6510,042	Isamaa	299	238	Kalle Jürgenson
71	6507,099	SõIKun	75	725	Lembit Kүүts
72	6484,779	RahvaR	2749	477	Siiri Oviir
73	6290,780	EKodan	69	690	Aime Sūgis
74	6243,106	Isamaa	277	194	Karin Jaani
75	6196,424	KindKo	2559	408	Arvo Sirendi
76	6195,734	ERSP	816	602	Vardo Rumessen
77	6170,105	Mööduk	341	118	Ülo Laanoja
78	5998,271	Isamaa	121	181	Aap Neljas
79	5996,329	RahvaR	1449	555	Rein Veidemann
80	5796,621	KindKo	212	442	Peeter Lorents
81	5772,860	Isamaa	97	182	Andres Heinapuu
82	5664,157	SõIKun	394	712	Rein Kikerpill
83	5611,911	Mööduk	254	153	Mihkel Pärnoja
84	5579,555	RahvaR	732	543	Ignar Fjuk
85	5572,569	ERSP	624	624	Avo Kiir
86	5564,615	Isamaa	195	171	Lauri Einer
87	5475,861	EKodan	196	689	Rein Helme
88	5447,635	KindKo	266	391	Edgar Spriit
89	5371,618	Isamaa	631	187	Aivar Kala
90	5219,553	RahvaR	365	478	Kalev Kukkk
91	5192,228	Isamaa	280	170	Tiit Arge
92	5150,595	Mööduk	2976	127	Uno Mereste
93	5140,225	KindKo	563	386	Tõnu Tepandi
94	5068,433	ERSP	659	629	Rein Arjukese
95	5025,033	Isamaa	1041	203	Jüri Põld
96	5022,761	SõIKun	1179	728	Tõnu Kõrda
97	4905,310	RahvaR	562	470	Andra Veidemann
98	4868,811	Isamaa	581	175	Toivo Jürgenson
99	4867,277	KindKo	427	392	Tõnu-Reid Kukkk
100	4855,787	EKodan	985	675	Katrin Linde
101	4762,639	Mööduk	423	132	Jaak Herodes

3.3.2. Riigikogu valimised 1995. a

Mandaatide jaotus					
Ring-kond	Maakond/linn/linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv seisuga 01.12.1994	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku
1	Tallinn: Haabersti	18 665			
	Põhja-Tallinn	23 300			
	Kristiine välisriigis	14 510			
	KOKKU	1 656			
		58 131	7,659	7+1	8
2	Tallinn: Kesklinn	24 590			
	Lasnamäe	39 880			
	Pirita välisriigis	5 455			
	KOKKU	1 177			
		71 102	9,367	9	9
3	Tallinn: Mustamäe	36 027			
	Nõmme välisriigis	23 807			
	KOKKU	1 348			
			61 182	8,061	8
4	Harjumaa	58 026			
	Raplamaa välisriigis	25 743			
	KOKKU	1 076			
			84 845	11,178	11
5	Hiiumaa	8 126			
	Läänemaa	19 761			
	Saaremaa välisriigis	28 098			
	KOKKU	1 031			
		57 016	7,512	7+1	8
6	Lääne-Virumaa	42 729			
	Ida-Virumaa välisriigis	41 799			
	KOKKU	684			
			85 212	11,226	11
7	Järvamaa	28 576			
	Viljandimaa välisriigis	45 380			
	KOKKU	485			
			74 441	9,807	9+1
8	Jõgevamaa	28 541			
	Tartumaa välisriigis	32 823			
	KOKKU	731			
			62 095	8,181	8
9	Tartu linn välisriigis	64 500			
	KOKKU	1 109			
			65 609	8,644	8+1
10	Võrumaa	32 185			
	Valgamaa	25 324			
	Põlvamaa välisriigis	24 691			
	KOKKU	1 012			
		83 212	10,963	10+1	11
11	Pärnumaa välisriigis	62 833			
	KOKKU	948			
			63 781	8,403	8
	KOKKU	766 626		96+5	101

Riigikogu valimised 1995. a

Osalejad		
Nimekiri/üksikkandidaadid		
Valimisliidud	Valimisliidu moodustajad	Kandidaatide arv
1 VL Isamaa ja ERSP Liit (I/ERSP)	Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei Rahvuslik Koonderakond „Isamaa”	109
2 VL Koonderakond ja Maarahva Ühendus (KMÜ)	Eesti Koonderakond Eesti Maaliit Eesti Maarahva Erakond Eesti Pensionäride ja Perede Liit Põllumeeste Kogu	161
3 VL Meie Kodu On Eestimaa (MKOE)	Eestimaa Ühendatud Rahvapartei Vene Erakond Eestis	73
4 VL Mõõdukad (Mõõdukad)	Eesti Maa-Keskerakond Eesti Sotsiaaldemokraatlik Partei	101
5 VL Neljas Jõud	Eesti Rohelised Eesti Rojalistlik Partei	27
6 VL Parem Eesti/Eesti Kodanik	Eesti Kodu Eesti Rahva Jäägerpartei Eesti Rahvuslik Eduerakond Eesti Rahvuslik Erakond Lõuna-Eesti Kodanike Erakond Põhja-Eesti Kodanike Partei	67
7 VL Õiglus	Eesti Demokraatlik Tööpartei Õigusliku Tasakaalu Erakond	105
Erakonnad		
1 Eesti Demokraatlik Liit	-	18
2 Eesti Rahvuslaste Keskliit	-	52
3 Eesti Reformierakond (Reform)	-	103
4 Eesti Sinine Erakond	-	29
5 Eesti Talurahva Erakond	-	51
6 Keskerakond (Kesk)	-	114
7 Metsaerakond	-	31
8 Parempoolsed (Parem)	-	101
9 Tuleviku Eesti Erakond	-	102
Üksikkandidaadid		
1 Lembit Annus	-	1
2 Aleksander Dormidontov	-	1
3 Eldur Jõgimaa	-	1
4 Eino Korjus	-	1
5 Arnold Kuusik	-	1
6 Jüri Liiv	-	1
7 Jüri-Rajur Liivak	-	1
8 Priskilla Mändmets	-	1
9 Johannes Raidla	-	1
10 Harri Roop	-	1
11 Heikki Tann	-	1
12 Henn Täär	-	1
KOKKU		1256

Hääletamistulemus			
Maakond/linn	Valijaid	Hääletanuid	%
Harjumaa	59 996	41 861	69,8
Hiiumaa	8 184	5 804	70,9
Ida-Virumaa	49 337	32 826	66,5
Jõgevamaa	28 896	20 046	69,4
Järvamaa	29 057	19 824	68,2
Läänemaa	19 129	12 919	67,5
Lääne-Virumaa	45 782	30 270	66,1
Põlvamaa	25 895	17 025	65,7
Pärnumaa	63 874	44 307	69,4
Raplamaa	26 173	17 865	68,3
Saaremaa	28 177	18 861	66,9
Tartumaa	34 576	22 214	64,2
Valgamaa	25 206	16 781	66,6
Viljandimaa	45 413	30 332	66,8
Võrumaa	31 596	21 815	69,0
Tallinn	200 529	145 399	72,5
ringkond nr 1	58 244	42 112	72,3
ringkond nr 2	78 033	55 238	70,8
ringkond nr 3	64 252	48 049	74,8
Tartu linn	63 490	40 974	64,5
välisriigid	6 647	6 647	100,0
KOKKU	791 957	545 770	68,9

Valimistulemus			
Nimekiri/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandaate
VL Koonderakond ja Maarahva Ühendus	174 248	32,2	41
Eesti Reformierakond	87 531	16,2	19
Keskerakond	76 634	14,2	16
VL Isamaa ja ERSP Liit	42 493	7,9	8
VL Mõõdukad	32 381	6,0	6
VL Meie Kodu On Eestimaa	31 763	5,9	6
Parempoolsed	27 053	5,0	5
VL Parem Eesti/Eesti Kodanik	19 529	3,6	0
Tuleviku Eesti Erakond	13 907	2,6	0
VL Õiglus	12 248	2,3	0
Eesti Talurahva Erakond	8 146	1,5	0
VL Neljas Jõud	4 377	0,8	0
Eesti Rahvuslaste Keskliit	3 477	0,6	0
Metsaerakond	3 239	0,6	0
Eesti Sinine Erakond	1 913	0,4	0
Eesti Demokraatlik Liit	316	0,1	0
Üksikkandidaadid	1 444	0,3	0
KOKKU	540 699	100,0	101

Riigikogu valimised 1995. a

Mandaatide jaotamine ja omandamise viis						
Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud isikumandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ringkond	Nimekiri	Hääli	Registreerimisnumber	Kandidaat
1	3,409	10	KMÜ	17 189	441	Arnold Rüütel
2	2,390	6	Kesk	13 699	523	Edgar Savisaar
3	2,107	4	Möödukad	11 422	127	Andres Tarand
4	1,968	1	Reform	10 459	1181	Siim Kallas
5	1,735	2	Reform	10 806	1189	Uno Mereste
6	1,631	10	Parem	8 225	284	Kaido Kama
7	1,622	3	Reform	9 812	1199	Tiit Käbin
8	1,471	6	KMÜ	8 433	384	Juhan Aare
9	1,373	9	Reform	6 306	1255	Toomas Savi
10	1,324	5	Reform	6 289	1218	Andres Lipstok
11	1,299	8	KMÜ	6 800	420	Villu Reiljan
12	1,246	3	KMÜ	7 540	334	Endel Lippmaa
13	1,163	7	KMÜ	5 818	402	Ants Käärma
14	1,098	1	KMÜ	5 839	304	Andrus Öövel
15	1,002	11	Reform	5 570	1275	Igor Gräzin

Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud ringkonnamandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ringkond	Nimekiri	Hääli	Registreerimisnumber	Kandidaat
16	0,965	4	KMÜ	5233	350	Arvo Sirendi
17	0,954	2	KMÜ	5942	319	Tiit Vähi
18	0,916	7	KMÜ	4582	404	Raoul Üksvärav
19	0,895	7	KMÜ	4476	401	Jaak Allik
20	0,890	11	KMÜ	4949	460	Toomas Alatalu
21	0,876	2	Kesk	5455	481	Siiri Oviir
22	0,864	9	KMÜ	3970	427	Rein Järlik
23	0,847	4	Reform	4592	1209	Paul-Eerik Rummo
24	0,806	7	Reform	4035	1235	Valve Kirsipuu
25	0,797	11	KMÜ	4432	459	Andres Varik
26	0,775	4	KMÜ	4202	348	Ülo Vooglaid
27	0,774	6	Reform	4437	1226	Kaljo Kiisk
28	0,734	7	Kesk	3674	535	Tiit Made
29	0,722	8	KMÜ	3783	417	Juhan Telgmaa
30	0,685	9	I/ERSP	3147	988	Tõnis Lukas
31	0,672	5	Kesk	3193	513	Anti Liiv
32	0,657	2	MKOE	4093	1060	Sergei Ivanov
33	0,643	3	Kesk	3892	490	Liina Tõnisson
34	0,579	5	KMÜ	2753	371	Ülo Uluits

Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
35	0,535	3	KMÜ	3241	336	Endel Eero
36	0,516	4	Kesk	2802	501	Rein Karemäe
37	0,501	7	KMÜ	2506	403	Ilmar Mändmets
38	0,488	8	KMÜ	2557	426	Aavo Mölder
39	0,481	1	Kesk	2561	471	Arvo Haug
40	0,457	4	KMÜ	2480	349	Lembit Arro
41	0,450	5	KMÜ	2139	369	Raivo Kallas
42	0,437	11	KMÜ	2428	464	Jaanus Männik
43	0,373	11	Kesk	2077	575	Priit Aimla
44	0,306	6	KMÜ	1754	391	Harald Mägi
45	0,284	6	KMÜ	1630	388	Ando Leps
46	0,224	10	KMÜ	1130	444	Olev Toomet
47	0,144	10	KMÜ	729	443	Eldur Parder
48	0,122	10	KMÜ	617	447	Ülo Peets
49	0,118	2	Reform	736	1195	Heiki Kranich

Võrdlusarvu alusel jaotatud kompensatsioonimandaadid

Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
50	22 771,434	I/ERSP	2093	968	Mart Laar
51	17 352,548	Möödukad	1949	138	Vambo Kaal
52	17 021,370	MKOE	3362	1090	Viktor Andrejev
53	15 809,140	I/ERSP	4335	926	Tunne Kelam
54	14 497,343	Parem	2940	267	Ülo Nugis
55	12 202,909	I/ERSP	4205	917	Toivo Jürgenson
56	12 047,061	Möödukad	1250	101	Eiki Nestor
57	11 817,140	MKOE	1188	1112	Valentin Strukov
58	10 607,260	Kesk	1481	555	Andra Veidemann
59	10 113,662	Reform	1923	1264	Toomas Vilosius
60	10 064,826	Parem	670	202	Karin Jaani
61	9 982,616	I/ERSP	1410	1010	Tiit Sinissaar
62	9 647,649	Kesk	1930	576	Arvo Junti
63	9 351,876	Reform	1359	1227	Feliks Undusk
64	9 299,000	Möödukad	1274	109	Raivo Paavo
65	9 121,526	MKOE	1236	1106	Nikolai Maspanov
66	8 854,582	Kesk	760	472	Krista Kilvet
67	8 701,875	Reform	2618	1248	Ignar Fjuk
68	8 684,115	KMÜ	207	339	Talvi Märja
69	8 471,908	I/ERSP	1626	908	Jüri Adams
70	8 414,137	KMÜ	369	323	Vahur Glaase
71	8 187,633	Kesk	1590	502	Olav Anton
72	8 161,287	KMÜ	149	337	Peeter Lorents

Riigikogu valimised 1995. a

Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
73	8140,417	Reform	492	1228	Kristiina Ojuland
74	7923,960	KMÜ	1022	419	Jaan Pöör
75	7768,934	Parem	2814	275	Enn Tarto
76	7700,746	KMÜ	1082	461	Rein Kask
77	7650,322	Reform	531	1200	Kalev Kukkk
78	7618,552	Kesk	1457	564	Valve Raudnask
79	7607,067	Mõõdukad	662	165	Liia Hänni
80	7490,404	KMÜ	98	306	Tõnu-Reid Kukkk
81	7461,884	MKOE	619	1113	Sergei Issakov
82	7374,441	I/ERSP	1743	989	Lauri Vahre
83	7291,834	KMÜ	1572	462	Villu Müüripeal
84	7218,615	Reform	473	1236	Andres Taimla
85	7126,991	Kesk	470	557	Tõnu Kõrda
86	7104,059	KMÜ	142	307	Märt Kubo
87	6926,208	KMÜ	484	320	Mart Siimann
88	6835,304	Reform	181	1224	Daimar Liiv
89	6757,503	KMÜ	269	305	Eino Tamm
90	6697,910	Kesk	805	491	Mart Ummelas
91	6597,244	KMÜ	503	321	Elmar Truu
92	6539,377	I/ERSP	319	927	Jaanus Betlem
93	6492,569	Reform	496	1256	Aap Neljas
94	6455,860	Mõõdukad	389	174	Mihkel Pärnoja
95	6444,803	KMÜ	436	428	Mati Meos
96	6355,393	Parem	789	257	Vootele Hansen
97	6332,648	MKOE	225	1061	Igor Sedašev
98	6319,948	Kesk	812	483	Aino Runge
99	6299,612	KMÜ	593	467	Ants Järvesaar
100	6184,201	Reform	460	1219	Jürgen Ligi
101	6161,157	KMÜ	1021	422	Mai Treial

3.3.3. Riigikogu valimised 1999. a

Mandaatide jaotus					
Ring-kond	Maakond/linn/ linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv seisuga 01.11.1998	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku
1	Tallinn: Haabersti	20 851	7,699	7+1	8
	Põhja-Tallinn	26 852			
	Kristiine	17 891			
	KOKKU	65 594			
2	Tallinn: Kesklinn	31 843	10,216	10	10
	Lasnamäe	49 180			
	Pirita	6 023			
	KOKKU	87 046			
3	Tallinn: Mustamäe	41 284	7,890	7+1	8
	Nõmme	25 938			
	KOKKU	67 222			
4	Harjumaa	70 613	11,628	11+1	12
	Raplamaa	28 462			
	KOKKU	99 075			
5	Hiiumaa	8 433	6,958	6+1	7
	Läänemaa	21 401			
	Saaremaa	29 451			
	KOKKU	59 285			
6	Lääne-Virumaa	50 436	13,552	13	13
	Ida-Virumaa	65 032			
	KOKKU	115 468			
7	Järvamaa	30 835	9,091	9	9
	Viljandimaa	46 620			
	KOKKU	77 455			
8	Jõgevamaa	30 416	7,863	7+1	8
	Tartumaa	36 575			
	KOKKU	66 991			
9	Tartu linn	68 667	8,059	8	8
10	Võrumaa	32 244	9,962	9+1	10
	Valgamaa	26 531			
	Põlvamaa	26 106			
	KOKKU	84 881			
11	Pärnumaa	68 860	8,082	8	8
	KOKKU	860 544		95+6	101

Riigikogu valimised 1999. a

Osalejad					
Erakond/üksikkandidaat¹	Kandidaatide arv	Loobujaid enne registreerimist	Loobujaid pärast registreerimist	Lõplik kandidaatide arv	Märkused
Eesti Reformierakond (RE)	216	4	0	212	
Ülo Siinmaa	1	0	0	1	
Gennadi Belov	1	0	0	1	
Jaan Kivi	1	0	0	1	
Eesti Keskerakond (K)	247	4	1	242	
Ilmar Altvälja	1	0	0	1	
Möödukad (M)	304	1	0	303	
Dimitri Klenski	1	0	0	1	
Vaino Rauba	1	0	0	1	
Malle Salupere	1	0	0	1	
Meinhard Sepp	1	1	0	0	mitte registreerida
Isamaaliit (I)	180	1	1	178	
Eesti Maarahva Erakond (EME)	170	1	2	167	
Aatso Kooskora	1	0	0	1	
Helju Orr	1	0	0	1	
Michel Zdankevitch	1	0	0	1	
Vene Erakond Eestis	155	5	2	148	
Põllumeeste Kogu	36	0	0	36	
Lembit Kandrov	1	0	0	1	
Eesti Koonderakond (KE)	217	0	1	216	
Heikki Heinrich Tann	1	0	0	1	
Eesti Kristlik Rahvapartei	65	0	0	65	
Eino Paju	1	0	0	1	
Arengupartei	75	1	9	65	
Elmar Lepp	1	0	0	1	
Eldur Peterson	1	0	0	1	
Toomas Roosileht	1	0	0	1	
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei (EÜRP)	173	1	0	172	
Rein Haggi	1	0	0	1	
Mark Soosaar	1	0	0	1	
Eesti Sinine Erakond	62	0	0	62	
Tuleviku Eesti Erakond	12	12	0	0	mitte registreerida
Anne Taklaja	1	0	0	1	
KOKKU	1932	31	16	1885	

¹ Registreerimiseks esitamise järjekorras

Hääletamistulemus								
Maakond/linn	Valijaid	Hääletanuid	%	Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eelhää- letanuid kokku	sh eelhää- letanuid väljaspool elukohta	Kodus hääle- tanuid
Harjumaa	69 482	40 445	58,2	39 800	645	5 303	684	872
Hiiumaa	8 438	4 796	56,8	4 721	75	966	119	253
Ida-Virumaa	64 648	37 418	57,9	36 722	696	4 649	468	874
Jõgevamaa	29 858	17 015	57,0	16 710	305	3 612	183	663
Järvamaa	30 295	17 052	56,3	16 801	251	2 852	183	636
Läänemaa	21 342	11 764	55,1	11 579	185	1 453	167	497
Lääne-Virumaa	48 950	26 896	55,0	26 494	402	4 633	429	1 113
Põlvamaa	25 658	14 722	57,4	14 437	285	2 147	202	915
Pärnumaa	66 689	36 923	55,4	36 294	629	6 301	396	1 192
Raplamaa	28 315	15 651	55,3	15 341	310	2 334	104	713
Saaremaa	29 472	15 751	53,4	15 507	244	2 568	179	1 370
Tartumaa	35 942	20 102	55,9	19 645	457	3 201	208	1 005
Valgamaa	25 838	14 263	55,2	13 935	328	2 424	157	693
Viljandimaa	45 933	25 382	55,3	25 032	350	4 205	236	685
Võrumaa	31 996	17 519	54,8	17 134	385	2 600	522	1 038
Tallinn	222 553	134 163	60,3	132 351	1812	18 340	3033	1 643
ringkond nr 1	65 884	38 890	59,0	38 297	593	6 287	1076	529
ringkond nr 2	89 708	52 080	58,1	51 435	645	6 884	1172	595
ringkond nr 3	66 961	43 193	64,5	42 619	574	5 169	785	519
Tartu linn	68 567	39 200	57,2	38 503	697	3 867	1035	672
välisriigid	3 294	3 294	100,0	3 233	61	-	-	-
KOKKU	857 270	492 356	57,4	484 239	8117	71 455	8305	14 834

Valimistulemus			
Erakond/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandate
Eesti Keskerakond	113 378	23,4	28
Isamaaliit	77 917	16,1	18
Eesti Reformierakond	77 088	15,9	18
Möödukad	73 630	15,2	17
Eesti Koonderakond	36 692	7,6	7
Eesti Maarahva Erakond	35 204	7,3	7
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei	29 682	6,1	6
Eesti Kristlik Rahvapartei	11 745	2,4	0
Vene Erakond Eestis	9 825	2,0	0
Eesti Sinine Erakond	7 745	1,6	0
Põllumeeste Kogu	2 421	0,5	0
Arengupartei	1 854	0,4	0
Üksikkandidaadid	7 058	1,5	0
KOKKU	484 239	100,0	101

Riigikogu valimised 1999. a

Mandaatide jaotamine ja omandamise viis						
Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud isikumandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
1	2,932	6	K	14 320	435	Edgar Savisaar
2	2,410	4	M	11 112	645	Andres Tarand
3	1,444	2	I	7 506	880	Toivo Jürgenson
4	1,393	1	I	6 739	866	Jüri Mõis
5	1,390	3	RE	7 465	141	Siim Kallas
6	1,345	9	RE	6 535	261	Toomas Savi
7	1,212	4	RE	5 590	161	Toivo Asmer
8	1,167	9	I	5 667	999	Tõnis Lukas
9	1,166	7	I	5 446	965	Mart Laar
10	1,152	8	EME	5 252	1159	Villu Reiljan
11	1,028	2	K	5 346	339	Siiri Oviir

Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud ringkonnamandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
12	0,974	10	K	4459	516	Georg Pelisaar
13	0,968	7	M	4521	727	Toomas Hendrik Ilves
14	0,943	2	RE	4900	121	Uno Mereste
15	0,932	4	I	4299	913	Jaana Padrik
16	0,921	3	I	4945	897	Lauri Vahtre
17	0,897	4	K	4137	392	Harri Õunapuu
18	0,877	6	I	4283	943	Tunne-Välto Kelam
19	0,841	2	EÜRP	4370	1791	Sergei Ivanov
20	0,832	11	I	3803	1036	Trivimi Velliste
21	0,809	10	EME	3701	1190	Arnold Rüütel
22	0,799	5	K	3682	411	Anti Liiv
23	0,759	6	EÜRP	3710	1870	Viktor Andrejev
24	0,738	9	M	3585	790	Marju Lauristin
25	0,735	1	RE	3556	101	Valve Kirsipuu
26	0,733	5	RE	3376	188	Andres Lipstok
27	0,662	11	K	3027	538	Koit Pikaro
28	0,637	6	RE	3112	206	Kristiina Ojuland
29	0,585	6	M	2861	697	Raivo Paavo
30	0,565	8	K	2577	474	Erika Salumäe
31	0,544	4	K	2508	393	Viive Rosenberg
32	0,526	6	K	2570	437	Mihhail Stalnuhhin
33	0,518	6	EÜRP	2530	1867	Endel Paap
34	0,508	7	K	2373	459	Jaanus Marrandi

Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
35	0,484	3	M	2600	616	Mart Meri
36	0,482	7	K	2252	453	Peeter Kreitzberg
37	0,466	7	KE	2179	1526	Ants Käärma
38	0,461	1	K	2234	316	Arvo Haug
39	0,417	3	K	2241	365	Liina Tõnisson
40	0,410	11	RE	1877	301	Väino Linde
41	0,409	10	KE	1874	1582	Mart Siimann
42	0,404	1	M	1956	560	Eiki Nestor
43	0,394	9	I	1914	1000	Jüri Adams
44	0,381	8	M	1738	770	Enn Tarto
45	0,375	5	M	1730	676	Kalev Kotkas
46	0,354	2	M	1844	585	Liis Klaar
47	0,343	10	M	1569	809	Jaak-Hans Kuks
48	0,326	10	K	1494	519	Ülo Tootsen
49	0,256	9	K	1244	500	Tõnu Kauba
50	0,228	6	K	1115	436	Toomas Varek
51	0,222	4	RE	1025	162	Jürgen Ligi
52	0,217	2	K	1132	344	Vladimir Velman
53	0,184	9	RE	898	277	Andrus Ansip
54	0,172	6	K	840	444	Urmas Laht
55	0,102	4	M	471	646	Jüri Tamm

Võrdlusarvu alusel jaotatud kompensatsioonimandaadid

Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
56	13 650,930	KE	1593	1552	Mai Treial
57	13 097,333	EME	1144	1204	Andres Varik
58	10 537,010	KE	939	1473	Arvo Sirendi
59	10 109,694	EME	1245	1205	Jaanus Männik
60	9 809,169	I	1489	988	Peeter Olesk
61	9 002,825	I	912	1022	Jaan Leppik
62	8 907,039	RE	1647	226	Märt Rask
63	8 619,823	KE	580	1404	Ivi Eenmaa
64	8 523,916	EÜRP	1101	1818	Jevgeni Tomberg
65	8 324,709	I	1633	987	Kalle Jürgenson
66	8 270,257	EME	1234	1194	Janno Reiljan
67	8 236,138	RE	2051	249	Kaljo Kiisk
68	8 010,332	K	523	317	Kalev Kallo
69	7 866,683	M	1209	561	Vootele Hansen
70	7 746,101	I	1842	899	Mari-Ann Kelam
71	7 663,687	RE	1605	298	Toomas Vilosius
72	7 648,949	K	721	462	Sven Mikser

Riigikogu valimised 1999. a

Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
73	7320,342	K	301	343	Toivo Tootsen
74	7319,910	M	804	771	Liia Hänni
75	7315,352	KE	800	1456	Ülo Nugis
76	7246,311	I	737	867	Andres Herkel
77	7169,214	RE	1235	278	Paul-Eerik Rummo
78	7020,182	K	2452	412	Laine Tarvis
79	7018,687	EME	1555	1090	Tiit Tammsaar
80	6973,007	EÜRP	134	1767	Tiit Toomsalu
81	6847,618	M	613	814	Rainis Ruusamäe
82	6810,046	I	298	885	Kadri Jäätma
83	6744,872	K	338	545	Ants Ruusmann
84	6737,591	RE	531	227	Andres Taimla
85	6491,404	K	218	442	Arvo Jaakson
86	6435,357	M	237	793	Mihkel Pärnoja
87	6425,756	I	577	928	Sirje Endre
88	6367,708	KE	1033	1584	Elmar-Johannes Truu
89	6357,389	RE	1215	142	Tiit Käbin
90	6257,239	K	293	366	Värner Lootsmann
91	6109,473	EME	376	1160	Jaan Pöör
92	6084,546	I	408	1037	Tiit Sinissaar
93	6072,210	M	1584	674	Vambo Kaal
94	6040,220	K	899	499	Olev Raju
95	6019,809	RE	553	143	Maret Maripuu
96	5917,755	EÜRP	64	1769	Valentina Võssotskaja
97	5838,501	K	320	340	Küllo Arjakas
98	5779,456	I	1393	929	Mart Nutt
99	5749,774	M	163	701	Tõnu Kõiv
100	5717,965	RE	527	102	Rein Voog
101	5650,495	K	166	372	Ülo Tärno

3.3.4. Riigikogu valimised 2003. a

Mandaatide jaotus					
Ring-kond	Maakond/linn/ linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv seisuga 01.11.2002	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku
1	Tallinn: Haabersti	20 348	7,707	7+1	8
	Põhja-Tallinn	26 445			
	Kristiine	18 717			
	KOKKU	65 510			
2	Tallinn: Kesklinn	28 916	10,291	10	10
	Lasnamäe	51 591			
	Pirita	6 970			
	KOKKU	87 477			
3	Tallinn: Mustamäe	39 880	7,690	7+1	8
	Nõmme	25 493			
	KOKKU	65 373			
4	Harjumaa	77 994	12,503	12	12
	Raplamaa	28 285			
	KOKKU	106 279			
5	Hiiumaa	8 562	6,891	6+1	7
	Läänemaa	21 086			
	Saaremaa	28 930			
	KOKKU	58 578			
6	Lääne-Virumaa	48 584	5,715	5+1	6
7	Ida-Virumaa	65 655	7,724	7+1	8
8	Järvamaa	30 052	8,767	8+1	9
	Viljandimaa	44 474			
	KOKKU	74 526			
9	Jõgevamaa	29 025	7,727	7+1	8
	Tartumaa	36 662			
	KOKKU	65 687			
10	Tartu linn	72 317	8,507	8	8
11	Võrumaa	30 827	9,576	9	9
	Valgamaa	25 117			
	Põlvamaa	25 454			
	KOKKU	81 398			
12	Pärnumaa	67 121	7,896	7+1	8
KOKKU		858 505		93+8	101

Riigikogu valimised 2003. a

Osalejad	
Erakond/üksikkandidaat¹	Kandidaatide arv²
Jaanus Raidal	1
Väino Karo	1
Eesti Keskerakond (K)	125
Enn Oja	1
Mart Riisenberg	1
Rahvaerakond Mõõdukad (M)	125
Eestimaa Rahvaliid (ER)	125
Ivan Tsvetkov	1
Erakond Isamaaliit (I)	125
Eesti Sotsiaaldemokraatlik Tööpartei	12
Aleksei Kolpakov	1
Aino Värbu	1
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei	106
Aado Luik	1
Edgar-Julius Pruks	1
Eesti Reformierakond (RE)	125
Ühendus Vabariigi Eest - Res Publica (RP)	125
Kalju Mätik	1
Eesti Kristlik Rahvapartei (EKRP)	30
Kaarel Jaak Roosaare	1
Astrid Koppel	1
Eesti Iseseisvuspartei	37
Eino Paju	1
Rein Haggi	1
Vene Erakond Eestis	12
Hasso Nurm	1
Aleksander Raag	1
KOKKU	963

¹ Registreerimiseks esitamise järjekorras

² Kandideerimisest loobujaid enne ega pärast registreerimist ei olnud

Hääletamistulemus								
Maakond/linn	Valijaid	Hääletanuid	%	Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eelhää- letanuid kokku	sh eelhää- letanuid väljaspool elukohta	Kodus hääle- tanuid
Harjumaa	78 357	46 747	59,7	46 231	516	11 191	1 799	567
Hiiumaa	8 516	4 780	56,1	4 744	36	1 386	416	169
Ida-Virumaa	64 759	33 824	52,2	33 213	611	6 818	609	847
Jõgevamaa	28 902	17 494	60,5	17 217	277	5 541	751	1151
Järvamaa	29 964	16 406	54,8	16 263	143	4 858	794	448
Läänemaa	21 044	11 676	55,5	11 554	122	3 179	585	259
Lääne-Virumaa	48 288	26 156	54,2	25 826	330	7 093	1 171	800
Põlvamaa	25 409	14 344	56,4	14 134	210	3 138	656	767
Pärnumaa	66 990	36 316	54,2	35 923	393	7 610	1 388	842
Raplamaa	28 178	15 797	56,1	15 639	158	3 534	578	430
Saaremaa	28 895	15 646	54,2	15 496	150	4 487	1 219	705
Tartumaa	36 217	21 152	58,4	20 870	282	4 986	756	1486
Valgamaa	24 976	14 003	56,1	13 794	209	4 009	500	609
Viljandimaa	44 246	24 195	54,7	23 906	289	6 930	986	504
Võrumaa	30 732	18 155	59,1	17 899	256	3 996	710	1248
Tallinn	219 946	140 368	64,0	139 073	1295	36 065	5 067	1372
ringkond nr 1	66 046	41 220	62,4	40 787	433	10 512	1 408	375
ringkond nr 2	88 050	54 061	61,4	53 599	462	13 652	1 862	554
ringkond nr 3	65 850	45 087	68,5	44 687	400	11 901	1 797	443
Tartu linn	72 380	41 712	57,6	41 283	429	10 568	1 716	478
välisriigid	1 915	1 915	100,0	1 823	92	-	-	-
KOKKU	859 714	500 686	58,2	494 888	5798	125 389	19 701	12 682

Valimistulemus			
Erakond/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandate
Eesti Keskerakond	125 709	25,4	28
Ühendus Vabariigi Eest - Res Publica	121 856	24,6	28
Eesti Reformierakond	87 551	17,7	19
Eestimaa Rahvaliid	64 463	13,0	13
Erakond Isamaaliit	36 169	7,3	7
Rahvaerakond Mõõdukad	34 837	7,0	6
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei	11 113	2,2	0
Eesti Kristlik Rahvapartei	5 275	1,1	0
Eesti Iseseisvuspartei	2 705	0,5	0
Eesti Sotsiaaldemokraatlik Tööpartei	2 059	0,4	0
Vene Erakond Eestis	990	0,2	0
Üksikkandidaadid	2 161	0,4	0
KOKKU	494 888	100,0	101

Riigikogu valimised 2003. a

Mandaatide jaotamine ja omandamise viis						
Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud isikumandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
1	2,399	2	K	12 960	113	Edgar Savisaar
2	1,937	4	RE	10 008	760	Siim Kallas
3	1,347	3	RE	7 560	750	Urmas Paet
4	1,391	2	RP	7 514	863	Tõnis Palts
5	1,384	10	RE	7 177	822	Andrus Ansip
6	1,345	1	RP	6 890	853	Juhan Parts
7	1,165	4	RP	6 020	885	Taavi Veskimägi
8	1,156	1	K	5 919	103	Vilja Savisaar
9	1,302	12	RP	5 873	968	Külvar Mand
10	1,065	2	RE	5 753	738	Signe Kivi
11	1,116	9	ER	5 329	439	Villu Reiljan
12	1,029	11	M	5 253	334	Ivari Padar
13	1,112	7	K	4 626	166	Mihhail Stalnuhhin
14	1,001	6	RP	4 324	908	Marko Pomerants

Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud ringkonnamandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
15	0,881	9	ER	4208	440	Jaan Õnapuu
16	0,880	11	K	4496	211	Robert Lepikson
17	0,849	8	RP	3798	927	Jaanus Rahumägi
18	0,844	9	K	4028	187	Marika Tuus
19	0,836	1	RE	4283	728	Rein Lang
20	0,834	5	RP	3816	899	Olari Taal
21	0,796	3	RP	4470	875	Olav Aarna
22	0,783	8	K	3502	176	Jaanus Marrandi
23	0,769	9	RP	3670	937	Tarmo Leinatamm
24	0,724	10	RP	3753	947	Teet Jagomägi
25	0,705	4	K	3643	135	Liina Tõnisson
26	0,703	5	K	3216	149	Ain Seppik
27	0,702	11	RP	3584	957	Hannes Võrno
28	0,631	7	K	2627	167	Mati Jostov
29	0,599	4	RP	3096	890	Reet Roos
30	0,588	6	K	2541	158	Peeter Kreitzberg
31	0,587	3	K	3295	126	Enn Eesmaa
32	0,564	8	I	2524	554	Helir-Valdor Seeder
33	0,543	4	I	2808	513	Tunne-Välto Kelam
34	0,516	5	ER	2364	401	Jüri Saar
35	0,503	11	ER	2568	459	Rein Randver

Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
36	0,490	3	RP	2754	876	Urmas Reinsalu
37	0,487	11	K	2487	207	Heimar Lenk
38	0,469	12	ER	2115	470	Jaanus Männik
39	0,468	3	K	2631	125	Siiri Oviir
40	0,461	8	RE	2064	801	Peep Aru
41	0,456	4	M	2356	262	Andres Tarand
42	0,445	5	RE	2037	774	Andres Lipstok
43	0,433	8	ER	1937	429	Jaak Allik
44	0,432	1	RP	2217	855	Elle Kull
45	0,432	7	RP	1797	916	Ants Pauls
46	0,418	1	K	2143	106	Vladimir Velman
47	0,409	8	K	1830	178	Arnold Kimber
48	0,409	10	I	2120	575	Tõnis Lukas
49	0,398	3	RE	2236	751	Maret Maripuu
50	0,394	9	ER	1881	441	Margi Ein
51	0,391	9	RE	1867	812	Toomas Tein
52	0,389	11	RE	1987	832	Toomas Savi
53	0,379	8	RP	1698	926	Andres Jalak
54	0,378	7	RE	1573	791	Rein Aidma
55	0,371	4	K	1918	136	Harri Õunapuu
56	0,366	12	RP	1652	971	Ela Tomson
57	0,346	7	K	1440	170	Kaarel Pürg
58	0,343	6	ER	1481	410	Vello Tafenau
59	0,338	12	K	1525	223	Mark Soosaar
60	0,332	4	RP	1719	887	Ülo Vooglaid
61	0,329	11	ER	1682	460	Janno Reiljan
62	0,324	4	ER	1674	387	Tiit Tammsaar
63	0,307	12	K	1384	224	Toomas Alatalu
64	0,300	10	RP	1558	948	Urmo Kõöbi
65	0,290	12	RE	1309	843	Väino Linde
66	0,260	2	RP	1408	867	Indrek Raudne
67	0,256	10	K	1327	197	Sven Mikser
68	0,214	5	RP	982	904	Imre Sooäär
69	0,211	2	RE	1140	740	Sergei Ivanov
70	0,208	10	RE	1082	823	Margus Hanson
71	0,206	2	K	1117	117	Jüri Šehovtsov
72	0,159	2	K	862	116	Nelli Privalova
73	0,116	4	RE	600	762	Rain Rosimannus
74	0,100	4	RE	520	763	Leino Mägi

Riigikogu valimised 2003. a

Üleriigiliselt võrdlusarvu alusel jaotatud kompensatsioonimandaadid					
Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
75	12 960,794	M	786	285	Kadi Pärnits
76	10 386,817	I	1572	576	Peeter Tulviste
77	10 004,301	M	1430	303	Toomas Hendrik Ilves
78	8 496,958	I	1055	536	Mart Laar
79	8 184,040	M	1770	240	Katrin Saks
80	7 545,126	RP	1379	854	Ken-Marti Vaher
81	7 478,445	K	1221	159	Toomas Varek
82	7 448,298	ER	1704	443	Mai Treial
83	7 249,229	RP	848	864	Sven Sester
84	7 211,081	I	1424	596	Trivimi Velliste
85	7 197,410	K	295	137	Värner Lootsmann
86	6 976,808	RP	755	919	Nelli Kalikova
87	6 945,517	M	1233	230	Eiki Nestor
88	6 937,777	K	415	114	Küllo Arjakas
89	6 887,274	ER	792	461	Margus Leivo
90	6 836,866	RE	1307	783	Märt Rask
91	6 725,133	RP	979	949	Ene Ergma
92	6 697,155	K	292	107	Evelyn Sepp
93	6 494,053	RE	604	834	Meelis Atonen
94	6 491,886	RP	372	858	Avo Üprus
95	6 473,497	K	925	188	Mailis Rand
96	6 408,575	ER	396	377	Mart Opmann
97	6 276,944	I	1238	481	Andres Herkel
98	6 275,083	RP	1313	959	Marko Mihkelson
99	6 265,044	K	301	115	Toivo Tootsen
100	6 185,614	RE	1208	792	Kristiina Ojuland
101	6 073,019	RP	946	886	Henn Pärn

3.3.5. Riigikogu valimised 2007. a

Mandaatide jaotus						
Ring-kond	Maakond/linn/linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv seisuga 01.11.2006	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku	Võrdlus 2003. a
1	Tallinn: Haabersti	23 296				
	Põhja-Tallinn	29 764				
	Kristiine välisriigis	19 830				
		1 029				
	KOKKU	73 919	8,195	8	8	
2	Tallinn: Kesklinn	32 031				
	Lasnamäe	57 712				
	Pirita välisriigis	9 555				
		1 713				
	KOKKU	101 011	11,199	11	11	+1
3	Tallinn: Mustamäe	41 825				
	Nõmme välisriigis	28 075				
		898				
	KOKKU	70 798	7,849	7+1	8	
4	Harjumaa	90 196				
	Raplamaa välisriigis	28 716				
		1 118				
	KOKKU	120 030	13,308	13	13	+1
5	Hiiumaa	8 531				
	Läänemaa	21 132				
	Saaremaa välisriigis	29 147				
		308				
	KOKKU	59 118	6,554	6+1	7	
6	Lääne-Virumaa välisriigis	50 032				
		567				
	KOKKU	50 599	5,609	5+1	6	
7	Ida-Virumaa välisriigis	68 931				
		1 481				
	KOKKU	70 412	7,806	7+1	8	
8	Järvamaa	28 703				
	Viljandimaa välisriigis	44 108				
		656				
	KOKKU	73 467	8,145	8	8	-1
9	Jõgevamaa	28 704				
	Tartumaa välisriigis	37 600				
		504				
	KOKKU	66 808	7,407	7	7	-1

Riigikogu valimised 2007. a

Ring-kond	Maakond/linn/linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv seisuga 01.11.2006	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku	Võrdlus 2003. a
10	Tartu linn	71 741				
	välisriigis	1 038				
	KOKKU	72 779	8,069	8	8	
11	Võrumaa	30 787				
	Valgamaa	25 151				
	Põlvamaa	25 509				
	välisriigis	482				
KOKKU	81 929	9,083	9	9		
12	Pärnumaa	69 467				
	välisriigis	643				
	KOKKU	70 110	7,773	7+1	8	
KOKKU		910 980		96+5	101	

Osalejad			
Erakond/üksikkandidaat ¹	Kandidaatide arv	Loobujaid pärast registreerimist ²	Lõplik kandidaatide arv
Koit Luus	1	0	1
Svetlana Ivnietskaja	1	0	1
Tõnu Hallik	1	0	1
Eesti Reformierakond (RE)	125	0	125
Eestimaa Rahvaliid (ERL)	125	0	125
Eesti Keskerakond (K)	125	0	125
Erakond Eestimaa Rohelised (EER)	125	0	125
Vello Burmeister	1	0	1
Niina-Inessa Stepanova	1	0	1
Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE)	125	0	125
Aare Kambla	1	0	1
Erakond Isamaa ja Res Publica Liit (IRL)	125	0	125
Kalev Kodu	1	0	1
Konstitutsioonierakond	53	0	53
Eesti Vasakpartei	12	0	12
Vene Erakond Eestis	35	0	35
Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid	108	0	108
Eesti Iseseisvuspartei	12	2	10
KOKKU	977	2	975

¹ Registreerimiseks esitamise järjekorras

² Enne registreerimist kandideerimisest loobujaid ei olnud

Hääletamistulemus									
Maakond/ linn	Valijaid	Hääletanuid		Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eelhää- letanuid sedeliga	sh eel- hääle- tanuid väljas- pool elu- kohta	Elekt- rooni- liselt hääle- tanuid	Kodus hääle- tanuid
		Kokku	%						
Harjumaa	90 837	56 277	62,0	55 792	485	13 970	3 227	3 983	515
Hiiumaa	8 494	4 777	56,2	4 737	40	1 674	791	274	174
Ida-Virumaa	68 527	35 409	51,7	34 873	536	6 941	1 118	876	708
Jõgevamaa	28 284	17 001	60,1	16 765	236	5 590	1 038	647	862
Järvamaa	28 251	15 587	55,2	15 418	169	4 527	1 120	846	391
Läänemaa	20 961	11 793	56,3	11 670	123	3 241	1 044	600	309
Lääne- Virumaa	49 425	27 951	56,6	27 658	293	8 698	2 110	1 151	713
Põlvamaa	25 240	14 492	57,4	14 304	188	4 131	1 220	621	842
Pärnumaa	69 061	38 010	55,0	37 647	363	8 598	2 132	1 713	774
Raplamaa	28 614	16 838	58,8	16 726	112	4 564	1 101	944	368
Saaremaa	28 979	16 017	55,3	15 878	139	5 072	1 990	811	690
Tartumaa	37 355	21 953	58,8	21 652	301	5 230	1 704	960	1 152
Valgamaa	24 985	13 336	53,4	13 183	153	3 765	783	576	471
Viljandimaa	43 589	24 833	57,0	24 633	200	7 318	2 127	1 185	527
Võrumaa	30 526	17 629	57,8	17 439	190	4 255	1 178	639	746
Tallinn	240 841	149 344	62,0	148 183	1161	39 848	10 245	11 656	1 411
ringkond nr 1	72 508	44 468	61,3	44 135	333	9 555	2 867	3 498	432
ringkond nr 2	98 883	59 467	60,1	59 002	465	19 340	4 385	4 473	578
ringkond nr 3	69 450	45 409	65,4	45 046	363	10 953	2 993	3 685	401
Tartu linn	71 128	41 827	58,8	41 371	456	13 821	5 171	2 674	377
välisriigid	2 146	2 146	100,0	2 041	105	-	-	119	-
e-hääled	-	30 243	3,4	30 243	-	-	-	-	-
KOKKU	897 243	555 463	61,9	550 213	5250	141 243	38 099	30 275	11 030

Riigikogu valimised 2007. a

Valimistulemus			
Erakond/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandaate
Eesti Reformierakond	153 044	27,8	31
Eesti Keskerakond	143 518	26,1	29
Erakond Isamaa ja Res Publica Liit	98 347	17,9	19
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	58 363	10,6	10
Erakond Eestimaa Rohelised	39 279	7,1	6
Eestimaa Rahvaliid	39 215	7,1	6
Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid	9 456	1,7	0
Konstitutsioonierakond	5 464	1,0	0
Eesti Iseseisvuspartei	1 273	0,2	0
Vene Erakond Eestis	1 084	0,2	0
Eesti Vasakpartei	607	0,1	0
Üksikkandidaadid	563	0,1	0
KOKKU	550 213	100,0	101

Mandaatide jaotamine ja omandamise viis						
Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud isikumandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ringkond	Nimekiri	Hääli	Registreerimisnumber	Kandidaat
1	3,776	4	RE	22 540	367	Andrus Ansip
2	3,100	2	K	18 003	219	Edgar Savisaar
3	1,681	10	RE	9 303	428	Laine Jänes
4	1,590	2	IRL	9 237	493	Mart Laar
5	1,426	1	K	8 531	209	Vilja Savisaar
6	1,419	3	RE	8 685	357	Urmas Paet
7	1,223	7	K	5 474	283	Mihhail Stalnuhhin
8	1,213	2	RE	7 049	344	Keit Pentus
9	1,174	1	RE	7 025	334	Rein Lang
10	1,059	11	SDE	5 522	925	Ivari Padar

Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud ringkonnamandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ringkond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
11	0,998	3	K	6109	232	Jüri Ratas
12	0,970	4	IRL	5790	516	Taavi Veskimägi
13	0,949	4	EER	5668	979	Marek Strandberg
14	0,902	7	K	4039	276	Valeri Korb
15	0,888	8	RE	4687	409	Meelis Atonen
16	0,838	7	K	3751	275	Eldar Efendijev
17	0,817	5	K	3989	257	Ain Seppik
18	0,811	8	SDE	4280	896	Sven Mikser
19	0,801	8	K	4229	284	Jaak Aab
20	0,775	8	IRL	4089	558	Helir-Valdor Seeder
21	0,746	12	RE	3694	449	Mati Raidma
22	0,741	5	RE	3615	382	Jaanus Tamkivi
23	0,729	6	RE	3519	391	Kristiina Ojuland
24	0,719	10	IRL	3979	577	Tõnis Lukas
25	0,712	11	K	3711	313	Heimar Lenk
26	0,709	1	IRL	4241	483	Jaak Aaviksoo
27	0,694	9	IRL	3979	568	Ene Ergma
28	0,656	9	K	3758	294	Marika Tuus
29	0,654	6	IRL	3156	540	Marko Pomerants
30	0,625	11	RE	3258	440	Urmas Klaas
31	0,610	4	K	3643	242	Siiri Oviir
32	0,609	11	IRL	3178	587	Erki Nool
33	0,602	12	IRL	2982	598	Trivimi Velliste
34	0,598	6	K	2890	266	Toomas Varek
35	0,589	3	SDE	3606	844	Peeter Kreitzberg
36	0,583	5	IRL	2847	531	Tarmo Kõuts
37	0,576	12	RE	2855	450	Väino Linde
38	0,558	1	K	3342	210	Vladimir Velman
39	0,539	3	RE	3298	358	Maret Maripuu
40	0,523	9	RE	3001	419	Igor Gräzin
41	0,502	4	K	3000	243	Mailis Reps
42	0,498	9	ERL	2855	781	Villu Reiljan
43	0,486	3	IRL	2975	506	Juhan Parts
44	0,479	7	RE	2144	399	Jaanus Rahumägi
45	0,456	12	K	2260	324	Kalle Laanet
46	0,451	4	IRL	2697	518	Marko Mihkelson
47	0,437	1	SDE	2615	821	Eiki Nestor
48	0,417	11	RE	2176	438	Margus Lepik
49	0,405	12	K	2008	325	Kadri Must
50	0,398	10	SDE	2205	915	Heljo Pikhof
51	0,395	4	SDE	2363	855	Liina Tõnisson
52	0,384	6	SDE	1855	879	Indrek Saar
53	0,378	2	K	2198	230	Olga Sõtnik

Riigikogu valimised 2007. a

Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
54	0,377	10	K	2088	303	Aadu Must
55	0,366	11	K	1910	314	Inara Luigas
56	0,365	8	RE	1926	411	Tõnis Kõiv
57	0,364	5	RE	1778	385	Imre Sooäär
58	0,364	7	K	1631	277	Tiit Kuusmik
59	0,348	2	SDE	2026	831	Katrin Saks
60	0,330	11	ERL	1722	802	Ester Tuiksoo
61	0,285	2	RE	1656	345	Jürgen Ligi
62	0,284	1	RE	1701	336	Taavi Rõivas
63	0,277	12	SDE	1374	937	Mark Soosaar
64	0,264	10	RE	1465	429	Hannes Astok
65	0,251	2	K	1463	224	Rein Ratas
66	0,232	5	SDE	1132	869	Andres Tarand
67	0,232	3	K	1420	233	Enn Eesmaa
68	0,210	8	ERL	1108	771	Jaanus Marrandi
69	0,197	4	RE	1177	369	Rain Rosimannus
70	0,163	10	RE	902	430	Silver Meikar
71	0,161	4	RE	962	368	Harri Õunapuu
72	0,160	2	K	934	220	Nelli Privalova
73	0,156	2	IRL	909	495	Toomas Tõniste
74	0,119	4	RE	714	381	Kalle Palling
75	0,100	4	RE	597	371	Jaak Salumets

Võrdlusarvu alusel jaotatud kompensatsioonimandaadid					
Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
76	21 049,094	EER	1316	995	Aleksei Lotman
77	14 613,400	EER	1691	1040	Toomas Trapido
78	11 279,930	EER	1265	1061	Mart Jüssi
79	11 261,551	ERL	576	719	Erika Salumäe
80	9 227,571	EER	475	980	Valdur Lahtvee
81	9 212,536	ERL	558	790	Karel Rüütli
82	9 146,309	IRL	1244	484	Andres Herkel
83	8 595,655	IRL	886	560	Kaia Iva
84	8 217,056	K	705	211	Lauri Laasi
85	8 153,429	RE	1310	384	Lauri Luik
86	8 110,602	IRL	1888	509	Urmas Reinsalu
87	7 920,641	K	565	225	Evelyn Sepp
88	7 881,137	RE	914	346	Kristen Michal
89	7 831,127	EER	443	948	Maret Merisaar
90	7 818,367	ERL	922	785	Mai Treial
91	7 679,926	IRL	887	508	Mart Nutt
92	7 645,930	K	496	286	Jaan Kundla
93	7 627,357	RE	2150	439	Ivi Eenmaa
94	7 390,587	K	761	315	Toivo Tootsen
95	7 390,232	RE	1568	410	Peep Aru
96	7 294,841	IRL	2313	485	Ken-Marti Vaher
97	7 168,151	RE	916	359	Paul-Eerik Rummo
98	7 152,603	K	913	293	Arvo Sarapuu
99	6 959,704	RE	1303	400	Rein Aidma
100	6 948,369	IRL	2424	578	Peeter Tulviste
101	6 930,238	K	838	234	Helle Kalda

Riigikogu valimised 2011. a

3.3.6. Riigikogu valimised 2011. a

Mandaatide jaotus						
Ring-kond	Maakond/linn/linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv seisuga 01.11.2010	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku	Võrdlus 2007. a
1	Tallinn: Haabersti	25 135				
	Põhja-Tallinn	30 828				
	Kristiine	20 196				
	välisriigis	3 979				
	KOKKU	80 138	8,539	8+1	9	+1
2	Tallinn: Kesklinn	33 259				
	Lasnamäe	59 947				
	Pirita	10 995				
	välisriigis	4 014				
KOKKU	108 215	11,530	11	11		
3	Tallinn: Mustamäe	41 988				
	Nõmme	27 941				
	välisriigis	2 100				
	KOKKU	72 029	7,675	7+1	8	
4	Harjumaa	100 552				
	Raplamaa	28 978				
	välisriigis	3 598				
	KOKKU	133 128	14,185	14	14	+1
5	Hiiumaa	8 502				
	Läänemaa	20 972				
	Saaremaa	29 233				
	välisriigis	1 650				
	KOKKU	60 357	6,431	6	6	-1
6	Lääne-Virumaa	49 167				
	välisriigis	1 924				
	KOKKU	51 091	5,444	5	5	-1
7	Ida-Virumaa	67 983				
	välisriigis	3 339				
	KOKKU	71 322	7,599	7+1	8	
8	Järvamaa	27 678				
	Viljandimaa	42 857				
	välisriigis	2 658				
	KOKKU	73 193	7,799	7+1	8	
9	Jõgevamaa	28 037				
	Tartumaa	39 648				
	välisriigis	2 216				
	KOKKU	69 901	7,448	7	7	
10	Tartu linn	71 092				
	välisriigis	2 840				
	KOKKU	73 932	7,877	7+1	8	

Riigikogu valimised 2011. a

Ring-kond	Maakond/linn/ linnaosa	Hääleõiguslike kodanike arv seisuga 01.11.2010	Suhe kvooti	Mandaate	Mandaate kokku	Võrdlus 2007. a
11	Võrumaa	30 304				
	Valgamaa	24 755				
	Põlvamaa välisriigis	25 090 2 497				
	KOKKU	82 646	8,806	8+1	9	
12	Pärnumaa	69 308				
	välisriigis	2 650				
	KOKKU	71 958	7,667	7+1	8	
	KOKKU	947 910		94+7	101	

Riigikogu valimised 2011. a

Osalejad	
Erakond/üksikkandidaat	Lõplik kandidaatide arv¹
Erakond Eestimaa Rohelised	122
Erakond Isamaa ja Res Publica Liit (IRL)	125
Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE)	125
Eesti Reformierakond (RE)	125
Eesti Keskerakond (K)	125
Vene Erakond Eestis	16
Eesti Iseseisvuspartei	16
Eestimaa Rahvaliit	88
Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid	15
Priit Tammeraid	1
Toomas Trapido	1
Mihhail Derbnev	1
Ilmar Ibragimov	1
Leo Kunnas	1
Aare Siir	1
Valdo Paddar	1
Andreas Reinberg	1
Siiri Sisask	1
Raimond Ellik	1
Ege Hirv	1
Ragnar Nurmik	1
Svetlana Ivnitskaja	1
Kalle Hiob	1
Märt Meesak	1
Anti Poolamets	1
Heiki Merirand	1
Koit Luus	1
Anne Eenpalu	1
Andres Ergma	1
Rein Teesalu	1
Taira Aasa	1
Üllar Õun	1
Aivar Koitla	1
Mark Soosaar	1
Ingvar Tšižikov	1
Sten-Hans Vihmar	1
Martin Helme	1
Eugen Veges	1
Henn Põlluaas	1
Mart Helme	1
Veiko Rämmel	1
KOKKU	789

¹ Enne registreerimist suri üks ning loobus kaks Erakonna Eestimaa Rohelised esitatud kandidaati, samuti loobusid kaks üksikkandidaati

Hääletamistulemus									
Maakond/ linn	Valijaid	Hääletanuid		Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eel- hääle- tanuid sedeliga	sh eel- hääle- tanuid väljas- pool elu- kohta	Elekt- rooni- liselt hääle- tanuid	Kodus hääle- tanuid
		Kokku	%						
Harjumaa	101 211	69 784	68,9	48 426	524	11 374	2 192	20 675	372
Hiiumaa	8 491	5 100	60,1	3 562	29	1 086	166	1 510	110
Ida-Virumaa	67 563	37 934	56,1	32 489	615	5 910	651	4 807	620
Jõgevamaa	27 834	16 657	59,8	13 462	182	4 342	510	3 019	419
Järvamaa	27 479	16 122	58,6	12 052	134	3 630	372	3 844	207
Läänemaa	20 887	12 485	59,7	9 380	97	2 335	339	2 943	205
Lääne- Virumaa	48 811	28 641	58,6	22 345	323	6 160	1 048	5 920	490
Põlvamaa	24 919	14 970	60,1	11 667	198	3 408	464	3 030	441
Pärnumaa	68 986	40 535	58,7	31 148	402	6 710	952	8 898	527
Raplamaa	28 896	18 010	62,3	13 598	172	3 494	562	4 242	242
Saaremaa	29 074	16 565	57,0	12 341	115	3 451	685	4 110	337
Tartumaa	39 602	24 068	60,8	18 401	292	4 118	535	5 305	600
Valgamaa	24 716	14 098	57,0	11 253	152	2 864	444	2 696	428
Viljandimaa	42 509	25 098	59,0	19 615	192	5 395	988	5 295	472
Võrumaa	30 093	17 779	59,1	14 043	236	3 566	613	3 502	524
Tallinn	249 886	174 768	69,9	125 077	1058	28 936	8 208	48 241	1392
ringkond nr 1	75 993	52 940	69,7	37 536	400	7 807	1 545	14 859	388
ringkond nr 2	104 235	71 163	68,3	51 696	323	12 574	4 581	18 986	535
ringkond nr 3	69 658	50 665	72,7	35 845	335	8 555	2 082	14 396	469
Tartu linn	70 821	46 082	65,1	34 020	332	12 418	7 369	11 614	262
välisriigid	1 568	1 568	100,0	1 490	78	-	-	1 195	-
e-hääled	-	-	15,4	140 764	-	-	-	-	-
KOKKU	913 346	580 264	63,5	575 133	5131	109 197	26 098	140 846	7648

Riigikogu valimised 2011. a

Valimistulemus			
Erakond/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandaate
Eesti Reformierakond	164 255	28,6	33
Eesti Keskerakond	134 124	23,3	26
Erakond Isamaa ja Res Publica Liit	118 023	20,5	23
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	98 307	17,1	19
Erakond Eestimaa Rohelised	21 824	3,8	0
Eestimaa Rahvaliid	12 184	2,1	0
Vene Erakond Eestis	5 029	0,9	0
Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid	2 934	0,5	0
Eesti Iseseisvuspartei	2 571	0,4	0
Üksikkandidaadid	15 882	2,8	0
KOKKU	575 133	100,0	101

Mandaatide jaotamine ja omandamise viis						
Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud isikumandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
1	3,559	2	K	23 000	609	Edgar Savisaar
2	3,043	4	RE	18 967	507	Andrus Ansip
3	1,838	7	K	8 584	664	Mihhail Stalnuhhin
4	1,708	3	RE	10 779	497	Urmas Paet
5	1,530	4	IRL	9 541	257	Mart Laar
6	1,450	8	SDE	7 431	423	Sven Mikser
7	1,359	2	RE	8 784	484	Keit Pentus
8	1,207	3	K	7 620	622	Jüri Ratas
9	1,189	10	RE	6 824	568	Urmas Kruuse
10	1,147	4	RE	7 153	509	Kaja Kallas
11	1,145	1	RE	6 710	473	Taavi Rõivas
12	1,060	9	RE	6 109	558	Igor Gräzin
13	1,022	2	IRL	6 608	234	Juhan Parts
14	1,006	1	K	5 896	598	Deniss Boroditš

Ringkondades lihtkvoodi alusel jaotatud ringkonnamandaadid						
Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
15	0,984	8	RE	5043	548	Jürgen Ligi
16	0,942	4	SDE	5875	382	Urve Palo
17	0,930	11	RE	4794	577	Valdo Randpere
18	0,923	1	IRL	5412	223	Ken-Marti Vaher
19	0,874	8	IRL	4479	298	Helir-Valdor Seeder
20	0,838	10	IRL	4807	317	Tõnis Lukas
21	0,801	3	IRL	5055	247	Urmas Reinsalu
22	0,779	12	RE	3922	588	Rein Lang
23	0,770	7	K	3596	665	Valeri Korb
24	0,769	1	K	4510	601	Yana Toom
25	0,765	12	K	3854	713	Kadri Simson
26	0,692	6	SDE	3931	406	Indrek Saar
27	0,683	1	SDE	4003	348	Eiki Nestor
28	0,676	11	IRL	3484	327	Jaak Aaviksoo
29	0,672	9	IRL	3873	308	Ene Ergma
30	0,666	6	RE	3784	531	Hanno Pevkur
31	0,647	12	IRL	3257	339	Annely Akkermann
32	0,632	4	IRL	3943	258	Marko Mihkelson
33	0,626	11	SDE	3227	452	Ivari Padar
34	0,608	6	IRL	3455	281	Marko Pomerants
35	0,587	9	IRL	3382	309	Aivar Kokk
36	0,580	11	RE	2990	578	Urmas Klaas
37	0,570	10	SDE	3270	442	Heljo Pikhof
38	0,562	10	IRL	3228	318	Margus Tsahkna
39	0,560	11	SDE	2889	453	Kalvi Kõva
40	0,559	5	RE	3171	523	Jaanus Tamkivi
41	0,550	5	RE	3123	524	Urve Tiidus
42	0,544	11	K	2807	702	Heimar Lenk
43	0,538	9	SDE	3103	433	Jaan Õunapuu
44	0,532	2	SDE	3441	359	Andres Anvelt
45	0,523	12	RE	2632	589	Väino Linde
46	0,522	7	K	2440	663	Lembit Kaljuvee
47	0,516	9	K	2976	683	Marika Tuus
48	0,498	3	SDE	3144	372	Peeter Kreitzberg
49	0,462	11	IRL	2385	328	Priit Sibul
50	0,455	7	RE	2127	538	Kristiina Ojuland
51	0,452	5	K	2566	649	Kalle Laanet
52	0,423	4	K	2639	632	Mailis Reps
53	0,422	10	RE	2425	569	Rait Maruste
54	0,415	12	SDE	2093	464	Marianne Mikko
55	0,395	5	IRL	2243	273	Tõnis Palts
56	0,385	10	RE	2211	567	Laine Jänes
57	0,353	7	K	1650	666	Eldar Efendijev

Riigikogu valimised 2011. a

Jrk-nr	Kvoote	Ring-kond	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
58	0,351	4	K	2189	633	Aivar Riisalu
59	0,347	5	SDE	1970	401	Neeme Suur
60	0,341	6	K	1936	656	Peeter Võsa
61	0,337	7	SDE	1578	415	Jevgeni Ossinovski
62	0,331	10	K	1901	692	Aadu Must
63	0,330	8	SDE	1693	424	Helmen Kütt
64	0,326	1	K	1914	599	Viktor Vassiljev
65	0,319	2	RE	2062	485	Kristen Michal
66	0,301	1	IRL	1765	224	Andres Herkel
67	0,299	8	K	1535	673	Enn Eesmaa
68	0,299	7	IRL	1397	288	Erki Nool
69	0,294	9	RE	1699	559	Mati Raidma
70	0,266	1	RE	1562	477	Tarmo Leinatamm
71	0,262	8	RE	1346	551	Kalle Jents
72	0,255	3	RE	1615	498	Aivar Sõerd
73	0,248	4	RE	1549	510	Kalle Palling
74	0,235	4	SDE	1470	383	Karel Rüütli
75	0,207	8	IRL	1064	299	Kaia Iva
76	0,203	2	K	1317	610	Olga Sõtnik
77	0,199	3	K	1259	624	Rainer Vakra
78	0,189	4	RE	1178	508	Jüri Jaanson
79	0,174	2	IRL	1129	237	Sven Sester
80	0,163	4	RE	1017	514	Aare Heinvee
81	0,160	2	K	1039	619	Mihhail Kõlvart
82	0,136	4	IRL	848	259	Reet Roos

Võrdlusarvu alusel jaotatud kompensatsioonimandaadid					
Jrk-nr	Võrdlusarv	Nimekiri	Hääli	Registreerimis-number	Kandidaat
83	8458,458	RE	896	549	Peep Aru
84	8304,741	K	308	604	Kalev Kallo
85	8186,087	RE	1931	525	Lauri Luik
86	8107,304	SDE	1960	407	Rannar Vassiljev
87	7979,055	K	1482	703	Inara Luigas
88	7931,593	RE	474	512	Kalev Lillo
89	7693,243	RE	1013	579	Meelis Mälberg
90	7679,207	K	971	705	Ester Tuiksoo
91	7676,803	SDE	1518	413	Jaak Allik
92	7620,251	IRL	1388	248	Siim Valmar Kiisler
93	7469,527	RE	524	487	Arto Aas
94	7402,194	K	796	675	Priit Toobal
95	7307,793	IRL	1864	338	Toomas Tõniste
96	7291,875	SDE	1363	398	Kajar Lember
97	7259,114	RE	694	475	Remo Holsmer
98	7145,465	K	2016	634	Vladimir Velman
99	7060,835	RE	961	550	Tõnis Kõiv
100	7021,204	IRL	774	235	Indrek Raudne
101	6945,543	SDE	1565	399	Kalev Kotkas

4. Vabariigi Presidendi valimised

Vabariigi Presidendi valimise kord on sätestatud Eesti Vabariigi põhiseaduse §-des 79-80, mida täpsustab Vabariigi Presidendi valimise seadus. Teistsugune kord kehtis erandina Vabariigi Presidendi valimistel 1992. a, kui valimised korraldati vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse §-le 4.

Kehtiva korra järgi valib Vabariigi Presidendi Riigikogu. Kui Riigikogus jääb Vabariigi President valimata, valib presidendi valimiskogu. Vabariigi President valitakse ametisse viieks aastaks. Korraline valimine toimub kõige varem 60 ja kõige hiljem 10 päeva enne presidendi ametiaja lõppemist.

Vabariigi Presidendi kandidaadi ülesseadmise õigus on vähemalt viiendikul Riigikogu koosseisust. Vabariigi President valitakse salajasel hääletusel. Igal Riigikogu liikmel on üks hääl. Valituks tunnistatakse kandidaat, kelle poolt hääletab Riigikogu koosseisu kahekolmandikuline häälteenamus.

Kui ükski kandidaat ei saa nõutavat häälteenamust, siis korraldatakse järgmisel päeval uus hääletusvoor. Enne teist hääletusvoorut toimub uus kandidaatide ülesseadmine.

Kui teises hääletusvoorus ei saa ükski kandidaat nõutavat häälteenamust, siis korraldatakse kahe teises voorus enim häáli saanud kandidaadi vahel samal päeval kolmas hääletusvoor.

Kui Vabariigi Presidenti ei valita ka kolmandas hääletusvoorus, kutsub Riigikogu esimees ühe kuu jooksul kokku valimiskogu Vabariigi Presidendi valimiseks.

Valimiskogu koosneb Riigikogu liikmetest (keda on 101) ja kohaliku omavalitsuse volikogude esindajatest. Kohaliku omavalitsuse esindajate arvu määramisel võetakse arvesse hääleõiguslike Eesti kodanike arv vallas või linnas. 1996. a koosnes valimiskogu 374 liikmest, 2001. a 367 liikmest, 2006. a 345 liikmest (kaks valda esindajat ei valinud). Liikmete arvu vähenemine tuleneb omavalitsusüksuste arvu vähenemisest valdade ning linnade ühinemiste tulemusel.

Kandidaadi ülesseadmise õigus on vähemalt 21 valimiskogu liikmel. Esimeseks hääletusvooruks kantakse hääletamisedelile Riigikogu kolmandas hääletusvoorus osalenud kandidaatide ja valimiskogus esimeseks hääletusvooruks registreeritud kandidaatide nimed.

Esimeses hääletusvoorus tunnistatakse valituks kandidaat, kelle poolt hääletab valimiskogu hääletamisest osavõtnud liikmete enamus. Kui ükski kandidaat ei saa nõutavat häälteenamust, korraldatakse samal päeval teine hääletusvoor.

Teiseks hääletusvooruks kantakse hääletamisedelile kahe esimeses voorus enim häáli saanud kandidaadi nimed. Valituks tunnistatakse kandidaat, kelle poolt hääletab valimiskogu hääletamisest osavõtnud liikmete enamus.

Kui ükski kandidaat ei saa nõutavat häälteenamust, korraldatakse Vabariigi Presidendi erakorraline valimine Riigikogus 14 päeva jooksul.

4.1. Vabariigi Presidendi valimine 1992. a

Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse § 4 nägi ette, et põhiseaduse rakendamisel valitakse Vabariigi President ühel ajal Riigikogu valimistega; üldistel, ühetaolistel ja otsesel valimistel neljaks aastaks. Valituks osutumiseks pidi kandidaat saada hääletamisest osavõtnute häälteenamuse ning juhul, kui ükski kandidaat ei oleks saanud nõutaval arvil hääli, valiks Vabariigi Presidendi Riigikogu kahe enim hääli kogunud kandidaadi hulgast. Valituks tunnistatakse kandidaat, kes sai üle poole kehtivaks tunnistatud häälest. Täpsemalt reguleeris valimiste korda Vabariigi Presidendi valimise seadus¹.

Valimised kuulutati välja 9. juulil 1992. a. Kandidaatide ülesseadmise algatamise õigus oli vähemalt kolmel valimisõiguslikul Eesti kodanikul. Ülesseadmiseks pidi kandidaat koguma vähemalt 10 000 toetusallkirja. Registreerimiseks esitati seitse kandidaati. Kaks neist loobusid (Miina Hint ja Jaks Lankots). Uno Ruus ei suutnud koguda nõutavat arvu toetusallkirju.

Vabariigi Valimiskomisjon registreeris 20. augustil 1992. a neli kandidaati: Lennart Meri, Arnold Rüütel, Lagle Parek ning Rein Taagepera.

Valimised toimusid **20. septembril 1992. a**, samal ajal Riigikogu valimistega. Ükski kandidaat ei saanud nõutaval arvil hääli. Enim hääli kogusid Arnold Rüütel ja Lennart Meri.

5. oktoobril 1992. a toimus Vabariigi Presidendi valimine Riigikogus. Hääletamisedelitele olid kantud Arnold Rüütli ja Lennart Meri nimed. Hääletamisest võtsid osa kõik 101 Riigikogu liiget, kehtetuks tunnistati 11 hääletamisedelit. 59 häälega osutus valituks Lennart Meri.

Lennart Meri astus Vabariigi Presidendi ametisse 6. oktoobril 1992. a.

	Otsevalimine 20.09.1992	Valimine Riigikogus 05.10.1992
Valijaid	689 608	101
Hääletanuid	468 605	101
Hääletamisest osavõtt (%)	68,0	100,0
Kehtetuid sedeleid	5 077	11

Kandidaat	Otsevalimine 20.09.1992		Valimine Riigikogus 05.10.1992
	Toetusallkirju	Hääli (%)	Hääli
Lennart Meri	11 491	138 317 (29,5)	59
Arnold Rüütel	21 009	195 743 (41,8)	31
Lagle Parek	10 839	19 837 (4,2)	–
Rein Taagepera	14 887	109 631 (23,4)	–
KOKKU	58 226	463 528	

¹ RT 1992, 31, 413, tunnistatud kehtetuks RT I 1996, 30, 595

4.2. Vabariigi Presidendi valimine 1996. a

Riigikogus seati 1996. a üles kaks Vabariigi Presidendi kandidaati – Arnold Rüütel ning Lennart Meri. Nad kandideerisid kolmes voorus, kuid ei kogunud nõutavat häälteenamust.

Valimiskogu kogunes **20. septembril 1996. a** Estonia kontserdisaalis. Esimeses voorus osalesid Arnold Rüütel ja Lennart Meri kui Riigikogu kolmandas voorus kaks enim häält kogunud kandidaati, samuti Tunne Kelam, Siiri Oviir ja Enn Tõugu, kes esitati kandidaatideks valimiskogu liikmete poolt. Teise vooru pääsesid Lennart Meri ja Arnold Rüütel. Vabariigi Presidendiks valiti Lennart Meri, kes kogus 196 häält (valituks osutumiseks oli nõutav 187 häält).

Lennart Meri astus ametisse 7. oktoobril 1996. a.

	Valimine Riigikogus			Valimine valimiskogus	
	I voor	II voor	III voor	I voor	II voor
	26.08.1996	27.08.1996	27.08.1996	20.09.1996	20.09.1996
Valijaid	101	101	101	374	374
Hääletamisedeli võtnuid	97	98	98	372	372
Hääletanuid	95	96	96	372	372
Kehtetuid sedeleid	2	1	1	0	6
Märgistamata sedeleid	14	12	11	0	44

Kandidaat	Häälte arv (ülesseadjate arv)				
	Valimine Riigikogus			Valimine valimiskogus	
	I voor	II voor	III voor	I voor	II voor
Lennart Meri	45 (26)	49 (26)	52	139	196
Arnold Rüütel	34 (22)	34 (22)	32	85	126
Tunne Kelam	-	-	-	76 (40)	-
Siiri Oviir	-	-	-	25 (21)	-
Enn Tõugu	-	-	-	47 (23)	-

4.3. Vabariigi Presidendi valimine 2001. a

Riigikogus seati üles kolm kandidaati. Andres Tarand osales ainult esimeses voorus, Peeter Tulviste teises ja kolmandas voorus ning Peeter Kreitzberg kõigis kolmes voorus, ükski kandidaat ei kogunud nõutavat häälteenamust. Kaks viimatinimetatud kandidaati osalesid automaatselt ka valimiskogu esimeses voorus. **21. septembril 2001. a** Estonia kontserdisaalis kogunenud valimiskogus seati lisaks üles ka Toomas Savi ning Arnold Rüütli kandidatuur, nemad pääsesid ka valimiskogu teise vooru. Vabariigi Presidendiks valiti Arnold Rüütel, kes kogus 186 häält (valituks osutumiseks oli nõutav 184 häält).

Arnold Rüütel astus ametisse 8. oktoobril 2001. a.

	Valimine Riigikogus			Valimine valimiskogus	
	I voor	II voor	III voor	I voor	II voor
	27.08.2001	28.08.2001	28.08.2001	21.09.2001	21.09.2001
Valijaid	101	101	101	367	367
Hääletamisedeli võtnuid	101	99	99	366	366
Hääletanuid	91	91	90	366	366
Kehtetuid sedeleid	0	1	0	0	2
Märgistamata sedeleid	13	19	24	1	23

Kandidaat	Häälte arv (ülesseadjate arv)				
	Valimine Riigikogus			Valimine valimiskogus	
	I voor	II voor	III voor	I voor	II voor
Peeter Kreitzberg	40 (38)	36 (34)	33	72	-
Andres Tarand	38 (22)	-	-	-	-
Peeter Tulviste	-	35 (23)	33	89	-
Arnold Rüütel	-	-	-	114 (78)	186
Toomas Savi	-	-	-	90 (56)	155

4.4. Vabariigi Presidendi valimine 2006. a

Riigikogus seati esimeses voorus üles Ene Ergma kandidatuur. Teises ja kolmandas voorus osales ainsa kandidaadina Toomas Hendrik Ilves. Riigikogus jäi president seegi kord valimata. Valimiskogu kogunes Estonia kontserdisaalis **23. septembril 2006. a** ning esimeses voorus seati lisaks Toomas Hendrik Ilvesele üles ka Arnold Rüütli kandidatuur. Vabariigi Presidendiks valiti Toomas Hendrik Ilves, kes kogus 174 häält (valituks osutumiseks oli nõutav 173 häält).

Vabariigi Presidendi valimisel Riigikogus oli hääletamisest osavõtt madal. Riigikogu liige Urmas Reinsalu esitas pärast teist hääletusvooru protesti, milles leidis, et osasid Riigikogu liikmeid on survestatud hääletamisest mitte osa võtma ning seega on Riigikogu liikme vaba mandaadi põhimõtet rikutud. Vabariigi Valimiskomisjon jättis protesti rahuldamata.

Lihula valla ja Vihula valla volikogud ei saanud valimiskokku oma esindajat, kuna esindaja valimisel volikogus jäi tulemus viiki ning uut vooru ei korraldatud.

2006. a valimistega kaasnesid ka vaidlused valimiskogu liikmete valimise korra üle. Loksa linnas ja Saue vallas valis volikogu esindaja, kuid pärast seda valiti osade volikogu liikmete eestvedamisel esindajad uuesti. Vabariigi Valimiskomisjon pidi mõlemal juhul teostama järelevalvet, kuna tekkis küsimus, kumb esindaja registreerida. Ühel juhul vaidlustati Vabariigi Valimiskomisjoni järelevalve otsus Riigikohtus. Riigikohus leidis 29. septembri 2009. a otsusega kohtuasjas nr 3-4-1-11-06 Loksa linna valimiskogu liikmete registreerimise kohta, et Vabariigi Valimiskomisjon ei oleks saanud registreerida kumbagi Loksa linnast esitatud Vabariigi Presidendi valimiskogu liikme kandidaati.²

Toomas Hendrik Ilves astus Vabariigi Presidendi ametisse 9. oktoobril 2006. a.

	Valimine Riigikogus			Valimine valimiskogus
	I voor	II voor	III voor	I voor
	27.08.2006	29.08.2006	29.08.2006	23.09.2006
Valijaid	101	101	101	345
Hääletamisedeli võtnuid	65	65	65	345
Hääletanuid	65	65	65	345
Kehtetuid sedeleid	0	0	0	1
Märgistamata sedeleid	0	1	1	8

Kandidaat	Häälte arv (ülesseadjate arv)			
	Valimine Riigikogus			Valimine valimiskogus
	I voor	II voor	III voor	I voor
Ene Ergma	65 (63)	–	–	–
Toomas Hendrik Ilves	–	64 (65)	64	174
Arnold Rüütel	–	–	–	162 (158)

² Vt <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-4-1-11-06>

4.5. Vabariigi Presidendi valimine 2011. a

2007. aastal kehtestati Vabariigi Presidendi valimise seaduses keeld seada kandidaadiks üles kaadrikaitseväelast. 2010. aastal täpsustati seaduses kohaliku omavalitsuse volikogu esindajate valimiskokku valimise korda nendes volikogudes, kes valivad rohkem kui ühe esindaja. Muudatus sätestas, et esindajate valimine toimub ühes hääletusvoorus ning igal volikogu liikmel on üks hääl.

Riigikogus seati esimeses voorus üles Toomas Hendrik Ilvese ja Indrek Tarandi kandidatuur. Vabariigi Presidendiks valiti 73 poolthäälega Toomas Hendrik Ilves, seega esmakordselt pärast 1992. a osutus Vabariigi President valituks Riigikogus.

Toomas Hendrik Ilves astus Vabariigi Presidendi ametisse 10. oktoobril 2011. a.

	Valimine Riigikogus
	I voor
	29.08.2011
Valijaid	101
Hääletamissedeli võtnuid	101
Hääletanuid	101
Kehtetuid sedeleid	2
Märgistamata sedeleid	1

Kandidaat	Häälte arv (ülesseadjate arv)
Toomas Hendrik Ilves	73 (75)
Indrek Tarand	25 (26)

5. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised

5.1. Selgitused

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 17. oktoobril 1993. a

1992. a jõustunud Eesti Vabariigi põhiseaduse § 155 sätestas kohaliku omavalitsuse üksusena valla ja linna, kuid võimaldas moodustada ka muid kohaliku omavalitsuse üksusi. Kuni 1993. a toimunud kohaliku omavalitsuse volikogu valimisteni oli Eestis kahetasandiline kohaliku omavalitsuse süsteem, kus esimese tasandi moodustasid vallad ja linnad ning teise tasandi maakonnad ja maakonna õigustes olevad linnad. 1993. a vastu võetud kohaliku omavalitsuse korralduse seadus nägi kohaliku omavalitsuse üksusena ette ainult vallad ja linnad ning pärast 1993. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimisi muutusid seni maakonna õigusi omavad linnad (Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve, Sillamäe) kohaliku omavalitsuse üksusteks (linnadeks). Maakonnad muutusid riikliku haldamise üksusteks.

19. mail 1993. a võttis Riigikogu vastu kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse¹ (edaspidi seadus), mille kohaselt omasid valimisõigust Eesti kodanikud, kes valimiste päeval olid vähemalt 18-aastased, elasid valimiste aasta 1. jaanuaril vastava valla või linna haldusterritooriumil ning kes seaduse § 14 kohaselt olid kantud hääleõiguslike isikute registrisse. Seadus tagas hääleõiguse ka Eesti Vabariigis seaduslikult viibivatele välisriikide kodanikele ning kodakondsuseta isikutele, kes valimiste päeval olid vähemalt 18-aastased ning kes olid valimiste aasta 1. jaanuariks elanud vastava valla või linna haldusterritooriumil alaliselt vähemalt viis aastat. Analoogiliselt Eesti kodanikele pidid ka nemad olema kantud hääleõiguslike isikute registrisse. Kandidateerimisõigust omasid üksnes hääleõiguslikud Eesti kodanikud.

Valla- ja linnavolikogu määras volikogu järgmise koosseisu arvulise suuruse (vastavalt elanike arvule vähemalt 7, 13, 21 või 31 liiget). Tallinna Linnavolikogu otsustas moodustada 64-liikmelise volikogu, Tartu Linnavolikogu 49-liikmelise. Seaduses oli sätestatud, et valimised korraldatakse mitmemandaadilistes valimisringkondades ning et valimistulemused tehakse kindlaks ringkonniti, kuid reeglina moodustati väiksemate valdade või linnade territooriumil üks valimisringkond. Valimisringkonnad jaotati hääletamise korraldamiseks valimisjaoskondadeks. Valimisringkondade moodustamine ning mandaatide arvu määramine valimisringkondades oli valla- ja linnavolikogude ülesandeks. Valimisjaoskondade moodustamine oli valla- ja linnavalitsuste ülesandeks.

¹ RT I 1993, 29, 505, tunnistatud kehtetuks RT I 1996, 37, 739

Seadus sätestas eripära Tallinna Linnavolikogu valimisteks, mille kohaselt Tallinna linnas olid valimisringkondadeks linnaosad. Eripäraks Tallinna linna puhul oli ka see, et pooled mandaadid jaotati sarnaselt teiste omavalitsustega lihtkvoodi ja suuremate jääkide põhimõttel ning pooled võrdselt linnaosade vahel.

Tulenevalt seadusest sai volikogu liikme kandidaadiks üles seada Eesti kodaniku. Kandidaadi võis üles seada iga vastava valla või linna haldusterritooriumil alaliselt elav hääleõiguslik isik, sealhulgas isik, kes soovis ise kandideerida volikogu valimistel. Erakonnad, samuti kandidaatide ülesseadmise õigust omavad ühendused, seltsid ja muud organisatsioonid said ühes valimisringkonnas üles seada nii palju kandidaate, kui selles valimisringkonnas oli mandaate. Seaduses oli sätestatud ka ülesseatud üksikkandidaatide õigus ühineda ja osaleda valimistel ühise nimekirjana.

Registreerimisel tuli igale kandidaadile anda registreerimisnumber, mis igas vallas ja linnas algas 101-st. Registreerimisnumbrite järjestus sõltus registreerimiseks esitamise ajalisest järjekorrast. Pärast kandidaatide registreerimist koostas valla või linna valimiskomisjon kandidaatide nimekirja iga valimisringkonna kohta eraldi.

Seadus eristas kolme hääletamisvõimalust: eelhääletamine, kodus hääletamine ja hääletamine valimispäeval.

Lähtudes seadusest tulenevatest tähtaegadest viidi eelhääletamine läbi 14., 15. ja 16. oktoobril ning kodus hääletamine 16. ja 17. oktoobril. Valimispäeval, s.o 17. oktoobril algas hääletamine kell 8.00 hommikul ja lõppes kell 20.00 õhtul.

Valimistulemused tehti kindlaks ringkonniti. Kandidaatide nimekirjades reastati kandidaadid vastavalt saadud hääle arvule. Ühes nimekirjas olevatele kandidaatidele antud hääle arv liideti. Mandaatide jaotamises osalesid nimekirjad, mis said vallas või linnas kokku vähemalt 5% kehtivatest häälest.

Mandaadid jaotati nimekirjade vahel modifitseeritud d'Hondti jagajate meetodil. Üksikkandidaati käsitleti valimistulemuste kindlakstegemisel ühest kandidaadist koosneva nimekirjana.

Kui mõnes valimisringkonnas jäi osa mandaate jaotamata, tuli selles valimisringkonnas korraldada valituks mitteosutunud kandidaatide vahel ühe kuu jooksul kordushääletamine.

255-st omavalitsusüksusest 253-s toimusid kohaliku omavalitsuse volikogu valimised valimispäeval. Kahes omavalitsusüksuses, Kihelkonna vallas ja Paldiski linnas kohaliku omavalitsuse volikogu valimisi ei toimunud. Kihelkonna vallas oli põhjuseks valla valimiskomisjoni keeldumine ülesseatud kandidaadi registreerimisest, mis vaidlustati kohtus. Kuna kohtuvaidlus kestis kaua, toimusid Kihelkonna Vallavolikogu valimised alles 1995. a. Seni kehtisid eelmise vallavolikogu koosseisu volitused.

Paldiski linnas ei toimunud valimisi hääleõiguslike isikute registri puudulikkuse, linna valimiskomisjoni omavolilise valimistoimingute alustamisest keeldumise ning linnaelanike esinduskogu passiivsuse tõttu. Paldiski linn muudeti seadusega² piiratud kohaliku omavalitsusega haldusüksuseks – linnaosaks – Keila linna haldusterritoriaalses koosseisus.

² RT I 1994, 19, 339

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised

11 omavalitsusüksuses tuli läbi viia kordushääletamine, sest kandidaatide nimekirjade vähesuse tõttu jäid osad mandaadid jaotamata. Kordushääletamine toimus selles valimisringkonnas, kus mandaat või mandaadid jäid jaotamata ning kordushääletamisel osalesid valitaks mitteosutunud kandidaadid.

Valimiste ettevalmistamise ja korraldamise käigus kerkisid üles mitmed probleemid, millest olulisemad seonduvad hääleõiguslike isikute registritega, sest sisuliselt tuli hääleõiguslike isikute registrid kahe kuu jooksul luua. Esines registripidajate lohakust, samuti põhimõttelisi probleeme. Peamine probleem oli hääleõiguslike isikute alalise elukoha määramisega, põhjuseks elanike alalise elukoha määramise protseduure reguleeriva seaduse puudumine.

Vabariigi Valimiskomisjoni jaoks sai probleemiks ka see, et seadus ei fikseerinud komisjoni õigusi protestide ja kaebuste lahendamisel ning seetõttu sai valimiskomisjon üksnes nentida mõne vaidlustatud valimistoimingu teostamise hooletust.

Hääletamisest võttis osa 52,6% valijaist. Ühele volikogu liikme kohale kandideeris 2,5 inimest. 1993. a oli registreeritud 15 erakonda, valimistel osales neist 12, kokku 106 nimekirjaga. Valimistel osales 738 kodanike valimisliitu, registreeriti 807 üksik-kandidaati.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 20. oktoobril 1996. a

16. mail 1996. a võttis Riigikogu vastu uue kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse³ (edaspidi seadus), milles kohaliku omavalitsuse volikogu valimise üldpõhimõtteid ei muudetud.

Kaotati nõue, et Eesti kodanik pidi elama valimiste aasta 1. jaanuaril vastava valla või linna haldusterritooriumil. Sätestati, et isik pidi püsivalt elama vastava kohaliku omavalitsuse territooriumil ja olema kantud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse selles vallas või linnas.

Valimistel said hääletada ka Eesti Vabariigis seaduslikult viibivad välisriikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud, kes valimiste päeval olid vähemalt 18-aastased ning kes olid valimiste aasta 1. jaanuariks püsivalt elanud vastava kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil vähemalt viis aastat. Analoogiliselt Eesti kodanikele pidid ka nemad olema kantud hääleõiguslike isikute registrisse. Seaduses oli ära toodud ka püsiva elukoha mõiste – püsivalt kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil elav välismaalane oli isik, kes viibis Eestis alalise elamisloa alusel ja elas omavalitsusüksuse territooriumil vähemalt 183 päeva aastas, kusjuures tema eemalviibimine sealt ei tohtinud ületada 90 päeva järjest.

Valijate nimekirjad koostati valla- ja linnavalitsuse poolt eraldi hääleõiguslike Eesti kodanike ja Eestis seaduslikult viibivate välismaalaste kohta.

³ RT I 1996, 37, 739, tunnistatud kehtetuks RT I 2002, 36, 220

Täpsustati valimisringkondade moodustamise ja mandaatide jaotamise korda. Kohaliku omavalitsuse volikogu võis moodustada omavalitsusüksuse territooriumil ühe või mitu valimisringkonda. Mitu valimisringkonda võis moodustada, kui volikogu mandaatide arv oli vähemalt 31, arvestusega, et mandaatide arv moodustatavates valimisringkondades ei oleks väiksem kui 10 ega erineks rohkem kui 2 võrra. Selle tulemusena toimusid enamikes valdades ja linnades valimised ühes valimisringkonnas. Kohalikus omavalitsusüksuses, kus olid moodustatud linnaosad või osavallad, võis volikogu moodustada valimisringkonnad linnaosade või osavaldade kaupa. Tallinnas säilis kord moodustada valimisringkonnad linnaosade kaupa.

Seaduses oli sätestatud, et mandaatide arv valimisringkonnas määratakse lihtkvoodi ja suurimate jääkide põhimõttel, lähtudes valimisringkonnas valimiste aasta 1. juunil püsivalt elavate valijate arvust. Tallinnas jaotati endiselt pooled mandaadid võrdselt linnaosade vahel.

Volikogu liikmeks võis kandideerida iga vähemalt 18-aastane hääleõiguslik Eesti kodanik, kes hiljemalt valimiste aasta 1. juunil elas püsivalt selle kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil, oli kantud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse selles vallas või linnas, oli andnud seaduses ettenähtud korras süümevande ja valdas eesti keelt vastavalt keelseaduses sätestatud tasemele.

Kandidaadi ülesseadmise õigus oli registreeritud erakondadel, valimisliitudel ja hääleõiguslikel Eesti kodanikel. Seda ei saanud enam teha ühendused, seltsid ja muud organisatsioonid nagu varasematel valimistel. Valimisliidud olid kohalikel valimistel ette nähtud esmakordselt, kuigi ka 1993. a valimistel võisid üksikkandidaadid ühineda üheks nimekirjaks. Valimisliidu võisid moodustada nii erakonnad kui hääleõiguslikud Eesti kodanikud.

Seadus eristas nelja hääletamisvõimalust: eelhääletamine, kodus hääletamine, hääletamine valimispäeval ja volitatud esindaja kaudu hääletamine.

Võrreldes muude valimistega Eestis oli 1996. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel eelhääletamise aeg tunduvalt pikem. Eelhääletamine algas kümnendal päeval enne valimispäeva. Edasistel valimistel nii pikast eelhääletamise perioodist loobuti.

Eriline oli ka volitatud esindaja kaudu hääletamine, millega sooviti anda võimalus hääletada valijatel, kes valimispäeval ei saanud hääletada elukohajärgses valimisjaoskonnas. Valija võis volitada mõnda teist valijat tema elukohajärgsest valimisjaoskonnast hääletamisedeli ja vastavad ümbrikud välja võtma. Volitatud esindaja tõi hääletamisedeliga ümbrikud jaoskonnakomisjonile tagasi. Välimine, valija andmetega ümbrik eemaldati ja anonüümses sisemises ümbrikus hääletamisedel lasti hääletamiskasti. See hääletamisviis ei olnud valijate seas populaarne ja hilisematel valimistel sellest loobuti. Mingil määral oli selline hääletamisviis praegu kasutatava väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletamise eelkäija.

Kodus hääletamist korraldati nagu eelmistel valimistelgi kahel päeval, see on valimispäeval ja sellele eelneval päeval.

Uus seadus tõi muudatusi ka valimistulemuste kindlakstegemise korda. Ringkonna kohta arutati lihtkvoot, mis saadi ringkonnas antud kehtivate hääle jagamisel ringkonna mandaatide arvuga. Valituks osutus kandidaat, kes sai hääli lihtkvoodi jagu või üle selle. Lihtkvoodiga mandaadi saanud kandidaadid jäeti ringkonnamandaatide arvutamisel vahele. Üksikkandidaadid võisid saada lihtkvoodi alusel isikumandaadi ning ringkonnamandaatide jaotamisel enam ei osalenud.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised

1996. a vastu võetud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses oli ära toodud ka avalduste ja kaebuste esitamise ning läbivaatamise kord. Enamik avaldusi ja kaebusi olid seotud asjaoluga, et kandidaatide registreerimiseks esitamise ajal ei olnud paljud kandidaadid kantud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikusse registrisse antud vallas või linnas. Valla või linna valimiskomisjonid tühistasid nende registreerimise otsused. Vabariigi Valimiskomisjon jättis antud otsuste peale esitatud kaebused ja avaldused rahuldamata ja need isikud ei saanud valimistel kandideerida.

Valimistel ühinesid Pärnu-Jaagupi vald ja Halinga vald. Valimised toimusid kõigis 254 omavalitsusüksuses.

1998. a toimusid uue Abja valla volikogu valimised Abja valla ja Abja-Paluoja linna ühinemise tõttu. Valitud Abja Vallavolikogu volitused lõppesid 1999. a, samaaegselt uute volikogude valimistega Eestis.

Hääletamisest võttis osa 52,5% valijaist. Ühele volikogu liikme kohale kandideeris 3,2 inimest. 1996. a oli registreeritud 28 erakonda, valimistel osales neist 19, sh oma nimekirjaga 11. Kokku esitasid erakonnad 122 nimekirja, erakondade valimisliitude nimekirju oli 30. Valimistel osales 621 kodanike valimisliitu, registreeriti 409 üksik-kandidaati.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 17. oktoobril 1999. a

Volikogu valimiste vahelisel perioodil muudeti 1996. a vastu võetud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust (edaspidi seadus) kuuel korral.

Seaduses sätestati kandidaatidele keelenõuded. Varem oli seaduses viide, et kandideerija peab oskama eesti keelt vastavalt keeleseaduses sätestatud tasemele. Nüüd nägi seadus ette, et kohaliku omavalitsuse volikogu liikme suuline ja kirjalik eesti keele oskus peab tal võimaldama osa võtta volikogu tööst, mis tähendas õigusaktide ja teiste tekstide sisu mõistmist, oskust teha ettekandeid ning avaldada oma arvamust kõne ja sõnavõtu vormis, esitada küsimusi ning ettepanekuid, suhelda valijatega ning vastata avaldustele ja järelepärimistele.

Seaduses kehtestati sätted täiendavate valimiste kohta juhuks, kui volikogu liikmete arv on langenud alla tegutsemiseks vajaliku miinimumi. Samuti sätestati valimiste kord kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemisel. Igasuguse agitatsiooni keeld valimispäeval asendati aktiivse agitatsiooni keeluga.

Valijate arvestust ei peetud 1999. a veel ühtse rahvastikuregistri alusel, vaid registreid peeti valla-, linna- ja keskregistrina. Iga valija pidi olema kantud ühte valla- või linnaregistrisse. Võrreldes varasemate valimistega anti valijate nimekirjade koostamise ja valijakaartide saatmise ülesanne valla- ja linnavalitsuste asemel registritele. Seaduses sätestati ka piirang, et alates valimispäevale eelnevast 10. päevast kuni valimiste päevani registris ja valijate nimekirjas muudatusi ei tehta, välja arvatud juhul, kui valija on neist ekslikult välja jäänud või sinna ekslikult kantud.

Võrreldes varasemate valimistega muudeti hilisemaks kandidaatide registreerimiseks esitamise aeg, mis vastavalt seadusele algas 60. päeval ja lõppes 40. päeval enne valimispäeva. 1999. a valimised olid ainsad, kui nõuti erakondade valimisliitude asutamislepingu koostamist ja valimisliidu registreerimiseks valla või linna valimiskomisjonile esitamist.

Olulised muudatused toimusid hääletamise korralduses. Muudeti eelhääletamise aega. Kui varem korraldati eelhääletamine alates kümnendast päevast enne valimispäeva kuni sellele eelneva päevani valla või linna valimiskomisjonide poolt määratud kellaegadel, siis alates 1999. a toimus eelhääletamine kuuendast kuni neljanda päevani enne valimispäeva ühtsel kellaajal, s.o kella 12.00-st kuni 20.00-ni. Loobuti kodus hääletamise korraldamisest valimiste päevale eelneval päeval. Samuti loobuti volitatud esindaja kaudu hääletamisest.

1999. a rakendati uudset ning tänaseni kasutatavat väljaspool elukohta hääletamise viisi, mis nägi ette spetsiaalsete ümbrike kasutamise. Ümbrikes hääletamissedel saadeti valija elukohajärgsele valimisjaoskonnale valimiskomisjonide kaudu.

Hääletamis- ja valimistulemuste kindlakstegemise korda küll täpsustati, aga selle põhimõtted jäid samaks. Seadus käsitles nüüd ka mitmeid erandjuhte valimistulemuste kindlakstegemisel. Seadus sätestas, et kui valimisringkonnas kandideerivad ainult üksikkandidaadid, osutuvad valituks enim hääli saanud kandidaadid. Kui aga pärast mandaatide jaotamist lihtkvoodi alusel ja nimekirjamandaatidena jääb osa mandaate jaotamata, osutuvad valituks ülejäänud kandidaatidest enim hääli saanud.

Seaduse lõppsätete ühes paragrahvis sätestati ka avalduste ja kaebuste läbivaatamise kord, mis nägi ette kaebuste läbivaatamise korra valimiskomisjonide hierarhilises süsteemis. Võrreldes 1996. aastaga oli kõige suurem muudatus see, et kaebusi jaoskonnakomisjonide ning valla ja linna valimiskomisjonide tegevuse üle hakkas esimese instantsina läbi vaatama maakonna valimiskomisjon.

Valimistel ühinesid 12 linna/valda kuueks omavalitsusüksuseks. Valimised toimusid kõigis 247 omavalitsusüksuses.

Kohtla-Järve linnas tühistas Ida-Viru Maakonna Valimiskomisjon eelhääletamise tulemused kahes valimisjaoskonnas seoses häälte ostmisega. Valijad kutsuti uuesti hääletama valimispäeval. Küsimuse vaatas kaebuse alusel läbi ka Vabariigi Valimiskomisjon ning jättis Ida-Viru Maakonna Valimiskomisjoni otsuse jõusse. Kokku lahendas Vabariigi Valimiskomisjon 1999. a valimistel 10 kaebust, mis puudutasid väidetavaid pisirikkumisi jaoskondade töös nagu kodus hääletamise korraldamine, hääletamissedelite kehtetuks tunnistamine jne. Oli ka vaidlus valimisliidu nime kasutamise üle.

Hääletamisest võttis osa 49,8% valijaist. Ühele volikogu liikme kohale kandideeris 3,8 inimest. 1999. a oli registreeritud 18 erakonda, valimistel osales neist 14, sh oma nimekirjaga 12. Kokku esitasid erakonnad 180 nimekirja, erakondade valimisliitude nimekirju oli 18. Valimistel osales 580 kodanike valimisliitu, registreeriti 159 üksikkandidaati.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 20. oktoobril 2002. a

2002. a võeti Riigikogus vastu uued valimisseadused, nende hulgas ka kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus (edaspidi seadus), mis võeti vastu **27. märtsil 2002. a**.⁴ Uued valimisseadused tuginesid seni kasutusel olnud valimiste korraldamise põhimõtetele ja praktilikale.

Seaduses sätestati Euroopa Liidu kodanike hääletamis- ja kandideerimisõigus, mida küll 2002. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel ei rakendatud, sest Eesti ei olnud veel Euroopa Liidu liige.

Seaduses loobuti kandidaatide keelenõuetest.

Sätestati, et uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimised toimuvad volikogu korraliste valimistega samal ajal.

Seaduses täpsustati vastavas vallas või linnas „püsiva elamise“ mõistet. Hääleõiguslikkuse tingimuseks seati nõue, et valija püsivaks elukohaks loetakse tema rahvastikuregistrisse kantud elukoht selles vallas või linnas, kus ta hääletab.

Seaduses seostati hääletamisõiguslike välismaalaste viieaastane vallas või linnas elamise nõue valimispäevaga, mis lühendas seda nõuet 8 kuu võrra.

Piirati volikogu õigust moodustada vallas või linnas mitu valimisringkonda. Lisaks Tallinnale, kus mitme valimisringkonna moodustamine on ette nähtud seadusega, võis mitu valimisringkonda moodustada üle 50 000 elanikuga kohaliku omavalitsuse üksuses, viimase kahe valimisperioodi jooksul ühinemise või jagunemise teel tekkinud kohaliku omavalitsuse üksuses ja kohaliku omavalitsuse üksuses, milles on moodustatud osavallad või linnaosad.

Kui senini määras valla ja linna valimiskomisjoni esimehe volikogu, siis uus seadus nägi ette, et valla või linna valimiskomisjoni esimees on valla- või linnasekretär.

Rakendus uus jaoskonnakomisjonide moodustamise põhimõte, mille kohaselt volikogu nimetab pooled jaoskonnakomisjoni liikmetest valla- või linnasekretäri ettepanekul ning ülejäänud liikmed valimistel osalevate erakondade ja valimisliitude esitatud isikute seast. Volikogu nimetas ka komisjoni esimehe, kelle seni valis komisjon ise oma liikmete hulgast.

Oluliselt muutus seaduses valijate arvestusega seonduv, kuna oli jõustunud rahvastikuregistri seadus. Sätestati, et valija kantakse selle valimisjaoskonna valijate nimekirja, mille territooriumil asub tema registrisse kantud püsiv elukoht 30. päeval enne valimispäeva. Nähti ette võimalus registri ning valijate nimekirja andmeid valimistele eelneval perioodil parandada ja muuta. Seadus nägi ette, et kui valijal on pretensioone valijate arvestusega seonduva kohta, on tal võimalik esitada kaebus valla- või linnasekretärile, kes koostöös pädevate asutustega selle lahendab.

Vahetult valimiste eel toimus pingeline arutelu valimisliitude osas. 2002. a vastu võetud uus kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus ei näinud ette, et valimistel võiks osaleda kodanike valimisliidud. Õiguskantsleri ettepanekul arutas küsimust Riigikohus, kes tunnistas 27. märtsil 2002. a vastu võetud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse põhiseadusevastaseks osas, mis ei võimalda kodanike valimisliitude osalemist kohaliku

⁴ RT I 2002, 36, 220; RT I, 10.12.2010, 1

omavalitsuse volikogu valimistel.⁵ **30. juulil 2002. a** võttis Riigikogu vastu valimisseaduse muutmise seaduse, millega loodi võimalus osaleda valimistel ka kodanike valimisliitudel. Ühtlasi kehtestati, et õigus valimisliite valla või linna valimiskomisjonile registreerimiseks esitada lõpeb 2005. aasta 1. jaanuaril.

Võrreldes varasemate valimistega oli 2002. a seaduses sätestatud ka valimisliidu nime kaitse, mis nägi ette, et eelmistel volikogu valimistel registreeritud valimisliidu nime võib kasutada juhul, kui üle poole valimisliidu moodustajatest olid sama valimisliidu moodustajad ka eelmistel valimistel.

Seaduses täpsustati, millised andmed tuleb kandidaadil ankeedis esitada ning millised neist on kohustuslikud ja millised vabatahtlikud.

Alates nendest valimistest ei olnud kandidaatidel enam kohustust esitada kandideerimisel süümevannet.

Sätestati, et kandidaadi registreerimise otsuse võib tühistada ja registreerimata jäetud isiku registreerida hiljemalt eelhääletamise algusele eelneval päeval, mis tagab hääletamise ühetaolisuse. Seega ei muudeta kandidaatide nimekirju enam pärast eelhääletamise algust.

Seaduses olid ära toodud ka elektroonilise hääletamise korraldamist võimaldavad sätted, kuigi elektroonilist hääletamist 2002. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel veel ei rakendatud. Elektroonilise hääletamise tehnilised lahendused töötati välja 2005. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimisteks.

Täiendati eelhääletamisel antud hääle arvestamise korda ja täpsustati, kuidas toimida juhul, kui valija on hääletanud mitu korda, sealhulgas elektrooniliselt.

Muudeti hääletamisedelite kehtetuks tunnistamise põhimõtteid. Seni kehtis põhimõte, et parandatud sedel tunnistati kehtetuks siis, kui parandus ei olnud üheselt mõistetav. Uues seaduses nähti ette, et ilma reservatsioonideta tunnistatakse kehtetuks hääletamisedelid, millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber on parandatud.

Seni oli valimiskampaania rahastamine üksikasjalikult reguleeritud erakonnaseaduses. 2002. a alates koondati valimiskampaania aruandluse normistik valimisseadusesse.

2002. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel loobuti nõudest, mille kohaselt valla või linna valimiskomisjonid registreerisid valitud volikogu liikmed hiljemalt 10. päeval pärast valimispäeva. Uus põhimõte nägi ette, et valla või linna valimiskomisjon registreerib valitud volikogu liikmed pärast esitatud kaebuste valimiskomisjonides ja Riigikohtus (juhul kui kaevatakse edasi Riigikohtusse) läbivaatamist.

Oluliselt muutus ja täpsustus kaebuste esitamise ning läbivaatamise kord. Seaduses määratleti kaebuse mõiste. Seadus ei näinud enam ette korda, et Vabariigi Valimiskomisjon vaatab läbi kaebused tema enda otsuste ja toimingute peale, vaid sellised kaebused tuleb esitada Riigikohtule. Uus kord nägi ette kohustusliku kohtueelse menetluse ning alles pärast kaebuse läbivaatamist Vabariigi Valimiskomisjonis võis pöörduda otse Riigikohtusse.

⁵ Vt Riigikohtu 15. juuli 2002. a lahendit kohtuasjas nr 3-4-1-7-02, <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-4-1-7-02>

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised

Valimistel ühinesid 11 linna/valda viieks omavalitsusüksuseks. Valimised toimusid 241 omavalitsusüksusest 240 vallas ja linnas. Püssi linnas lükati valimised kahel korral edasi seoses asjaoluga, et registreerimiseks oli esitatud vähem kandidaate, kui seda näeb ette seadus. Püssi Linnavolikogu valimised toimusid 15. detsembril 2002. a.

Kokku lahendas Vabariigi Valimiskomisjon 2002. a valimistel 18 kaebust, mis olid seotud vaidlustega kandidaatide registreerimiseks esitamisel ja pisirikkumistega hääletamise korraldamisel.

Samuti teostas Vabariigi Valimiskomisjon kolmel korral järelevalvet valimiskomisjonide tegevuse üle seoses mittekodanike kandidaatideks registreerimisega. Ühel juhul otsustas Vabariigi Valimiskomisjon hääletamistulemused ka tühistada, kuna Vinni valla valimisringkonnas nr 1 mõjutas mittekodanikust kandidaadile antud häälte arv valimistulemust. Seetõttu korraldati valimisringkonnas kordushääletamine.

Hääletamisest võttis osa 52,5% valijaist. Ühele volikogu liikme kohale kandideeris 4,6 inimest. 2002. a oli registreeritud 20 erakonda, valimistel osales neist 13, kokku 632 nimekirjaga. Valimistel osales 242 valimisliitu, registreeriti 121 üksikkandidaati.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 16. oktoobril 2005. a

Valimistevahelisel perioodil muudeti Eesti Vabariigi põhiseadust, milles kohaliku omavalitsuse volikogu volituste perioodi pikendati kolmelt aastalt neljale. 2002. a vastu võetud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust täiendati seitsmel korral.

Esmakordselt said 2005. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel osaleda Eestis püsivalt elavad teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud.

Seadusemuudatusega kehtestati poliitilise välireklaami keeld, mis nägi ette, et poliitiline välireklaam on keelatud aktiivse agitatsiooni ajal, s.o alates 40. päevast enne valimispäeva, kui lõpeb kandidaatide registreerimiseks esitamine.

Valimiste eel jätkus vaidlus õiguse üle moodustada kodanike valimisliite. 2002. a vastu võetud seadusemuudatus nägi ette, et õigus esitada valimisliite valla või linna valimiskomisjonile registreerimiseks lõpeb 1. jaanuaril 2005. a. Õiguskantsler esitas 2004. a novembris Riigikogule ettepaneku viia erakonnaseadus ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus kooskõlla põhiseadusega, tehes ettepaneku sätestada kohaliku erakonna instituut või lubada kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel osaleda kodanike valimisliitudel.

Riigikogu otsustas **14. detsembril 2004. a** õiguskantsleri ettepaneku tagasi lükata. Seejärel esitas õiguskantsler 2004. a detsembris Riigikohtule taotluse tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse sätteid, mis ei võimalda moodustada kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel osalemiseks kodanike valimisliite ja erakonnaseaduse sätteid, mis ei võimalda luua alla 1000 liikmega erakondi kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks.

Riigikohtu üldkogu tunnistas kehtetuks kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 70¹, millega oli keelatud kodanike valimisliitude moodustamine⁶. Valimisliidud said valimistel osaleda.

E-hääletamise protseduuri kirjeldus 2002. a vastu võetud seaduses jättis muu hulgas lahtiseks, kas e-häält on lubatud muuta või mitte, samuti ei olnud e-häälte arvestamise korda. Tehnilise lahenduse valmides esitas Vabariigi Valimiskomisjon Riigikogu põhiseaduskomisjonile e-hääletamise protseduuri täpsema kirjelduse ja põhiseaduskomisjon algatas vastava seadusemuudatuse.

Vabariigi President jättis kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse **25. mail 2005. a** välja kuulutamata, põhjendusel, et valija, kes ei saa valimispäeval oma häält muuta, on ebasoodsas olukorras võrreldes elektrooniliselt hääletanud valijaga, kes saab elektroonilise hääletamise käigus uuesti hääletada ja eelmise hääle tühistada. See on vastuolus volikogu valimiste ühetaolisuse põhimõttega. Pärast Vabariigi Presidendi põhjenduste analüüsi otsustas Riigikogu seadust muuta, sätestades, et valimispäeval valija oma häält muuta ei saa. **15. juunil 2005. a** võttis Riigikogu seaduse vastu. Nädal hiljem jättis Vabariigi President seaduse uuesti välja kuulutamata. Riigikogu võttis Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud seaduse **28. juunil 2005. a** muutmata kujul veelkord vastu. Vabariigi President jättis 12. juulil seaduse välja kuulutamata ja pöördus Riigikohtusse seaduse põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamiseks.

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jättis Vabariigi Presidendi taotluse rahuldamata⁷. Vabariigi President oli vastavalt põhiseadusele kohustatud seaduse vahetult enne valimisi välja kuulutama ning seadus sai jõustuda.

Alates 2005. a kohaliku omavalitsuse volikogu valimistest rakendati uut korda erakondade ja valimisliitude järjestamisel valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjades. Kui varem reastati kandidaatide nimekirjad ringkonnanimikirjades vastavalt registreerimiseks esitamise ajale, siis nüüdsest selgitati järjekord liisu heitmise teel.

Alates 2005. a valimistest ei saanud Riigikogu liikmed samaaegselt olla kohaliku omavalitsuse volikogu liikmed ning nende volikogu liikme volitused peatusid.

Muutus ka valimiskulude aruannete esitamise kord. Kui varem esitati erakondade valimiskampaania kulude aruanded Vabariigi Valimiskomisjonile ja valimisliitude ning üksikkandidaatide aruanded valla ja linna valimiskomisjonidele, siis alates 2004. a nägi seadus ette, et erakondade ja valimisliitude valimiskampaania kulude ning kasutatud vahendite päritolu aruanded esitatakse Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjonile.

Valimistel ühinesid 22 linna/valda kaheksaks omavalitsusüksuseks. Valimised toimusid kõigis 227 omavalitsusüksuses.

Vabariigi Valimiskomisjon lahendas 2005. a valimistel 25 kaebust, millest kolm olid seotud vaidlustega kandidaatide registreerimiseks esitamisel, 15 pisirikkumistega hääletamise korraldamisel, viis vaidlustega poliitilise välireklaami üle ja kolm seoses volikogude

⁶ Vt Riigikohtu 19. aprilli 2005. a lahendit kohtuasjas nr 3-4-1-1-05, <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222479199>

⁷ Vt Riigikohtu 1. septembri 2005. a lahendit kohtuasjas nr 3-4-1-13-05, <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=RK/3-4-1-13-05>

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised

töökorraldusega pärast valimisi. Vabariigi Valimiskomisjon teostas järelevalvet seoses eel-hääletamise ajal häälte ostmisega Kohtla-Järve linna ühes valimisjaoskonnas ning tühistas järelevalve korras sealsed eelhääletamise tulemused, määrates kordushääletamise päevaks valimispäeva.

Hääletamisest võttis osa 47,4% valijaist. Ühele volikogu liikme kohale kandideeris 4,7 inimest. 2005. a oli registreeritud 17 erakonda, valimistel osales neist 11, kokku 726 nimekirjaga. Valimistel osales 186 valimisliitu, registreeriti 67 üksikkandidaati.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 18. oktoobril 2009. a

Valimistevahelisel perioodil muudeti kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust kümnel korral.

2006. a jõustunud seadusemuudatus võimaldas ühinevates kohaliku omavalitsuse üksustes volikogu valimisi läbi viia ka korraliste valimiste vahelisel ajal, kuid seda võimalust ei ole kasutatud.

2009. a võtsid ühinemisotsuse vastu ainult Vändra ja Kaisma vallad. Uue volikogu valimine toimus valimispäeval. Seega vähenes nelja aasta jooksul kohaliku omavalitsuse üksuste arv ühe võrra, 227-lt 226-ni.

Muudatus toimus välismaalaste hääleõiguse osas, kaotati neile varem kehtinud konkreetnes vallas või linnas elamise ajaline piirang (nn paiksuskohustus).

Enne valimisi kujunes oluliseks probleemiks Tallinna valimisringkondade moodustamine linnaosade kaupa. Õiguskantsler esitas 2008. a novembris seisukoha, et seaduses sätestatud Tallinna valimisringkondade moodustamine linnaosade kaupa ning mandaatide erijaotus valimisringkondade vahel on vastuolus valimiste proportsionaalsuse ning ühetaolisuse põhimõtetega.⁸

10. detsembril 2008. a muutis Riigikogu kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust, sätestades, et üle 300 000 elanikuga omavalitsusüksuses (Tallinn) valitakse vähemalt 79-liikmeline volikogu. Varem oli Tallinna linnavolikogu 63-liikmeline. Mitme valimisringkonnaga valdade ja linnade osas viidi sisse seadusemuudatus, et seal esitavad erakonnad ning valimisliidud lisaks kandidaatide ringkonnanimikirjadele ka ülevallalised ja -linnalised nimekirjad ning lõplik valimistulemus tehakse seal kindlaks sarnaselt Riigikogu valimistega, lisaks kompensatsioonimandaate kasutades ülevallaliste ja -linnaliste nimekirjade alusel.

Enne valimisi soovis Tallinna linn kaotada linnaosad, sel juhul ei oleks enam saanud rakendada kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses sätestatud Tallinna linna

⁸ http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/01_Ettepanek_Riigikogule_kohaliku_omavalitsuse_volikogu_valimise_seaduse_koosk_lla_viimiseks_p_hiseadusega_november_2008.pdf

valimisringkondade moodustamise korda. 16. aprillil 2009. a täiendas Riigikogu seetõttu valimisseadust. Täienduse kohaselt moodustatakse valimisringkonnad Tallinnas linnaosade kaotamisel seniste valimisringkondade (s.t seniste linnaosade) piiride alusel. Seejärel loobus Tallinna linn linnaosade kaotamise kavast.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel loobuti modifitseeritud d'Hondti jagajate meetodist ja asendati see hariliku d'Hondti jagajate meetodiga.

Vabariigi Valimiskomisjon lahendas 2009. a valimistel 11 kaebust, millest enamiku põhjustas rahulolematuus hääletamistulemustega.

Valimised toimusid kõigis 226 omavalitsusüksuses.

Hääletamisest võttis osa 60,6% valijaist. Ühele volikogu liikme kohale kandideeris 5,0 inimest. 2009. a oli registreeritud 14 erakonda, valimistel osales neist 8, kokku 588 nimekirjaga. Valimistel osales 324 valimisliitu, registreeriti 159 üksikkandidaati.

5.2. Statistiline ülevaade 1993–2009

	1993	1996	1999	2002	2005	2009
Elanikke	1 511 303	1 465 364	1 379 237	1 361 242	1 347 510	1 340 021
Valijaid	880 296	879 034	1 052 404	1 021 439	1 059 292	1 094 317
sh Eesti kodanikke	709 611	807 919	856 030	856 845	886 741	909 003
EL kodanikke	-	-	-	-	4 704	9 786
välismaalasi	170 685	71 115	196 374	164 594	167 847	175 528
Hääletanuid	463 443	461 653	524 453	536 044	502 504	662 813
Hääletamisest osavõtt (%)	52,6	52,5	49,8	52,5	47,4	60,6
Kehtivaid seadeleid	454 720	457 007	518 582	529 596	496 336	658 213
Kehtetuid seadeleid	8 723	4 616	5 860	6 448	6 168	4 600
Kehtetute sedelite osakaal (%)	1,9	1,0	1,1	1,2	1,2	0,7
Eelhääletanuid	80 987	127 460	95 449	105 637	148 490	236 528
sh elukohas	-	-	87 909	96 872	120 012	107 005
väljaspool elukohta	-	-	7 540	8 765	19 191	25 210
elektrooniliselt	-	-	-	-	9 287	104 313
Eelhääletanute osakaal hääletanutest (%)	17,5	27,6	18,2	19,7	29,6	35,7
Kodus hääletanuid	statistika puudub	statistika puudub	16 299	17 158	11 026	9 703
Kodus hääletanute osakaal hääletanutest (%)	-	-	3,1	3,2	2,2	1,5
Valdu ja linnu	254	254	247	241	227	226
Mandaate	3 522	3 453	3 355	3 273	3 111	3 076
7 – 12 mandaati	106	106	108	109	105	107
13 – 16 mandaati	102	108	92	82	69	68
17 – 20 mandaati	23	20	29	28	28	26
21 – 30 mandaati	17	15	13	17	21	21
31 – ... mandaati	6	5	5	5	4	4
Valimisringkondi	322	273	264	251	240	234
Valdu ja linnu, kus üks ringkond	202	247	241	238	224	224
Valimisjaoskondi	706	678	668	656	660	632
Erakondi	15	28	18	20	17	14
osalevad	12	19	14	13	11	8
oma nimekirjaga	12	11	12	13	11	8
Nimekirju	844	773	768	874	912	912
sh erakondade nimekirju (%)	106 (13,0)	122 (16,0)	180 (24,0)	632 (72,0)	726 (80,0)	588 (64,0)
Kandidaate	8 971	11 128	12 801	15 203	14 656	15 322
sh üksikkandidaate	807	409	159	121	67	159
Kandidaate mandaadi kohta	2,5	3,2	3,8	4,6	4,7	5,0
Kandidaatide keskmine vanus	statistika puudub	statistika puudub	44,6	44,8	45,1	44,9
Kandidaatidest						
mehi (%)	6 436 (71,7)	7 454 (77,0)	8 239 (64,4)	9 464 (62,3)	8 893 (60,7)	9 385 (61,3)
naisi (%)	2 535 (28,3)	3 674 (33,0)	4 562 (35,6)	5 739 (37,7)	5 763 (39,3)	5 937 (38,7)

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1993. a

	1993	1996	1999	2002	2005	2009
Valituks osutunute keskmine vanus	statistika puudub	statistika puudub	45,3	46,4	47,0	46,9
Valituks osutunutest						
mehi (%)	2 649 (76,1) ¹	2 533 (73,4)	2 404 (71,7)	2 345 (71,6)	2 191 (70,4)	2 166 (70,4)
naisi (%)	834 (23,9) ¹	920 (26,6)	951 (28,3)	928 (28,4)	920 (29,6)	910 (29,6)

¹ Seoses pärast valimisi toimunud kordusvalimistega ei ole andmed täielikud

5.3. Hääletamis- ja valimistulemus

5.3.1. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1993. a

Kandidaatide üldandmed							
Maakond/linn	Mandaate	Ringkondi	Jaoskondi	Nimekirju	Kandidaate	sh üksik-kandidaate	Kandidaate mandaadi kohta
Harjumaa	357	34	56	94	823	75	2,3
Hiiumaa	67	5	8	14	153	9	2,3
Ida-Virumaa	328	32	69	49	680	117	2,1
Jõgevamaa	195	18	31	46	433	41	2,2
Järvamaa	217	19	34	61	570	33	2,6
Läänemaa	169	16	25	35	348	41	2,1
Lääne-Virumaa	283	25	40	61	631	44	2,2
Põlvamaa	200	18	22	46	460	52	2,3
Pärnumaa	309	26	65	64	709	110	2,3
Raplamaa	177	16	38	44	312	35	1,8
Saaremaa	219	20	32	54	564	58	2,6
Tartumaa	270	29	34	74	664	61	2,5
Valgamaa	166	15	23	51	466	40	2,8
Viljandimaa	267	24	41	71	699	68	2,6
Võrumaa	185	16	29	65	492	13	2,7
Tallinn	64	8	138	5	677	6	10,6
Tartu linn	49	1	21	10	290	4	5,9
KOKKU	3522	322	706	844	8971	807	2,5

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1993. a

Nimekirjade statistika							
Maakond/linn	Mitme valla ja linna andmetel	Nimekirju			Valdu ja linnu, kus ainult kodanike valimisliidud	Valdu ja linnu, kus üks nimekiri	Valdu ja linnu, kus ainult üksik-kandidaadid
		Kokku	Era-kondade nimekirju	Kodanike valimisliite			
Harjumaa	24	84	14	70	13	1	0
Hiiumaa	5	14	0	14	5	0	0
Ida-Virumaa	23	49	7	42	18	4	3
Jõgevamaa	13	46	1	45	12	0	0
Järvamaa	16	61	7	54	9	0	0
Läänemaa	13	35	3	32	10	2	0
Lääne-Virumaa	19	61	11	50	11	0	0
Põlvamaa	15	46	4	42	11	2	0
Pärnumaa	24	64	4	60	20	2	3
Raplamaa	14	44	9	35	5	1	0
Saaremaa	17	54	4	50	14	0	1
Tartumaa	21	74	8	66	14	1	1
Valgamaa	14	51	4	47	10	0	0
Viljandimaa	20	71	4	67	17	1	0
Võrumaa	14	65	17	48	1	0	0
Tallinn	1	15	5	10	-	-	-
Tartu linn	1	10	4	6	-	-	-
KOKKU	254	844	106	738	170	14	8

Erakondade osalemine	
Erakond	Oma nimekirjaga
Eesti Demokraatlik Tööpartei	2
Eesti Ettevõtjate Erakond	1
Eesti Keskerakond	6
Eesti Koonderakond	7
Eesti Sotsiaaldemokraatlik Partei	7
Eestimaa Vene Demokraatlik Liikumine	1
Eesti Maaliit	2
Eesti Rahvuslik Erakond	12
Rahvuslik Koonderakond „Isamaa“	65
Eesti Demokraatlik Õigusliit	1
Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei	1
Eesti Liberaaldemokraatlik Partei	1

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1996. a

Hääletamistulemus					
Maakond/linn	Valijaid	Hääletanuid		Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid
		kokku	%		
Harjumaa	63 152	34 220	54,2	33 482	738
Hiiumaa	8 079	4 324	53,5	4 283	41
Ida-Virumaa	92 772	61 140	65,9	60 077	1063
Jõgevamaa	27 880	12 814	46,0	12 574	240
Järvamaa	28 695	14 345	50,0	14 108	237
Läänemaa	20 277	10 486	51,7	10 310	176
Lääne-Virumaa	47 947	22 717	47,4	22 317	400
Põlvamaa	24 516	11 460	46,7	11 263	197
Pärnumaa	63 834	31 113	48,7	30 396	717
Raplamaa	24 840	10 672	43,0	10 497	175
Saaremaa	26 387	11 892	45,1	11 748	144
Tartumaa	33 958	16 093	47,4	15 822	271
Valgamaa	26 271	14 613	55,6	14 293	320
Viljandimaa	44 823	19 751	44,1	19 418	333
Võrumaa	29 564	14 734	49,8	14 434	300
Tallinn	253 289	151 210	59,7	148 366	2844
Tartu linn	64 012	21 859	34,2	21 332	527
KOKKU	880 296	463 443	52,6	454 720	8723

5.3.2. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1996. a

Kandidaatide üldandmed							
Maakond/linn	Mandate	Ring- kondi	Jaos- kondi	Nime- kirju	Kandidaate	sh üksik- kandidaate	Kandidaate mandaadi kohta
Harjumaa	373	25	54	85	1 159	23	3,1
Hiiumaa	65	5	8	12	151	12	2,3
Ida-Virumaa	330	27	63	63	1 058	42	3,2
Jõgevamaa	195	13	29	40	525	20	2,7
Järvamaa	215	16	32	52	648	12	3,0
Läänemaa	167	13	22	35	470	15	2,8
Lääne-Virumaa	276	21	34	55	777	27	2,8
Põlvamaa	183	17	22	53	619	13	3,4
Pärnumaa	301	23	64	67	877	42	2,9
Raplamaa	177	14	37	44	450	15	2,5
Saaremaa	199	17	32	40	559	63	2,8
Tartumaa	261	22	33	65	766	35	2,9
Valgamaa	164	14	23	33	448	43	2,7
Viljandimaa	256	20	38	60	790	16	3,1
Võrumaa	178	14	28	46	571	20	3,2
Tallinn	64	8	138	11	804	5	12,6
Tartu linn	49	4	21	12	456	6	9,3
KOKKU	3 453	273	678	773	11 128	409	3,2

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1996. a

Nimekirjade statistika								
Maakond/ linn	Mitme valla ja linna and- metel	Nimekirju				Valdu ja linnu, kus ainult kodanike valimis- liidud	Valdu ja linnu, kus üks nime- kiri	Valdu ja linnu, kus ainult üksik- kandi- daadid
		Kokku	Era- kondade nime- kirju	Era- kondade valimis- liite	Kodanike valimis- liite			
Harjumaa	25	85	10	1	74	18	3	0
Hiiumaa	5	12	0	0	12	5	0	0
Ida-Virumaa	23	63	8	2	53	16	4	1
Jõgevamaa	13	40	5	7	28	4	2	0
Järvamaa	16	52	8	0	44	11	1	0
Läänemaa	13	35	3	0	32	12	3	0
Lääne-Virumaa	19	55	14	3	38	7	2	0
Põlvamaa	15	53	8	0	45	9	1	0
Pärnumaa	23	67	14	1	52	13	3	0
Raplamaa	14	44	7	0	37	7	1	0
Saaremaa	17	40	4	1	35	14	0	3
Tartumaa	21	65	17	0	48	9	2	1
Valgamaa	14	33	0	2	31	13	2	1
Viljandimaa	20	60	11	7	42	6	2	0
Võrumaa	14	46	3	2	41	10	0	0
Tallinn	1	11	4	3	4	-	-	-
Tartu linn	1	12	6	1	5	-	-	-
KOKKU	254	773	122	30	621	154	26	6

Erakondade osalemine			
Erakond	Oma nimekirjaga	Valimisliidus	Kokku
Eesti Maarahva Erakond	9	18	27
Isamaaliit	12	6	18
Õigusliku Tasakaalu Erakond	0	1	1
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei	7	1	8
Eesti Reformierakond	22	3	25
Vabariiklaste ja Konservatiivide Rahvaerakond	0	2	2
Eesti Keskerakond	8	2	10
Eesti Sinine Erakond	0	12	12
Eesti Maaliit	0	17	17
Põllumeeste Kogu	8	0	8
Vene Erakond Eestis	6	0	6
Eesti Demokraatlik Tööpartei	4	1	5
Eesti Pensionäride ja Perede Liit	17	19	36
Eesti Rahvuslik Erakond	10	0	10
Eesti Koonderakond	0	3	3
Eesti Rohelised	0	1	1
Eesti Talurahva Erakond	0	3	3
Erakond Eesti Kodu	0	1	1
Erakond Mõõdukad	19	7	26

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1996. a

Hääletamistulemus								
Maakond/linn	Valijaid			Hääletamisedeli võtnud			Hääletanuid	
	kodanikke	välis- maalasi	kokku	kodanikke	välis- maalasi	kokku	kokku	%
Harjumaa	63 962	6 361	70 323	33 280	5 490	38 770	38 752	55,1
Hiiumaa	8 244	7	8 251	4 096	3	4 099	4 096	49,6
Ida-Virumaa	57 176	31 112	88 288	33 968	25 974	59 942	59 883	67,8
Jõgevamaa	28 800	33	28 833	14 498	22	14 520	14 516	50,3
Järvamaa	29 548	21	29 569	14 716	19	14 735	14 733	49,8
Läänemaa	20 439	472	20 911	11 040	406	11 446	11 437	54,7
Lääne-Virumaa	47 212	1 153	48 365	22 721	771	23 492	23 485	48,6
Pölvamaa	25 431	32	25 463	14 292	26	14 318	14 315	56,2
Pärnumaa	65 673	1 645	67 318	32 179	1 404	33 583	33 570	49,9
Raplamaa	26 816	53	26 869	12 417	39	12 456	12 449	46,3
Saaremaa	28 736	20	28 756	13 559	9	13 568	13 564	47,2
Tartumaa	33 498	68	33 566	18 143	60	18 203	18 201	54,2
Valgamaa	25 649	417	26 066	14 071	311	14 382	14 382	55,2
Viljandimaa	44 323	32	44 355	22 457	27	22 484	22 470	50,7
Võrumaa	31 346	34	31 380	16 569	24	16 593	16 586	52,9
Tallinn	205 644	28 599	234 243	97 522	25 018	122 540	122 382	52,2
Tartu linn	65 422	1 056	66 478	26 050	835	26 885	26 832	40,4
KOKKU	807 919	71 115	879 034	401 578	60 438	462 016	461 653	52,5

5.3.3. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1999. a

Kandidaatide üldandmed								
Maakond/linn	Mandaate	Ring-kondi	Jaos-kondi	Nime-kirju	Kandidaate	sh üksik-kandidaate	Kandidaate mandaadi kohta	
Harjumaa	371	25	57	81	1 326	22	3,5	
Hiiumaa	63	5	8	15	168	3	2,7	
Ida-Virumaa	322	27	65	77	1 504	13	4,7	
Jõgevamaa	188	13	29	43	711	6	3,8	
Järvamaa	209	16	32	47	722	14	3,5	
Läänemaa	156	12	22	30	451	9	2,9	
Lääne-Virumaa	269	20	36	54	917	11	3,4	
Põlvamaa	177	15	20	43	560	5	3,2	
Pärnumaa	299	23	60	67	1 008	11	3,4	
Raplamaa	172	14	36	42	494	8	2,9	
Saaremaa	184	16	32	62	692	11	3,8	
Tartumaa	263	22	32	56	755	15	2,9	
Valgamaa	158	13	23	38	497	8	3,2	
Viljandimaa	240	18	36	52	833	13	3,5	
Võrumaa	171	13	27	40	599	7	3,5	
Tallinn	64	8	132	12	1 161	3	18,1	
Tartu linn	49	4	21	9	403	0	8,2	
KOKKU	3355	264	668	768	12 801	159	3,8	

Nimekirjade statistika							
Maakond/linn	Valdu ja linnu	Nimekirju				Valdu ja linnu, kus ainult kodanike valimisliidud	Valdu ja linnu, kus üks nimekiri
		Kokku	Era-kondade nimekirju	Era-kondade valimisliite	Kodanike valimisliite		
Harjumaa	25	81	17	2	62	13	2
Hiiumaa	5	15	1	1	13	4	0
Ida-Virumaa	23	77	12	2	63	12	2
Jõgevamaa	13	43	5	2	36	8	0
Järvamaa	16	47	9	1	37	11	2
Läänemaa	12	30	8	1	21	7	1
Lääne-Virumaa	18	54	20	1	33	4	2
Põlvamaa	15	43	12	0	31	8	0
Pärnumaa	23	67	18	1	48	10	3
Raplamaa	14	42	11	2	29	4	1
Saaremaa	16	62	14	1	47	7	0
Tartumaa	21	56	14	0	42	8	3
Valgamaa	13	38	9	0	29	6	1
Viljandimaa	18	52	14	1	37	8	3
Võrumaa	13	40	3	1	36	10	1
Tallinn	1	12	8	1	3	0	0
Tartu linn	1	9	5	1	3	0	0
KOKKU	247	768	180	18	570	120	21

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1999. a

Erakondade osalemine			
Erakond	Oma nimekirjaga	Valimisliidus	Kokku
Eesti Maarahva Erakond	8	1	9
Erakond Isamaaliit	33	6	39
Arengupartei	0	0	0
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei	3	3	6
Eesti Reformierakond	16	4	20
Erakond Mõõdukad	23	7	30
Eesti Keskerakond	65	6	71
Eesti Sinine Erakond	0	0	0
Eesti Koonderakond	2	1	3
Põllumeeste Kogu	0	0	0
Vene Erakond Eestis	0	3	3
Eesti Kristlik Rahvapartei	16	0	16
Eesti Maaliit	1	3	4
Eesti Pensionäride ja Perede Erakond	9	1	10
Eesti Sotsiaaldemokraatlik Tööpartei	3	1	4
Tuleviku Eesti Erakond	1	0	1
Rahvaerakond	0	3	3
Vene Ühtsuspartei	0	0	0

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1999. a

Hääletamistulemus						
Maakond/linn	Valijaid			Hääletamisedeli võtnud		
	kodanikke	välismaalasi	kokku	kodanikke	välismaalasi	kokku
Harjumaa	70 136	12 548	82 684	37 739	6 453	44 192
Hiiumaa	8 519	29	8 548	3 834	12	3 846
Ida-Virumaa	64 549	75 199	139 748	35 156	31 986	67 142
Jõgevamaa	29 921	601	30 522	16 243	211	16 454
Järvamaa	30 499	452	30 951	15 092	140	15 232
Läänemaa	21 412	1 535	22 947	11 123	575	11 698
Lääne-Virumaa	49 131	4 113	53 244	23 873	1 668	25 541
Põlvamaa	25 742	397	26 139	14 330	138	14 468
Pärnumaa	66 865	3 316	70 181	33 315	1 310	34 625
Raplamaa	28 379	525	28 904	13 219	153	13 372
Saaremaa	29 493	265	29 758	14 258	44	14 302
Tartumaa	36 249	1 002	37 251	18 790	444	19 234
Valgamaa	25 894	2 227	28 121	14 041	921	14 962
Viljandimaa	46 008	791	46 799	22 754	228	22 982
Võrumaa	31 972	446	32 418	16 448	198	16 646
Tallinn	222 040	87 161	309 201	112 757	38 497	151 254
Tartu linn	69 221	5 767	74 988	29 901	1 891	31 792
KOKKU	856 030	196 374	1 052 404	432 873	84 869	517 742

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 1999. a

Hääletanuid		Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eelhääletanuid kokku	sh väljaspool elu- kohta hääletanuid	Kodus hääletanuid
kokku	%					
44 830	54,2	44 445	385	8 182	732	946
4 004	46,8	3 963	41	1 081	158	204
67 343	48,2	65 879	1464	8 584	319	1 795
16 669	54,6	16 557	112	5 003	237	409
15 513	50,1	15 386	127	3 820	301	763
11 932	52,0	11 833	99	2 478	241	425
25 911	48,7	25 741	170	6 107	489	1 160
14 753	56,4	14 612	141	3 480	286	1 233
35 007	49,9	34 719	288	5 412	432	1 317
13 584	47,0	13 466	118	2 945	233	563
14 701	49,4	14 605	96	3 776	480	1 382
19 588	52,6	19 409	179	4 170	339	1 238
15 125	53,7	15 014	100	3 525	194	876
23 403	50,0	23 239	164	5 631	429	805
16 934	52,2	16 785	149	3 448	346	1 152
152 671	49,4	151 019	1652	23 094	1737	1 299
32 485	43,3	31 910	575	4 713	587	732
524 453	49,8	518 582	5860	95 449	7540	16 299

5.3.4. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2002. a

Kandidaatide üldandmed							
Maakond/linn	Mandaate	Ring-kondi	Jaos-kondi	Nime-kirju	Kandi-daate	sh üksik-kandidaate	Kandidaate mandaadi kohta
Harjumaa	372	24	56	113	1 947	13	5,2
Hiiumaa	57	5	7	15	209	3	3,7
Ida-Virumaa	311	23	64	75	1 640	20	5,3
Jõgevamaa	185	13	29	47	792	7	4,3
Järvamaa	210	16	30	55	810	7	3,9
Läänemaa	144	12	22	35	497	7	3,5
Lääne-Virumaa	266	20	36	68	1 118	5	4,2
Põlvamaa	164	14	19	53	770	3	4,7
Pärnumaa	297	23	59	77	1 133	7	3,8
Raplamaa	144	10	35	37	567	4	3,9
Saaremaa	184	16	32	56	645	5	3,5
Tartumaa	255	22	32	69	874	13	3,4
Valgamaa	161	13	22	46	699	6	4,3
Viljandimaa	244	18	35	54	978	8	4,0
Võrumaa	167	13	26	56	771	3	4,6
Tallinn	63	8	132	10	1 262	6	20,0
Tartu linn	49	1	20	8	491	4	10,0
KOKKU	3273	251	656	874	15 203	121	4,6

Nimekirjade statistika							
Maakond/linn	Valdu ja linnu	Nimekirju			Valdu ja linnu, kus ainult kodanike valimisliidud	Valdu ja linnu, kus üks nimekiri	
		Kokku	Erakondade nimekirju	Valimisliite			
Harjumaa	24	113	81	32	0	0	
Hiiumaa	5	15	8	7	3	0	
Ida-Virumaa	23	75	48	27	3	1	
Jõgevamaa	13	47	42	5	0	0	
Järvamaa	16	55	45	10	0	0	
Läänemaa	12	35	25	10	1	1	
Lääne-Virumaa	18	68	49	19	0	0	
Põlvamaa	14	53	45	8	0	0	
Pärnumaa	23	77	41	36	2	2	
Raplamaa	10	37	32	5	0	0	
Saaremaa	16	56	37	19	3	0	
Tartumaa	21	69	52	17	1	1	
Valgamaa	13	46	31	15	0	0	
Viljandimaa	18	54	38	16	1	1	
Võrumaa	13	56	42	14	0	0	
Tallinn	1	10	9	1	0	0	
Tartu linn	1	8	7	1	0	0	
KOKKU	241	874	632	242	14	6	

Erakondade osalemine	
Erakond	Oma nimekirjaga
Eestimaa Rahvaliid	159
Erakond Isamaaliit	54
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei	10
Eesti Reformierakond	55
Rahvaerakond Mõõdukad	57
Eesti Keskerakond	157
Eesti Kristlik Rahvapartei	3
Eesti Pensionäride Erakond	3
Eesti Sotsiaaldemokraatlik Tööpartei	11
Demokraadid - Eesti Demokraatlik Partei	1
Vene Balti Erakond Eestis	4
Vabariiklik Partei	1
Ühendus Vabariigi Eest - Res Publica	117

Hääletamistulemus								
Maakond/linn	Valijaid	Hääletanuid		Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eel- hääle- tanuid kokku	sh väljas- pool elukohta hääletanuid	Kodus hääle- tanuid
		kokku	%					
Harjumaa	88 375	50 161	56,8	49 668	493	9 572	791	1 033
Hiiumaa	8 579	4 363	50,9	4 309	54	1 273	207	196
Ida-Virumaa	132 326	67 156	50,8	66 086	1070	9 139	462	1 630
Jõgevamaa	29 384	16 331	55,6	16 171	160	4 728	329	1 011
Järvamaa	30 403	15 642	51,4	15 475	167	3 820	377	681
Läänemaa	22 178	12 269	55,3	12 160	109	3 602	269	452
Lääne-Virumaa	51 549	25 398	49,3	25 135	263	5 916	597	1 111
Pölvamaa	25 686	14 781	57,5	14 641	140	3 900	386	1 331
Pärnumaa	69 618	35 205	50,6	34 881	324	6 912	719	1 393
Raplamaa	28 449	14 202	49,9	14 080	122	2 716	289	609
Saaremaa	29 102	14 352	49,3	14 228	124	3 301	483	957
Tartumaa	36 742	19 803	53,9	19 584	219	4 393	328	1 724
Valgamaa	27 140	14 432	53,2	14 246	186	3 530	290	828
Viljandimaa	44 825	23 198	51,8	22 982	216	5 736	438	833
Võrumaa	31 102	17 604	56,6	17 429	175	3 636	331	1 672
Tallinn	289 945	155 364	53,6	153 057	2307	27 126	1846	1 280
Tartu linn	76 036	35 783	47,1	35 464	319	6 337	623	417
KOKKU	1 021 439	536 044	52,5	529 596	6448	105 637	8765	17 158

5.3.5. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2005. a

Kandidaatide üldandmed							
Maakond/linn	Mandaate	Ring-kondi	Jaos-kondi	Nimekirju	Kandidaate	sh üksik-kandidaate	Kandidaate mandaadi kohta
Harjumaa	361	23	59	117	2 013	6	5,6
Hiiumaa	57	5	7	17	160	0	2,8
Ida-Virumaa	284	22	62	84	1 593	1	5,6
Jõgevamaa	181	13	29	59	819	4	4,5
Järvamaa	166	14	26	42	679	2	4,1
Läänemaa	142	12	22	49	535	4	3,8
Lääne-Virumaa	239	16	44	74	1 139	5	4,8
Põlvamaa	164	14	20	55	742	2	4,5
Pärnumaa	281	21	59	67	1 070	6	3,8
Raplamaa	148	10	34	41	544	1	3,7
Saaremaa	180	16	31	59	714	1	4,0
Tartumaa	255	21	32	70	826	10	3,2
Valgamaa	159	13	22	46	611	4	3,8
Viljandimaa	215	18	35	61	976	2	4,5
Võrumaa	167	13	26	52	710	5	4,3
Tallinn	63	8	132	10	1 131	9	18,0
Tartu linn	49	1	20	9	394	5	8,0
KOKKU	3111	240	660	912	14 656	67	4,7

Nimekirjade statistika							
Maakond/linn	Valdu ja linnu	Nimekirju			Valdu ja linnu, kus ainult kodanike valimisliidud	Valdu ja linnu, kus üks nimekiri	
		Kokku	Erakondade nimekirju	Valimisliite			
Harjumaa	23	117	89	28	1	0	
Hiiumaa	5	17	12	5	0	0	
Ida-Virumaa	22	84	53	31	1	0	
Jõgevamaa	13	59	55	4	0	0	
Järvamaa	12	42	35	7	1	0	
Läänemaa	12	49	41	8	0	0	
Lääne-Virumaa	15	74	62	12	0	0	
Põlvamaa	14	55	51	4	0	0	
Pärnumaa	21	67	48	19	1	0	
Raplamaa	10	41	33	8	1	0	
Saaremaa	16	59	49	10	1	0	
Tartumaa	21	70	56	14	1	1	
Valgamaa	13	46	37	9	1	1	
Viljandimaa	15	61	46	15	0	0	
Võrumaa	13	52	42	10	0	0	
Tallinn	1	10	8	2	0	0	
Tartu linn	1	9	9	0	0	0	
KOKKU	227	912	726	186	8	2	

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2005. a

Valimistel osalemine			
Erakond	Oma nimekirjaga	Kandidaate	Valitud kandidaate
Demokraadid - Eesti Demokraatlik Partei	0	0	0
Eesti Iseseisvuspartei	12	48	1
Eesti Keskerakond	168	2485	510
Eesti Kristlik Rahvapartei	13	77	3
Eesti Pensionäride Erakond	0	0	0
Eesti Reformierakond	116	1819	393
Eesti Vasakpartei	3	22	0
Eestimaa Rahvaliit	174	2876	755
Eestimaa Ühendatud Rahvapartei	2	53	16
Erakond Isamaaliit	81	1080	163
Erakond Res Publica	102	1738	240
Põllumeeste Kogu	0	0	0
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	54	773	99
Vabariiklik Partei	0	0	0
Vene Balti Erakond Eestis	0	0	0
Vene Erakond Eestis	1	1	1
Vene Ühtsuspartei	0	0	0
Valimisliidud	186	3617	921
Üsikkandidaadid	-	67	9

Hääletamistulemus									
Maakond/ linn	Valijaid	Hääletanuid		Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eelhää- letanuid kokku	Väljaspool elukohta hääleta- nuid	Elekt- rooniliselt hääleta- nuid	Kodus hääle- tanuid
		kokku	%						
Harjumaa	97 559	49 862	51,1	49 394	468	13 800	1 510	1131	581
Hiiumaa	8 484	3 694	43,5	3 667	27	1 779	335	97	147
Ida-Virumaa	135 053	68 097	50,4	67 203	894	14 589	1 013	355	1 443
Jõgevamaa	29 094	16 457	56,6	16 224	233	7 178	771	187	695
Järvamaa	29 099	13 677	47,0	13 525	152	5 253	603	244	353
Läänemaa	22 231	11 083	49,9	10 984	99	4 175	673	171	341
Lääne- Virumaa	52 931	24 057	45,4	23 822	235	8 232	1 137	337	648
Põlvamaa	25 699	14 263	55,5	14 118	145	5 003	655	197	869
Pärnumaa	71 438	32 955	46,1	32 686	269	8 813	1 190	451	768
Raplamaa	28 870	13 239	45,9	13 098	141	4 108	448	243	340
Saaremaa	29 217	13 112	44,9	13 009	103	5 026	1 144	254	476
Tartumaa	37 645	18 992	50,5	18 746	246	5 765	468	255	1 112
Valgamaa	27 208	14 038	51,6	13 922	116	4 667	516	206	571
Viljandimaa	44 700	20 890	46,7	20 689	201	7 039	1 190	332	449
Võrumaa	31 026	16 650	53,7	16 457	193	4 833	688	218	1 001
Tallinn	312 963	138 963	44,4	136 582	2381	37 074	5 025	3824	1 038
Tartu linn	76 075	32 475	42,7	32 210	265	11 156	1 825	785	194
KOKKU	1 059 292	502 504	47,4	496 336	6168	148 490	19 191	9287	11 026

5.3.6. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2009. a

Kandidaatide üldandmed							
Maakond/linn	Mandaate	Ringkondi	Jaoskondi	Nimekirju	Kandidaate	sh üksik-kandidaate	Kandidaate mandaadi kohta
Harjumaa	365	23	55	125	2 318	13	6,4
Hiiumaa	57	5	6	20	198	2	3,5
Ida-Virumaa	278	22	62	71	1 464	18	5,3
Jõgevamaa	175	13	27	58	861	10	4,9
Järvamaa	162	12	24	43	800	5	4,9
Läänemaa	138	12	20	44	537	7	3,9
Lääne-Virumaa	233	15	39	64	1 093	16	4,7
Põlvamaa	162	14	19	54	655	5	4,0
Pärnumaa	270	21	56	78	1 190	9	4,4
Raplamaa	148	10	34	42	578	6	3,9
Saaremaa	178	16	28	53	702	11	3,9
Tartumaa	253	21	32	86	1 079	17	4,3
Valgamaa	159	13	21	45	713	14	4,5
Viljandimaa	207	15	33	58	1 005	7	4,9
Võrumaa	163	13	25	51	769	5	4,7
Tallinn	79	8	133	10	997	13	12,6
Tartu linn	49	1	18	10	363	1	7,4
KOKKU	3076	234	632	912	15 322	159	5,0

Nimekirjade statistika							
Maakond/linn	Valdu ja linnu	Nimekirju			Valdu ja linnu, kus ainult kodanike valimisliidud	Valdu ja linnu, kus üks nimekiri	
		Kokku	Erakondade nimekirju	Valimisliite			
Harjumaa	23	125	74	51	0	0	
Hiiumaa	5	20	12	8	0	0	
Ida-Virumaa	22	71	34	37	2	1	
Jõgevamaa	13	58	49	9	0	0	
Järvamaa	12	43	31	12	0	0	
Läänemaa	12	44	33	11	0	0	
Lääne-Virumaa	15	64	49	15	0	0	
Põlvamaa	14	54	40	14	0	0	
Pärnumaa	20	78	39	39	0	0	
Raplamaa	10	42	32	10	0	0	
Saaremaa	16	53	33	20	1	0	
Tartumaa	21	86	51	35	0	0	
Valgamaa	13	45	28	17	0	0	
Viljandimaa	15	58	37	21	2	1	
Võrumaa	13	51	34	17	0	0	
Tallinn	1	10	6	4	0	0	
Tartu linn	1	10	6	4	0	0	
KOKKU	226	912	588	324	5	2	

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2009. a

Valimistel osalemine			
Erakond	Oma nimekirjaga	Kandidaate	Valitud kandidaate
Eesti Iseseisvuspartei	1	40	0
Eesti Keskerakond	204	3128	524
Eestimaa Rahvaliit	30	566	135
Eesti Reformierakond	134	2031	464
Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid	9	30	0
Erakond Eestimaa Rohelised	8	175	2
Erakond Isamaa ja Res Publica Liit	132	2009	384
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	70	1095	171
Valimisliidud	324	6089	1389
Üksikkandidaadid	-	159	7

Hääletamistulemus									
Maakond/ linn	Valijaid	Hääletanuid		Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eel- hääle- tanuid kokku	Väljaspool elukohta hääle- tanuid	Elektroo- niliselt hääle- tanuid	Kodus hääle- tanuid
		kokku	%						
Harjumaa	114 472	73 345	64,1	72 867	478	27 752	2 364	14 377	484
Hiiumaa	8 586	4 847	56,5	4 825	22	2 231	301	1 017	122
Ida-Virumaa	136 025	78 787	57,9	78 197	590	19 428	1 505	5 319	1362
Jõgevamaa	28 558	17 781	62,3	17 647	134	7 464	648	2 233	525
Järvamaa	28 454	16 312	57,3	16 231	81	6 782	509	2 893	299
Läänemaa	22 517	13 257	58,9	13 197	60	5 086	484	2 290	240
Lääne- Virumaa	52 881	29 774	56,3	29 628	146	11 369	1 178	4 185	584
Põlvamaa	25 384	15 678	61,8	15 584	94	5 925	637	2 083	621
Pärnumaa	72 952	41 061	56,3	40 774	287	14 014	1 331	6 490	543
Raplamaa	29 605	16 485	55,7	16 375	110	6 252	567	2 792	210
Saaremaa	29 493	15 638	53,0	15 585	53	6 630	1 053	2 723	390
Tartumaa	40 000	24 052	60,1	23 900	152	8 300	931	3 450	849
Valgamaa	27 354	16 285	59,5	16 196	89	5 999	584	2 030	497
Viljandimaa	43 694	24 108	55,2	23 961	147	9 359	1 041	3 604	503
Võrumaa	30 781	18 812	61,1	18 701	111	7 090	763	2 507	785
Tallinn	326 456	214 627	65,7	212 828	1799	74 492	7 896	38 125	1515
Tartu linn	77 105	41 964	54,4	41 717	247	18 355	3 418	8 195	174
KOKKU	1 094 317	662 813	60,6	658 213	4600	236 528	25 210	104 313	9703

6. Euroopa Parlamendi valimised

6.1. Selgitused

Euroopa Parlamendi valimised 13. juunil 2004. a

Eesti ühines Euroopa Liiduga 1. mail 2004. a ning 13. juunil 2004. a toimusid Eestis esmakordselt Euroopa Parlamendi valimised. Eestist valitakse Euroopa Parlamenti kuus liiget.

Euroopa Parlamendi valimist Eestis reguleerib **18. septembril 2002. a** vastu võetud Euroopa Parlamendi valimise seadus¹.

Euroopa Parlamendi valimistel on hääleõiguslikud nii vähemalt 18-aastased Eesti kodanikud kui ka Eestis elavad teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud. Eestis valimistel osalemiseks peab teise Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik esitama rahvastikuregistrile taotluse enda valijate nimekirja kandmiseks. Samamoodi on teises Euroopa Liidu liikmesriigis elaval Eesti kodanikul õigus osa võtta oma asukohariigi esindajate valimistest. Igal valijal on üks hääl – s.t rohkem kui ühe riigi esindajate valimistel osalemine ei ole lubatud.

Euroopa Parlamendi valimistel võivad kandideerida nii Eesti kodanikud kui ka Eestis elavad teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud. Teises Euroopa Liidu riigis elaval Eesti kodanikul on õigus kandideerida asukohariigis Euroopa Parlamenti.

Valimistel on õigus kandidaate registreerimiseks esitada Eestis registreeritud erakondadel. Iga erakond võib esitada kuni 12 kandidaati. Samuti on võimalik kandideerida üksikkandidaadina.

Kogu Eesti moodustab Euroopa Parlamendi valimistel ühe valimisringkonna. Mandaadid jaotatakse erakondade ja üksikkandidaatide vahel d'Hondti jagajate meetodil jagajate jadaga 1, 2, 3, 4.

Kui Euroopa Parlamendi valimise seadus 2002. a vastu võeti, nägi seadus ette, et erakondade nimekirjad on suletud. See tähendab, et erakond ise reastab kandidaatide nimekirjas oma kandidaadid ning valituks osutub nimekirjas eespool olev kandidaat. Seega oleksid Eestis esmakordselt saanud valijad üldistel valimistel hääletada erakonna, mitte kindla kandidaadi poolt.

Enne 2004. a valimisi seadust siiski muudeti ning jäädi avatud nimekirjade juurde, s.t hääletamistulemuste kindlakstegemisel reastati kandidaadid erakonna nimekirjas ümber vastavalt neile antud häälte arvule. Ümberreastatud nimekirjas osutus valituks kandidaat, kes oli nimekirjas eespool, s.t sai rohkem hääli. Seega sai hääletada nagu teistelgi valimistel – hääletamissedelile tuli kanda kandidaadi, mitte erakonna number.

¹ RT I 2003, 4, 22; RT I, 10.12.2010, 1

Euroopa Parlamendi valimistel ei ole valimiskünnist. Kui Riigikogu ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel peab erakond või valimisliit mandaatide jaotamisel osalemiseks ületama 5%-lise valimiskünnise, siis Euroopa Parlamendi valimistel on tegu ühe ringkonna ja ainult kuue mandaadiga, mistõttu künnise kehtestamise järele puudub vajadus.

Üksikkandidaat konkureerib Euroopa Parlamendi valimistel samadel tingimustel erakondadega. Üksikkandidaadi võrdlusarvuks on talle antud häälte koguarv.

Häälte lugemisel tuleb arvestada sellega, et hääletamistulemusi ei või avaldada enne hääletamise lõppemist kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides. Hääletamine lõppes viimases Euroopa Liidu liikmesriigis kell 23.00.

Euroopa Parlamendi valimiste eripäraks on eelkõige see, et valimised toimuvad ühes üleriigilises valimisringkonnas. Seega on ühel kandidaadil võimalik koguda häáli valijatelt üle kogu Eesti ja saavutada väga suur häälte arv. 2004. a kogus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimekirjas kandideerinud Toomas Hendrik Ilves 76 120 häält (32% kehtivatest häältest).

Peamine probleem Euroopa Parlamendi valimistel nii Eestis kui ka teistes Euroopa Liidu liikmesriikides oli andmevahetuse korraldamine liikmesriikide vahel, et vältida topelt-hääletamist ja -kandideerimist. Valijate arvestus on eri riikides korraldatud väga erinevalt ning riigiti on erinevad ka valijate nimekirjades muudatuste tegemise lõpptähtajad. Paljud Euroopa riigid on tunnistanud, et valijate nimekirjades muudatuste tegemine vahetult enne Euroopa Parlamendi valimisi käib neil üle jõu. Pärast 2004. a valimisi arutati ka teabevahetuse süsteemist loobumist, kuid kokkuleppele ei jõutud ja 2009. a selles osas muudatusi ei toimunud.

Hääletamisest võttis osa 26,8% valijaist. Ühele Euroopa Parlamendi liikme kohale kandideeris 15,8 inimest. 2004. a oli registreeritud 18 erakonda, valimistel osales neist 10. Registreeriti 4 üksikkandidaati.

Euroopa Parlamendi valimised 7. juunil 2009. a

Euroopa Parlamendi valimised toimuvad iga viie aasta järel. Uued valimised toimusid 7. juunil 2009. a.

Riigikogu muutis pärast 2004. a Euroopa Parlamendi valimisi veel kord valimistulemuste kindlakstegemise korda (seadusemuudatus võeti vastu 16. novembril 2006. a) ning 2009. a valimised toimusid esmakordselt suletud nimekirjadega.

2009. a kogus üksikkandidaat Indrek Tarand 102 460 häält (25% kõigist häältest). Ta sai mitte ainult mandaadi, vaid edestas selle tulemusega enamikku valimistel osalenud erakondadest.

2009. a valimistel selgus valimistulemuste kindlakstegemisel, et viimase mandaadi jaotamisel jäi vahe kahe erakonna võrdlusarvude vahel väga väikeseks. Seetõttu tõusid tähelepanu keskpunkti hääletamisedeliste kehtivaks ja kehtetuks tunnistamise küsimused. Samuti soovisid erakondade esindajad kehtetuks tunnistatud hääletamisedeliste täiendavat ülevaatamist maakonna valimiskomisjonides. Häälte veelkordne kontroll aga muudatust valimistulemustes ei toonud.

Euroopa Parlamendi valimised

Lisaks leidis Vabariigi Valimiskomisjon vahetult pärast valimisi, et kolmes jaoskonnas ei olnud jaoskonnakomisjon pannud osadele hääletamissedelitele (kokku 201 sedelit) teist nõuetekohast jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendit. Kuna põhjused, miks pitsatijäljendid puudusid, olid tingitud vigadest jaoskonnakomisjoni töös ning olid tuvastatavad, otsustas Vabariigi Valimiskomisjon järelevalve käigus lugeda sedelid kehtivaks. Riigikohus seevastu leidis, et Euroopa Parlamendi valimise seaduses sätestatud sedeli kehtivuse tingimustest lähtuvalt tuleb need sedelid lugeda kehtetuks. Hääletamistulemused nendes valimisjaoskondades jäid aga kehtima, s.t hääletamistulemust jaoskondades ei tühistatud².

Hääletamisest võttis osa 43,9% valijaist. Ühele Euroopa Parlamendi liikme kohale kandideeris 16,8 inimest. 2009. a oli registreeritud 14 erakonda, valimistel osales neist 11. Registreeriti 6 üksikkandidaati.

6.2. Statistiline ülevaade 2004 ja 2009

	2004	2009
Valijaid	873 809	909 628
sh Eesti kodanikke	873 188	908 673
EL kodanikke	621	955
Hääletanuid	234 485	399 181
sh välisriigis	1 509	1 307
Hääletamisest osavõtt (%)	26,8	43,9
Kehtivaid sedeleid	232 230	396 982
Kehtetuid sedeleid	2 255	2 199
Kehtetute sedelite osakaal (%)	1,0	0,6
Eelhääletanuid	69 015	129 276
sh elukohas	51 145	55 814
väljaspool elukohta	17 870	14 793
elektroniliselt	-	58 669
Eelhääletanute osakaal hääletanutest (%)	29,4	32,4
Kodus hääletanuid	4 142	3 689
Kodus hääletanute osakaal hääletanutest (%)	1,8	0,9
Mandaate	6	6
Valimisringkondi	1	1
Valimisjaoskondi	654	627
Välisesindusi	35	39
Välisriike	31	35

² Vt Riigikohtu 26. juuni 2009. a lahendit kohtuasjas nr 3-4-1-15-09, samuti 7. juuli 2009. a lahendeid kohtuasjades nr 3-4-1-17-09, 3-4-1-18-09 ja 3-4-1-19-09

	2004	2009
Erakondi	18	14
osalevad	10	11
Kandidaate	95	101
sh üksikkandidaate	4	6
Kandidaate mandaadi kohta	15,8	16,8
Kandidaatide keskmine vanus	45,9	46,1
Kandidaatidest		
mehi (%)	72 (76,0)	71 (70,0)
naisi (%)	23 (24,0)	30 (30,0)
Valituks osutunute keskmine vanus	53,1	53,8
Valituks osutunutest		
mehi (%)	4 (67,0)	4 (67,0)
naisi (%)	2 (33,0)	2 (33,0)

6.3. Hääletamis- ja valimistulemus

6.3.1. Euroopa Parlamendi valimised 2004. a

Hääletamisest osavõtt								
Maakond/ linn	Valijaid	Hääletanuid	%	Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eel- hääle- tanuid	sh eelhääle- tanuid väljaspool elukohta	Kodus hääle- tanuid
Harjumaa	80 809	22 780	28,2	22 597	183	5 916	1 241	134
Hiiumaa	8 432	1 912	22,7	1 900	12	599	269	48
Ida-Virumaa	65 863	15 620	23,7	15 316	304	3 680	420	332
Jõgevamaa	28 693	8 173	28,5	8 063	110	2 318	455	481
Järvamaa	29 734	7 036	23,7	6 961	75	2 035	500	92
Läänemaa	20 927	5 075	24,3	5 040	35	1 411	464	57
Lääne- Virumaa	48 307	11 029	22,8	10 914	115	3 253	672	298
Põlvamaa	25 424	5 952	23,4	5 846	106	1 663	348	215
Pärnumaa	67 704	16 844	24,9	16 680	164	3 982	888	235
Raplamaa	28 179	6 736	23,9	6 669	67	1 662	396	126
Saaremaa	28 830	6 053	21,0	6 000	53	1 755	575	170
Tartumaa	36 420	9 847	27,0	9 746	101	2 419	451	565
Valgamaa	25 066	6 352	25,3	6 266	86	1 664	307	289
Viljandimaa	44 191	10 989	24,9	10 868	121	3 078	852	139
Võrumaa	30 651	7 211	23,5	7 108	103	1 903	425	326
Tallinn	232 077	71 227	30,7	70 826	401	25 244	7 977	521
Tartu linn	70 993	20 140	28,4	19 924	216	6 433	1 630	114
välisriigid	1 509	1 509	100,0	1 506	3	-	-	-
KOKKU	873 809	234 485	26,8	232 230	2255	69 015	17 870	4142

Euroopa Parlamendi valimised 2004. a

Hääletamistulemus								
Erakond/ üksikkandidaadid	KOKKU	Harju- maa	Hiiu- maa	Ida- Virumaa	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Virumaa
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	85 429	9 255	889	2 987	2343	2680	1998	4 358
Eesti Keskerakond	40 703	2 749	275	5 398	1092	1268	817	1 923
Erakond Isamaaliit	24 374	2 476	199	903	483	652	532	1 135
Ühendus Vabariigi Eest - Res Publica	15 457	1 498	118	1 331	468	610	364	864
Eestimaa Rahvaliit	18 687	943	75	1 345	2683	425	359	1 123
Eesti Sotsiaal- demokraatlik Tööpartei	1 057	51	3	201	32	24	25	43
Demokraadid - Eesti Demokraatlik Partei	2 849	260	15	113	63	72	49	114
Eesti Reformierakond	28 372	3 601	266	933	608	934	636	951
Eesti Pensionäride Erakond	1 329	129	9	152	41	69	41	47
Vene Erakond Eestis	805	62	2	166	9	8	9	22
Heikki Heinrich Tann	138	12	2	22	1	4	4	5
Marek Strandberg	5 372	594	36	92	112	143	121	183
Georgi Böstrov	6 183	809	0	1 632	79	23	42	47
Martin Helme	1 475	158	11	41	49	49	43	99
KOKKU	232 230	22 597	1900	15 316	8063	6961	5040	10 914

Euroopa Parlamendi valimised 2004. a

Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Tallinn	Tartu linn	Alaliselt välisriigis
2069	6 797	2723	2329	3608	2003	5 326	2588	25 155	7 773	548
1035	3 052	990	1249	1171	1174	1 686	1042	13 746	1 995	41
397	1 790	624	499	728	357	1 121	601	8 454	2 836	587
361	1 037	543	293	600	495	578	626	4 177	1 413	81
994	1 285	677	558	2096	1224	731	1283	1 734	1 124	28
29	64	38	42	26	40	44	32	270	90	3
62	190	63	69	96	86	111	89	1 086	210	101
619	1 688	680	746	971	629	876	608	10 378	3 186	62
40	117	63	43	48	37	61	25	305	93	9
9	41	15	7	16	15	14	8	332	59	11
2	6	6	2	4	2	6	2	33	8	17
130	288	189	100	227	91	220	124	1 881	832	9
38	193	21	4	108	77	37	33	2 856	182	2
61	132	37	59	47	36	57	47	419	123	7
5846	16 680	6669	6000	9746	6266	10 868	7108	70 826	19 924	1506

Euroopa Parlamendi valimised 2004. a

Valimistulemus			
Erakond/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandaate
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	85 429	36,8	3
Eesti Keskerakond	40 703	17,5	1
Eesti Reformierakond	28 372	12,2	1
Erakond Isamaaliit	24 374	10,5	1
Eestimaa Rahvaliid	18 687	8,0	0
Ühendus Vabariigi Eest - Res Publica	15 457	6,7	0
Demokraadid - Eesti Demokraatlik Partei	2 849	1,2	0
Eesti Pensionäride Erakond	1 329	0,6	0
Eesti Sotsiaaldemokraatlik Tööpartei	1 057	0,5	0
Vene Erakond Eestis	805	0,3	0
Üksikkandidaadid	13 168	5,7	0
KOKKU	232 230	100,0	6

Valituks osutunud kandidaadid	Hääli
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	
1 Toomas Hendrik Ilves	76 120
2 Marianne Mikko	5 263
3 Ivari Padar	1 012
Eesti Keskerakond	
4 Siiri Oviir	16 633
Eesti Reformierakond	
5 Toomas Savi	11 198
Erakond Isamaaliit	
6 Tunne-Välde Kelam	12 609

6.3.2. Euroopa Parlamendi valimised 2009. a

Hääletamisest osavõtt									
Maakond/ linn	Valijaid	Hääle- tanuid	%	Kehtivaid sedeleid	Kehtetuid sedeleid	Eelhääle- tanuid sedeliga	sh eel- hääletanuid väljaspool elukohta	Elektroo- niliselt hääle- tanuid	Kodus hääle- tanuid
Harjumaa	97 981	47 422	48,4	47 228	194	7 351	1 493	8 503	177
Hiiumaa	8 537	2 974	34,8	2 964	10	580	156	521	69
Ida-Virumaa	68 454	31 588	46,1	31 385	203	5 117	657	2 122	246
Jõgevamaa	28 090	10 459	37,2	10 372	87	2 169	399	1 122	150
Järvamaa	27 993	9 944	35,5	9 881	63	1 847	307	1 489	84
Läänemaa	20 962	7 841	37,4	7 795	46	1 320	288	1 175	100
Lääne- Virumaa	49 263	18 214	37,0	18 088	126	3 637	636	2 086	277
Põlvamaa	25 051	8 630	34,4	8 544	86	1 658	302	987	211
Pärnumaa	69 440	26 509	38,2	26 386	123	3 708	762	3 349	205
Raplamaa	28 992	11 376	39,2	11 306	70	1 954	380	1 556	82
Saaremaa	29 064	9 472	32,6	9 430	42	1 809	532	1 376	127
Tartumaa	38 813	14 735	38,0	14 635	100	2 418	487	1 762	303
Valgamaa	24 935	8 997	36,1	8 792	205	1 620	243	1 006	178
Viljandimaa	43 096	16 327	37,9	16 236	91	2 922	628	2 033	432
Võrumaa	30 366	10 629	35,0	10 526	103	1 878	618	1 223	180
Tallinn	245 586	132 223	53,8	131 718	505	25 154	5 626	23 270	760
Tartu linn	71 698	30 534	42,6	30 394	140	5 465	1 279	4 786	108
välisriigid	1 307	1 307	100,0	1 302	5	-	-	303	-
KOKKU	909 628	399 181	43,9	396 982	2199	70 607	14 793	58 669	3689

Euroopa Parlamendi valimised 2009. a

Hääletamistulemus								
Erakond/ üksikkandidaadid	KOKKU	Harju- maa	Hiiu- maa	Ida- Virumaa	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Virumaa
Vene Erakond Eestis	1 267	55	1	300	13	6	11	22
Põllumeeste Kogu	612	52	5	35	26	24	14	28
Eestimaa Rahvaliit	8 860	396	50	405	1 156	221	124	815
Eesti Keskerakond	103 506	6 840	309	18 593	1 871	1406	1118	3 360
Erakond Isamaa ja Res Publica Liit	48 492	5 465	312	1 028	839	1000	657	1 828
Eesti Reformierakond	60 877	7 473	418	1 835	1 405	1498	1171	2 475
Eestimaa Ühendatud Vasakpartei	3 519	603	2	1 201	90	12	18	46
Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid	1 715	164	24	118	25	31	61	80
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	34 508	2 985	281	814	850	826	625	1 489
Libertas Eesti Erakond	2 206	304	11	30	35	35	34	59
Erakond Eestimaa Rohelised	10 851	1 149	59	366	241	224	238	403
Juri Žuravljov	585	30	1	142	5	6	3	12
Märt Õigus	292	43	3	12	12	4	9	16
Martin Helme	9 832	1 215	68	237	215	267	274	377
Indrek Tarand	102 460	11 503	897	2 371	2 420	2812	2229	4 920
Taira Aasa	263	30	1	18	7	13	1	11
Dimitri Klenski	7 137	425	1	1 760	42	8	33	63
Kokku hääli jaoskondadest	-	38 732	2443	29 265	9 252	8393	6620	16 004
E-hääli	-	8 496	521	2 120	1 120	1488	1175	2 084
KOKKU HÄÄLI	396 982	47 228	2964	31 385	10 372	9881	7795	18 088

Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Tallinn	Tartu linn	Alaliselt välis- riigis	E- hääled
7	72	15	1	27	17	16	5	453	107	11	128
29	45	15	25	41	18	32	28	88	39	8	60
397	537	237	291	824	452	698	478	618	373	19	769
1659	4 076	1 280	1513	1 998	2080	2 199	1 536	42 846	4 355	79	6 388
549	2 576	1 162	889	1 386	586	1 570	827	13 305	3 919	481	10 113
1245	3 671	1 889	1379	2 333	1123	2 311	1 187	13 021	4 563	121	11 759
13	102	11	8	179	29	64	12	836	119	5	169
46	111	43	108	57	31	53	87	397	81	21	177
1145	1 968	850	965	1 331	844	1 414	2 347	6 763	2 843	81	6 087
41	173	56	36	86	32	111	54	731	224	17	137
254	548	342	293	418	153	460	225	2 353	1 133	47	1 945
3	11	9	6	8	12	11	3	264	14	3	42
8	13	10	5	11	7	10	5	68	12	2	42
196	977	360	238	353	163	353	177	2 610	630	17	1 105
1950	8 027	3 447	2280	3 778	2165	4 873	2 316	20 550	6 934	83	18 905
4	13	4	12	9	3	12	5	93	12	0	15
11	117	21	5	35	71	19	12	3 484	252	5	773
7557	23 037	9 751	8054	12 874	7786	14 206	9 304	108 480	25 610	1000	-
987	3 349	1 555	1376	1 761	1006	2 030	1 222	23 238	4 784	302	58 614
8544	26 386	11 306	9430	14 635	8792	16 236	10 526	131 718	30 394	1302	-

Euroopa Parlamendi valimised 2009. a

Valimistulemus			
Erakond/üksikkandidaadid	Hääli	%	Mandaate
Eesti Keskerakond	103 506	26,1	2
Indrek Tarand	102 460	25,8	1
Eesti Reformierakond	60 877	15,3	1
Isamaa ja Res Publica Liit	48 492	12,2	1
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	34 508	8,7	1
Erakond Eestimaa Rohelised	10 851	2,7	0
Martin Helme	9 832	2,5	0
Eestimaa Rahvaliid	8 860	2,2	0
Dimitri Klenski	7 137	1,8	0
Eestimaa Ühendatud Vasakpartei	3 519	0,9	0
Libertas Eesti Erakond	2 206	0,6	0
Erakond Eesti Kristiikud Demokraadid	1 715	0,4	0
Vene Erakond Eestis	1 267	0,3	0
Põllumeeste Kogu	612	0,2	0
Juri Žuravljov	585	0,2	0
Märt Õigus	292	0,1	0
Taira Aasa	263	0,1	0
KOKKU	396 982	100,0	6

Valituks osutunud kandidaadid	
Eesti Keskerakond	
1	Edgar Savisaar
2	Siiri Oviir
Üksikkandidaat	
3	Indrek Tarand
Eesti Reformierakond	
4	Kristiina Ojuland
Isamaa ja Res Publica Liit	
5	Tunne-Välde Kelam
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	
6	Ivari Padar

